

Utgiftsprognos för budgetåren 2024–2028

Oktober 2024

Vårt diarienummer: FK 2024/001034
Upplysningar: Renée Blomberg
Områdeschef Prognos
renee.blomberg@fk.se
Webbplats: www.fk.se

Förord

Denna rapport

I enlighet med regleringsbrevet för budgetåret 2024 ska Försäkringskassan senast den 21 oktober 2024 redovisa utgiftsprognoser för åren 2024–2027, avseende samtliga anslag och anslagsposter. Prognoserna ska kommenteras både i relation till tidigare prognoser och till budgeten. Denna rapport utgör svaret på regeringens uppdrag och överlämnas genom inrapportering till Regeringskansliets och myndigheternas gemensamma statsbudgetsystem, Hermes.

Rapporten omfattar prognoser för förmåner inom Försäkringskassans ansvarsområde samt prognoser för Försäkringskassans förvaltningsanslag. Samtliga belopp anges i löpande priser.

Det är viktigt att notera att prognoser alltid innebär en viss grad av osäkerhet. Osäkerheten ökar med längre tidshorisonter och vid förändringar av reglerna för förmåner. I de prognoser som presenteras i denna rapport har hänsyn tagits till föreslagna regeländringar i lagda propositioner. Däremot har aviserade regeländringar utan lagförslag inte beaktats, då det saknas tillräckliga underlag för att göra korrekta beräkningar. Prognoserna baseras på utfallet fram till och med augusti 2024, samt preliminära utfall för september, i största möjliga utsträckning.

Försäkringskassans roll och uppdrag

Försäkringskassan är en central myndighet som förväntas inneha en förmåga att omhänderta nya politiska initiativ och oförutsedda uppgifter. En sådan förmåga förutsätter naturligtvis att verksamheten är robust och fungerar väl under fredstida förhållanden. För Försäkringskassans del kräver detta en långsiktigt stabil finansiering och balans mellan myndighetens uppdrag och tilldelade resurser.

Framför allt är det vår förmåga att ta sig an nya uppgifter och uppdrag som behöver säkerställas, där är den digitala infrastrukturen och utvecklingskapacitet en förutsättning.

Frågor som Försäkringskassan önskar besked om

Försäkringskassan har vid tidigare tillfällen efterfrågat besked i följande frågor, vi har inte fått besked än och gör härmed en förnyad efterfrågan.

Försäkringskassan har vid tidigare tillfällen efterfrågat besked i följande frågor, vi har inte fått besked än och gör härmed en förnyad efterfrågan.

Civilplikten. Enligt mejlkonversation mellan socialdepartementet och Försäkringskassan med datum 2024-02-07 framförde Försäkringskassan problemet med finansieringen av administrationskostnaderna inom ramen för uppdraget att börja handlägga och utbetala ersättning för civilplikt.

Idag handlägger och betalar vi ut dagpenning och familjebidrag (förmåner) för dem som tjänstgör inom det militära försvaret. I och med aktiveringen av civilplikten, kommer vi även att handlägga och betala ut förmåner för dem som tjänstgör inom det civila försvaret. I budgetpropositionen 2024 föreslås Försäkringskassan få ökat förvaltningsanslag för detta.

Civilt försvar. Här skulle vi behöva få ett inriktningsbeslut främst för det som framgår av bilagan till vårt budgetunderlag 2025–2027.

Tidplanen för statligt huvudmannskap för personlig assistans. Försäkringskassan behöver, när nödvändiga lagändringar och förordningar beslutats samt finansiering är på plats, minst 24 månaders tid för förberedelsearbetet med reformarbetet (dnr FK 2023/005986). Om Försäkringskassan inte får rätt förutsättningar för det omfattande förberedelsearbete som krävs, kan inte Försäkringskassan ta emot de nya uppgifterna.

Vi behöver besked om vi även i år kan rekvirera medel för **Systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken** (300 000 kronor) uppdrag 2021–2031 FK2021/015202.

Vi behöver få en utökning av anslagspost 1.6.9 **Försäkringsmedicinska utredningar**, inom utgiftsområde 10 med 19 miljoner kronor 2025, 38 miljoner kronor för 2026–2028.

Innehåll

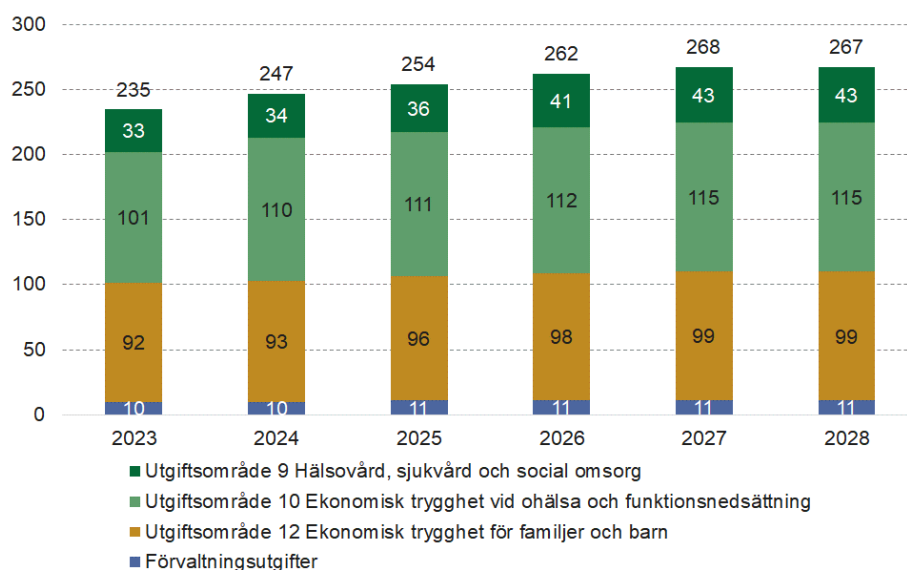
Förord	2
Sammanfattning	5
Myndighetens ekonomiska förutsättningar	5
Utvecklingen inom olika försäkringsområden	6
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	15
1:4.1 Statligt tandvårdsstöd.....	15
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård.....	20
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	23
4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	27
4:4 Kostnader för statlig assistansersättning.....	31
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	39
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.....	39
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.....	57
1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning.....	68
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	73
1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	77
1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen.....	81
1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	93
2:1 Förvaltningsmedel	96
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	99
1:1 Barnbidrag	99
1:2 Föräldraförsäkring	110
1:3 Underhållsstöd	125
1:4 Adoptionsbidrag	130
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag.....	132
1:8 Bostadsbidrag	141

Sammanfattning

De totala utgifterna för Försäkringskassans anslag inklusive förvaltningsmedel blev 235 miljarder kronor år 2023. Under 2024 beräknas utgifterna öka till 247 miljarder kronor, för att därefter fortsätta att öka till 267 miljarder kronor 2028, se Figur 1. Uppgången beror bland annat på ökande prisbasbelopp och timlöner. Den orsakas även av regeländringar inom assistansersättning och tandvård samt ett ökat nyttjande inom sjukförsäkringen.

Figur 1 Utgifter per utgiftsområde, utfall 2023 och prognos 2024–2028.

Miljarder kronor.

Anm. På grund av avrundning stämmer inte summeringen av staplarna alltid med summan ovanför.

Denna utgiftsprognos är sammantaget lägre för 2024. För perioden 2025 och framåt är prognosen istället höjd. Justeringen beror framför allt på regeländringar inom assistansersättning och tandvård, som påverkar utgifterna från och med 2025 respektive 2026.

En uppdaterad prognos från Konjunkturinstitutet, där ökningstakten för timlönen och prisbasbeloppet sänkts från och med 2026, föranleder en nedjustering av utgifterna på längre sikt.

Myndighetens ekonomiska förutsättningar

Konsekvenserna av myndighetens ekonomiska förutsättningar påverkar hela organisationen.

Vi ser fortfarande att nedlagd tid i handläggningen minskar. Inom ett antal förmåner börjar nyrekryterade medarbetare komma på plats, men ersättningsrekryteringar görs inte i den utsträckning som är önskvärt för att hantera avvikelser i handläggningstider och balanser. Den inledande upplärningsperioden av nya medarbetare kan också komma att innebära ytterligare tapp i produktionen under hösten.

Utvecklingen inom olika försäkringsområden

Försäkringskassans utgifter ingår i tre utgiftsområden:

- 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
- 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning
- 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

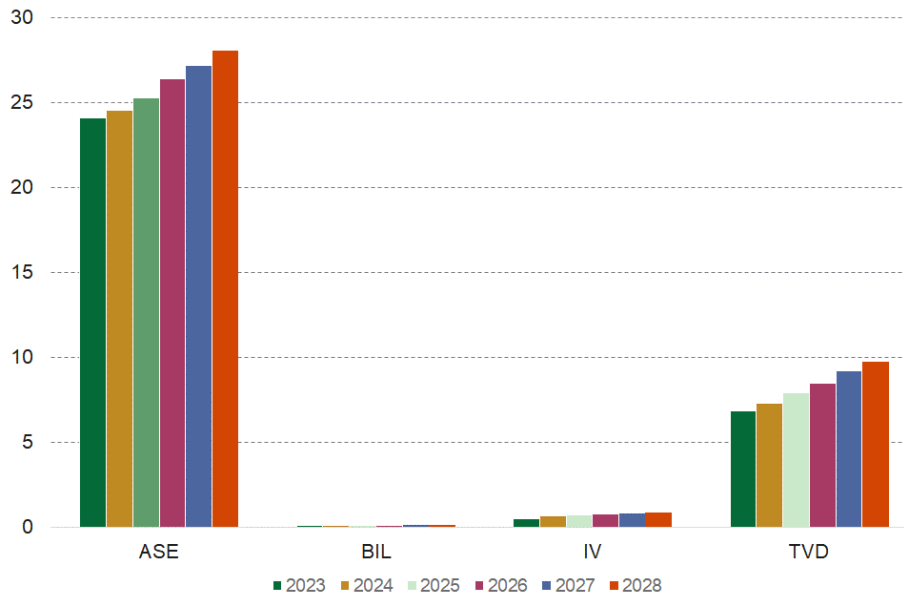
Utgifterna inom utgiftsområde 9 beräknas öka under hela prognosperioden. Större delen av ökningen väntas inom assistansersättningen. Den beräknas öka på grund då av antalet mottagare och medeltimmar ökar svagt under prognosperioden. Även utgifterna inom statligt tandvårdsstöd förväntas öka, där ökningen främst sker inom högkostnadsskyddet (HKS). Detta på grund av att regeringen har föreslagit ett förstärkt HKS för personer över 66 år och anslagsbelastningen beräknas att öka med 3,4 miljarder kronor per år från och med 2026.

De sammanlagda utgifterna för utgiftsområde 10 prognostiseras att öka, framförallt inom sjuk- och aktivitetsersättning och sjukpenning. Inom sjukersättningen förväntas ökningen vara särskilt stor i år på grund av att prisbasbeloppet är betydligt högre 2024 än 2023.

Inom utgiftsområde 12 förväntas de sammanlagda utgifterna att öka under hela prognosperioden. Denna ökning kommer främst att ske inom föräldraförsäkringen, där medelersättningen beräknas öka.

Utgiftsområde 9 - Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Figur 2 Utgifter inom utgiftsområde 9, utfall 2023 och prognos 2024–2028.
 Miljarder kronor.

Diagrammet visar utgifter för statlig assistansersättning (ASE), bilstöd (BIL), vård i internationella förhållanden (IV) och statligt tandvårdsstöd (TVD).

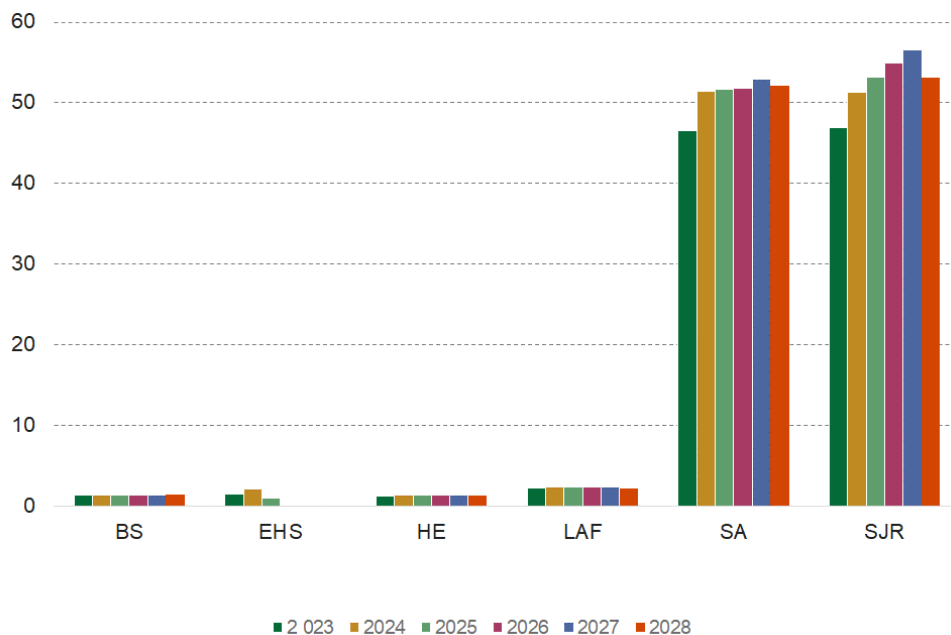
Inom utgiftsområde 9 är kostnader för statlig assistansersättning det största anslaget. I år, liksom resten av prognosperioden, väntas utgifterna för assistansersättning att öka. I budgetpropositionen för 2025 föreslås en större höjning av schablonbeloppet än tidigare samt att föräldraavdraget ska halveras. Det ökar utgifterna för alla år. Dessutom påverkas inflödet fortfarande av de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2023. I korthet innebar det förändringar i de grundläggande behoven och i egenvård samt en schablonisering av föräldraansvaret. Det leder till att fler personer har möjlighet att bli beviljade assistansersättning. Inflödet till ersättningen ökade under år 2023 och hittills i år är inflödet fortsatt öka jämfört med föregående år.

Inom det statliga tandvårdsstödet förväntas kostnaderna för högkostnadsskyddet öka framöver. Det föreslagna högkostnadsskyddet för äldre är ett viktigt steg för att möta den ökade efterfrågan på tandvård i denna åldersgrupp, medan sänkningen av det allmänna tandvårdsbidraget för 65–67-åringar kan komma att påverka den gruppens tillgång till subventionerad vård. Indexeringen av beloppsgränserna med prisbasbeloppet, kan ge en mer flexibel och anpassad tandvårdsförmån. Det skulle motverka effekten av inflationspåverkade kostnader för staten men öka kostnader för patienter.

Utgiftsområde 10 - Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Figur 3 Utgifter inom utgiftsområde 10 inklusive statlig ålderspensionsavgift, utfall 2023 och prognos 2024–2028.

Miljarder kronor.

Diagrammet visar utgifter för bidrag för sjukskrivningsprocessen (BS), ersättning för höga sjuklönekostnader (EHS), handikappersättning och merkostnadsersättning (HE), arbetsskadelivränta (LAF), aktivitets- och sjukersättning (SA) och sjukpenning (SJR).

Utgifterna för anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. uppgick till 47,5 miljarder kronor under år 2023, en ökning med 2,8 procent från 2022. Prognosen är att utgiften ökar med 7 procent 2024 och därefter med cirka 3 procent per år, till 52 miljarder kronor år 2028.

I maj 2024 driftsatte Försäkringskassan ett nytt handläggningssystem för sjukpenning. Detta har medfört tillfällig påverkan på sjukpenningstatistiken. Förutom utbetalt belopp har även övriga mått som används i prognosanalysen påverkats i mer eller mindre utsträckning. Det innebär att hela modellen för sjukpenningen är utbytt och nu helt baseras på mikrodatan MiDAS, där data endast finns till och med maj 2024. För djupare analys av sjukfrånvarons utveckling hänvisar vi därför till tidigare prognosdokument¹ och vi återkommer med en ny analys vid nästa prognostillfälle i februari 2025.

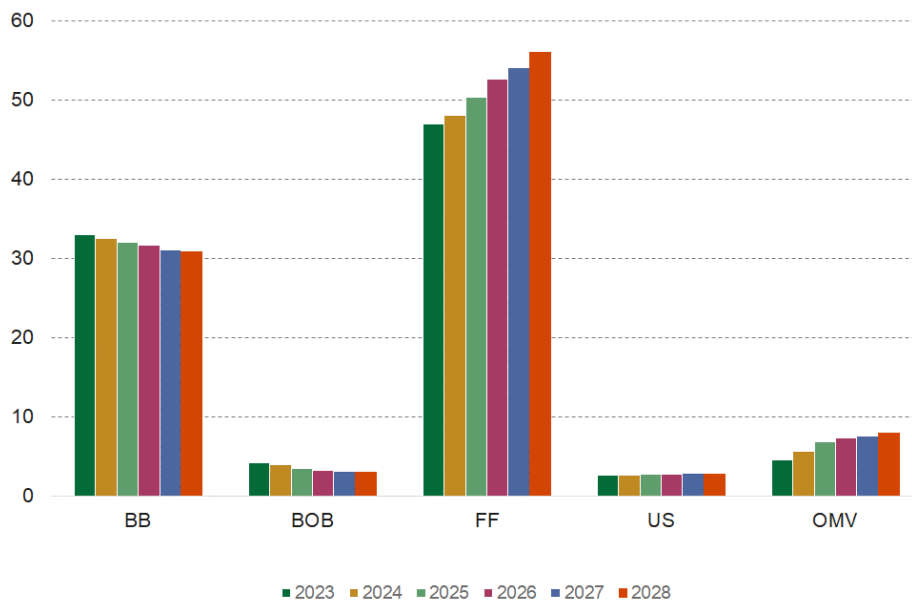
¹ [Publikationer inom statistik och analys - Försäkringskassan \(forsakringskassan.se\)](https://www.forsakringskassan.se/publikationer-inom-statistik-och-analys)

För sjukersättning gäller sedan september 2022 de nya reglerna för personer mellan 61 och 65 år, vilket har ökat inflödet och utgifterna. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning har minskat sedan våren 2007 och förväntas att fortsätta att minska, vilket främst beror på att antalet personer med sjukersättning blir färre. Utflödet på grund av att personer har nått den övre åldersgränsen för sjukersättning har varit större än antalet påbörjade sjukersättningar och prognostiseras att vara fortsatt större under större delen av prognosperioden. I januari 2023 höjdes den övre åldersgränsen i sjukersättningen från 65 till 66 år. Det innebär att ett stort antal personer blev kvar i förmånen ytterligare ett år. Från och med år 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att åldersgränsen höjs ytterligare, från 66 till 67 år.

Utgiftsområde 12 - Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Figur 4 Utgifter inom utgiftsområde 12 inklusive statlig ålderspensionsavgift, utfall 2023 och prognos 2024–2028.

Miljarder kronor.

Diagrammet visar utgifter för barnbidrag (BB), bostadsbidrag (BOB), föräldraförsäkring (FF), underhållsstöd (US) och omvårdnadsbidrag (OMV).

Utgifterna inom föräldraförsäkringen förväntas att öka under hela prognosperioden. Trots att antalet barn i befolkningen minskar, väntas ändå en utgiftsökning inom föräldraförsäkringen, på grund av stigande inkomster och en ökande trend för prisbasbeloppet, som leder till högre ersättningsnivåer.

Jämförelse med föregående prognos

I denna rapport har utfall till och med augusti och preliminärt utfall för september 2024 använts. Vid föregående prognostillfälle användes utfall till och med maj och preliminärt utfall för juni 2024. Skillnaderna jämfört med prognosen som lämnades i juli 2024 redovisas nedan.

Prognosjämförelse. Miljontal kronor

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	249 029	253 067	257 402	263 216
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	31	22	-399	-788
Volym- och strukturförändringar	-1 886	-1 028	150	361
Regelförändringar	-	991	4 060	4 075
Ändrat regleringsbelopp för statliga ålderspensionsavgifter	-	-	-	-112
Övrigt	-100	820	814	757
Ny prognos	247 074	253 872	262 026	267 510
Differens i 1000-tal kronor	-1 955	805	4 624	4 294
Differens i procent	-0,8	0,3	1,8	1,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser. Anm. Inkl. statlig ålderspensionsavgift och förvaltningsanslaget.

Prognosen för de totala utgifterna har sänkts för år 2024, medan den har höjts för åren 2025–2027. Detta beror främst på regeländringar inom områdena tandvård och assistansersättning.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosrevideringen som grundar sig på förändringar i makroekonomiska antaganden har delvis påverkats av den senaste prognosen från Konjunkturinstitutet, som publicerades i september 2024. Viktiga aspekter av denna prognos inkluderar uppdaterade siffror för löneutveckling och prisbasbelopp.

De mest signifikanta förändringarna i de övergripande makroekonomiska antagandena och deras effekter på prognoserna kan sammanfattas enligt följande:

- **Timlöneutveckling:** Konjunkturinstitutet har justerat upp ökningstakten för timlönerna för år 2024. Det förväntas öka ersättningsnivåerna inom olika dagarsättningar, såsom sjukpenning och föräldraförsäkringen. Denna ökning kan bidra till en bättre ekonomisk situation för många hushåll.
- **Prisbasbelopp:** Prognosen för prisbasbeloppet har sänkts för perioden 2026–2027. Denna justering har en dämpande effekt på flera förmåner, inklusive sjukpenning, aktivitets- och sjukersättningar,

föräldraförsäkringen och omvårdnadsbidrag. En lägre prisbasbeloppsprognos innebär att dessa ersättningar inte ökar i samma takt som tidigare.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för bostadsbidrag har sänkts för 2024 och höjts för 2025 och 2026. Justeringen beror på förseningar i handläggningen.

Prognosen för omvårdnadsbidrag har höjts med anledning av att antalsprognosen som används i beräkningen av prognosen har justerats upp.

Prognosen för statlig assistansersättning är sänkt för innevarande år och höjd för övriga. Prognosen för mottagarna är höjd, vilket höjer prognosen för utgifterna.

Inom föräldrapenning har uttaget för barn, 0–3 år, varit lägre än väntat och prognosen har därför justerats ned för åren 2024 och 2025. Andelen dagar på sjukpenningnivå har däremot varit högre än beräknat och har justerats upp för hela prognosperioden. Sammantaget har prognosen sänkts för 2024–2025 och höjts för 2026–2027.

Regelförändringar

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2025 att nästa år höja schablonbeloppet för assistansersättning med 3 procent jämfört med 2024. Det är en högre ökningstakt än vad som antogs i föregående prognos. Regeringen föreslår också att halvera schablonen för föräldraavdraget vilket också verkar ökande på utgiften. Prognosen påverkas mest av att schablonbeloppet höjs.

Det tillfälliga tilläggsbidraget för bostadsbidraget har förlängts till att vara kvar till och med juni 2025. Nivån är dock sänkt från nuvarande 40 procent till 25 procent, vilket har sänkande effekt på utgiften för denna anslagspost.

Regeringen har lagt fram förslag på förändringar inom tandvårdsförmånen, som syftar till att förstärka högkostnadsskyddet för äldre med 3,4 miljarder kronor per år från och med 2026. En föreslagen lagändring innebär att personer mellan 65 och 67 år endast ska ha rätt till enkelt allmänt tandvårdsbidrag istället för dubbelt, vilket beräknas minska utgifterna med 60 miljoner kronor per år från och med 2026. Förslaget att indexera beloppsgränserna för högkostnadsskyddet med prisbasbeloppet förväntas också minska utgifterna, med 22 miljoner kronor år 2026 och 69 miljoner kronor per år från och med 2027. Dessa förslag kommer att presenteras den 31 oktober 2024 och förväntas träda i kraft år 2026.

Övrigt

Prognosen baseras på de medel som Försäkringskassan föreslås få i budgetpropositionen för 2025 avseende förvaltningsanslaget samt höständringsbudgeten för 2024.

Anslagsposter som beräknas överskrida anslagskrediten för 2024

Tabellen nedan redovisar de anslagsposter där utgifterna beräknas överskrida tillgängliga medel² för 2024. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära en utökad anslagskredit för dessa poster.

Anslagsposter som beräknas överskrida anslagskrediten 2024 i den beslutade statsbudgeten.

Tusental kronor

Anslagspost	Ingående överföring från 2023	Anslag år 2024	Prognos 2024	Avvikelse från tilldelade medel	Överskridande av anslagskredit
9.1:7.1 Sjukvård i internationella förhållanden	0	690 287	734 070	-43 783	9 269
10.1:1.21 Sjukpenning	-2 225 085	43 510 000	45 939 052	-4 654 137	2 478 637
10.1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	-4 193	219 270	232 731	-17 654	6 691
10.1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar	-2 077 023	38 201 000	39 792 248	-3 668 271	1 758 221
12. 1:6.2 Omvårdnadsbidrag	-172 559	4 767 000	5 229 000	-634 559	396 209
10.1:3.1 Handikappersättningar	-15 893	904 000	950 000	-61 893	16 693
10.1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar	0	244 000	254 000	-10 000	10 000

I Regeringens proposition 2024/25:2 (Höständringsbudget för 2024) 13 september tilldelas anslaget 1:1 *Sjukpenning* 4 436 miljoner kronor, anslaget 1:2 *Aktivitets-sjukersättningar m.m.* 3 513 miljoner kronor, anslaget 1:6 *Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag* 606 miljoner kronor och anslaget 1:7 *Sjukvård i internationella förhållanden* 51 miljoner. Om det föreslagna tilläggsanslaget beslutas och fördelas enligt ovan, kommer inte nämnda anslagsposter att överskrida anslagskrediten.

För anslagspost 10.1:1.8 *Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall* beräknas medelsbehovet för år 2024 överskrida tilldelade medel med 17,7 miljoner kronor, vilket är 6,9 miljoner kronor över medgiven anslagskredit. Försäkringskassan föreslår att medel omfördelas från anslagspost 10.1:1.21 för att täcka det ökade behovet för anslagsposten 10.1:1.8. om Höständringsbudget för 2024 beslutas.

² Tillgängliga medel är summan av ingående överföringsbelopp, anslagna medel och högsta tillåtna anslagskredit.

För anslagspost 10.1:3.1 *Handikappersättningar* beräknas medelsbehovet för år 2024 överskrida tilldelade medel med 61,9 miljoner kronor, vilket är 16,7 miljoner kronor över medgiven anslagskredit.

För anslagspost 10.1:6.9 *Försäkringsmedicinska utredningar*, beräknas medelsbehovet för 2024 överskrida de tilldelade medlen med 10 miljoner kronor. Eftersom det inte finns någon anslagskredit för denna post, föreslår Försäkringskassan att 10 miljoner kronor omfördelas från anslagspost 10.1:6.8 för att täcka det ökade behovet för anslagsposten 10.1:6.9.

Om rapporten

Försäkringskassan strävar efter att använda det senaste och mest aktuella dataunderlaget av god kvalitet i alla prognoser. På grund av en viss eftersläpning i statistiken omfattar denna rapport ekonomiska månadsutfall fram till och med augusti 2024, samt ett preliminärt utfall för september. För sjukpenningprognosen används sjukfallsdata, från MiDAS, till och med maj 2024 och utgiftsdata till och med september 2024. Se avsnittet om sjukpenning för mer information. De data som presenteras i diagram och tabeller är, om inget annat anges, hämtade från Försäkringskassans statistikdatabaser.

Som grund för beräkningarna i denna rapport har Statistiska centralbyråns (SCB) befolkningsprognos från april 2024 och Konjunkturinstitutets (KI) prognos från september 2024 använts.

I prognoserna har hänsyn tagits till föreslagna regeländringar i aktuella propositioner. Aviserade regeländringar utan lagförslag har dock inte beaktats.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2024 ska Försäkringskassan redovisa utgiftsprognoser för 2024–2027, där prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och budgeten. Prognoserna publiceras även i informationssystemet Hermes enligt instruktion från Ekonomistyrningsverket.

Vid prognostillfällena ska, om inget annat anges, följande redovisas:

- Belastning på samtliga anslag och anslagsposter, totalt och fördelat per månad.
- Prognostiserat utfall för 2024 för samtliga anslag och anslagsposter, totalt och fördelat per månad.
- Förklaringar och analyser av förändringar i prognos och utfall, med hjälp av makro- och volymförändringar.
- Beskrivningar och motiveringar av eventuella förändringar av prognosmodeller, samt hur dessa förändringar har påverkat prognoserna jämfört med tidigare modeller.
- Utvecklingen av handläggningstider per förmån.

Enligt regleringsbrevet ska de utgiftsprognoser som lämnas till regeringen avseende förvaltningsanslaget vara långsiktigt hållbara i förhållande till de medel som anvisats för innevarande år och beräknats för kommande år. Om prognosen visar på underskott ska myndigheten redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planeras för att verksamheten ska kunna bedrivas inom ramen för tilldelade medel, samt analysera konsekvenserna av dessa åtgärder.

Försäkringskassan ska även redovisa:

- De antaganden som använts i prognosen.
- Eventuella osäkerhetsfaktorer.
- Orsaker till förändringar rörande finansiering, kostnader och verksamhet.

Om myndigheten bedömer att åtgärder krävs för att inte överskrida de ekonomiska ramar som regeringen beslutat, ska dessa redovisas, liksom konsekvenserna för verksamheten av de planerade åtgärderna.

Denna rapport utgör svar på regeringsuppdraget. I respektive avsnitt redovisas en jämförelse med statsbudgeten och den närmast föregående prognosen. Samtliga belopp i rapporten anges i löpande priser.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-24 000	0	0
Anslag ³	7 538 641	8 003 278	8 471 184	12 544 874	13 054 883	13 054 883
Tilldelade medel	7 538 641	8 003 278	8 471 184	12 520 874	13 054 883	13 054 883
Utfall/Prognos	7 289 249	7 798 790	8 495 184	12 509 031	13 054 883	13 771 521
Avvikelse från anslag	249 392	204 488	-24 000	35 843	0	-716 638
Avvikelse från tilldelade medel	249 392	204 488	-24 000	11 843	0	-716 638
Högsta anslagskredit	367 932	400 163	423 559	627 243	652 744	652 744
Tillgängliga medel	7 906 573	8 403 441	8 894 743	13 148 117	13 707 627	13 707 627
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	63 894

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 7,8 miljarder kronor, vilket är 204 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Det statliga tandvårdsstödet består av ett skydd mot höga kostnader och av tandvårdsbidrag. Tandvårdsbidrag finns i två former, dels ett allmänt som gäller alla försäkrade och dels ett särskilt som ges till vissa patientgrupper som har behov av förebyggande tandvård.

Högekostnadsskydd

Högekostnadsskydd lämnas för tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning och som har slutförts under en ersättningsperiod om högst ett år. Ersättningen täcker en viss andel av patientens sammanlagda kostnader, i den mån dessa överstiger ett fastställt belopp. För den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kronor men inte 15 000 kronor lämnas tandvårdsersättning med 50 procent och för den del som överstiger 15 000 kronor lämnas ersättning med 85 procent av kostnaderna. Högekostnadsskyddet beräknas baserat på det lägsta priset av det fastställda referenspriset och vårdgivarpriset för en specifik åtgärd.

Allmänt tandvårdsbidrag

Allmänt tandvårdsbidrag får användas för betalning av tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning. Storleken på bidraget beror på i vilken åldersgrupp patienten befinner sig. Patienter som är 24–29 år eller 65 år eller äldre är berättigade till 600 kronor per år och patienter som är mellan 30 och 64 år har rätt till 300 kronor per år. Bidraget kan sparas upp till två år. Från och med år 2025 kommer dubbelt årligt allmänt tandvårdsbidrag att ges till personer från och med det år de fyller 20 till och med det år de fyller 23, istället för att som tidigare, ges till personer mellan 24 och 29 år.

Särskilt tandvårdsbidrag

Personer som har ökad risk för försämrad tandhälsa på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning kan få särskilt tandvårdsbidrag. Det särskilda tandvårdsbidraget är på 600 kronor per halvår och får inte sparas. Det kan endast användas till förebyggande tandvårdsåtgärder.

Analys

Det största utgiftsposten inom det statliga tandvårdsstödet är högekostnadsskydd (HSK) och står för cirka 71 procent av utgifterna idag. Att analysera användandet av och utgifterna för HKS över tid är betydelsefullt, eftersom det speglar både patienternas vårdbehov och de ekonomiska resurser som krävs för att upprätthålla tillgången till vård. Genom analysen kan vi identifiera trender och säsongsvariationer, som är till hjälp vid planering av resurser och anpassningar av vården efter patienternas behov.

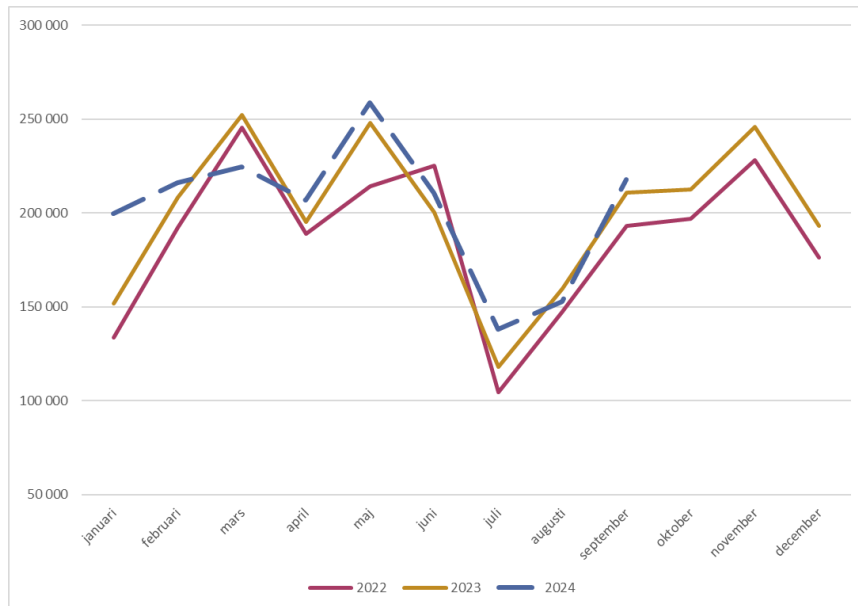
Medelersättningen för högekostnadsskyddet brukar vanligtvis öka successivt från januari till juli, för att sedan minska kraftigt i augusti, innan den återigen stiger för alla åldersgrupper under hösten, se Figur 5. I år var minskningen i augusti den kraftigaste på tre år. För trettioplussare observeras en tydlig nedgång i antalet patienter som nyttjar HKS under juli månad, vilket är en återkommande trend, se Figur 6. Den markanta minskningen i både medelersättning och antal patienter kan också delvis bero på att många patienter avvaktar med att söka vård under sommaren på grund av semestertider och delvis på att vårdgivare har lägre kapacitet under sommaren, då många kliniker går på lägre bemanning. Detta fenomen kan leda till en överbelastning i höst, när patienter återvänder för vård och det blir långa väntetider till vården och ersättningsnivåerna återgår till tidigare höga nivåer.

För åldersgruppen 24–29 år ligger medelersättningen för högkostnadsskyddet (HKS) relativt stabilt mellan 1 600 och 2 000 kronor under året, med en gradvis uppåtgående trend från januari till december. Detta tyder på att unga vuxna nyttjar tandvårdsstödet i en jämn takt över året, utan de stora svängningar som observeras i andra åldersgrupper. Den stabila medelersättningsnivån kan också indikera att denna åldersgrupp tenderar att genomföra förebyggande och planerad vård snarare än akut vård, vilket kan bidra till att hålla ersättningarna relativt konstanta. Den långsamt stigande trenden kan spegla en ökning av mer omfattande behandlingar mot slutet av året. Det kan också vara ett resultat av att unga vuxna blir mer medvetna om fördelarna med att nyttja högkostnadsskyddet innan bidragsperioden löper ut.

Äldre patienter har ofta mer omfattande behov av tandvård än yngre. Regeringen har därför föreslagit ett förstärkt HKS för personer över 67 år.

Figur 5 Högkostnadsskydd. Medelersättning i ålder 30+

Figur 6 Högkostnadsskydd. Antal patienter i ålder 30+

Generellt gäller det att andelen patienter som nyttjar högkostnadsskyddet ökar över åren.

Tabell 1 Andel patienter i olika HKS nivåer vid ersättningsperiod slut (fullgångna perioder)

	2020		2021		2022		2023		2024	
	Jan	Dec	Jan	Dec	Jan	Dec	Jan	Dec	Jan	Sep
Ingen ersättning	71%	74%	74%	69%	70%	69%	69%	68%	68%	67%
50 procent	24%	23%	22%	25%	25%	26%	26%	27%	27%	27%
85 procent	5%	4%	4%	5%	5%	5%	5%	6%	6%	6%

Känslighetsanalys/Osäkerhetsanalys

Regeringen har lagt fram flera förslag inom tandvården, och ett av de som ligger närmast i tiden är att sänka åldersgränsen för fri tandvård från 23 till 19 år. Denna förändring är tänkt att träda i kraft den 1 januari 2025, men beslutet är ännu inte fattat.

Ett annat viktigt förslag som planeras att genomföras från och med 2026 är en förstärkning av högkostnadsskyddet för personer över 67 år samt att halvera det allmänna tandvårdsbidraget (ATB) för åldersgruppen 65–67 år. Dessutom föreslås att beloppsgränserna inom tandvårdsstödet ska indexeras årligen i förhållande till prisbasbeloppet. Dessa förslag kommer att presenteras den 31 oktober 2024.

Bland de föreslagna regeländringarna för 2026 ingår även att Försäkringskassan (FK) ska kontrollera i HOSP-systemet att den behandlande

tandläkaren som rapporterar in ett ärende är legitimerad. I vårt remissvar har vi dock föreslagit att ändringarna bör börja gälla först år 2027, då vi annars kommer att ha svårt att hinna utveckla och anpassa våra IT-system i tid för de nya reglerna.

Det föreslagna högkostnadsskyddet för äldre är ett viktigt steg för att möta den ökade efterfrågan på tandvård i denna åldersgrupp, medan sänkningen av ATB för 65–67-åringar kan komma att påverka den gruppens tillgång till subventionerad vård. Indexeringen av beloppsgränserna med prisbasbeloppet kan ge en mer flexibel och anpassad tandvårdsförmån, vilket skulle motverka effekten av inflationspåverkade kostnader för staten men öka kostnader för patienter. Samtidigt kan förslaget om legitimationskontroller bidra till ökad patientsäkerhet, men införandet av dessa kontroller måste balanseras mot de tekniska och administrativa utmaningarna som kan uppstå.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	7 922 609	8 471 184	9 220 874	9 777 883
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-123 819	+24 000	-35 843	-
Regelförändringar	-	-	+3 324 000	+3 277 000
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	7 798 790	8 495 184	12 509 031	13 054 883
Differens i 1000-tal kronor	-123 819	+24 000	+3 288 157	+3 277 000
Differens i procent	-1,6	+0,3	+35,7	+33,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Resultatet för juni–september 2024 blev 123 miljoner kronor (5 procent) lägre än prognosen. Avvikelsen beror främst på en överskattning av utgifterna för högkostnadsskyddet, som var 65 miljoner kronor (4 procent) lägre än förväntat, samt allmänt tandvårdsbidrag, som var 56 miljoner kronor (7 procent) lägre än prognosen. Den största avvikelsen inträffade i augusti, där utgifterna var 83,6 miljoner kronor (19 procent) lägre än beräknat. Detta beror på att antal patienter som nyttjade högkostnadsskyddet var 5 procent lägre jämfört med augusti 2023 medan medelersättning låg på samma nivå som augusti 2023, se Figur 5.

Ingen justering har gjorts för de kommande månaderna 2024, då utgifterna i september återgick till den prognostiserade nivån. Prognosen har därför endast uppdaterats med hänsyn till utgifterna för perioden juni–september. För

2025 har prognosen för HKS justerats upp, vilket lett till den totala ökningen på 0,3 procent och nästkommande år har utgifterna justerats med hänsyn till de föreslagna regeländringarna.

Tabell 2 Utgifterna uppdelade på ersättningsområden. Miljontal kronor.

	2024	2025	2026	2027
TOTAL	(7923) 7799 -1.6%	(8471) 8495 0.3%	(9221) 12509 26.3%	(9778) 13055 25.1%
HKS	(5586) 5521 -1.2%	(6050) 6074 0.4%	(6665) 10036 33.6%	(7149) 10486 31.8%
ATB	(2253) 2197 -2.6%	(2336) 2336 0%	(2469) 2386 -3.5%	(2539) 2479 -2.4%
STB	(84) 82 -2.3%	(86) 86 0%	(87) 87 0%	(90) 90 0%

I tabellen anges inom parentes föregående prognos, utan parentes nuvarande prognos och förändringen i prognos i procent.

Regelförändringar

Anslagsbelastningen beräknas att öka med 3 406 miljoner kronor respektive år från och med 2026 jämfört med föregående prognos till följd av ett förstärkt högkostnadsskydd inom tandvård för äldre. Den föreslagna lagändringen att personer mellan 65 och 67 år ska ha rätt till enkelt allmänt tandvårdsbidrag istället för dubbelt, beräknas ha en sänkande effekt om 60 miljoner kronor respektive år från och med 2026. Förslaget om att indexera beloppsgränserna för högkostnadsskyddet med prisbasbeloppet, beräknas också att ha en sänkande effekt på utgifterna, om 22 miljoner kronor år 2026 och 69 miljoner kronor respektive år från och med 2027.

1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	1 912	43 748	46 352	-45 186	5 394	5 521
Därav						
1:6.37						
Smittbärrpenning	1 912	3 669	4 736	4 869	5 006	5 028
1:6.27 Statlig ålderspensionsavgift för smittbärrpenning	0	40 079	41 616	-50 055	388	493

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär

avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:6.37 Smittbärappening

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Tilldelade medel	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Utfall/Prognos	1 912	3 669	4 736	4 869	5 006	5 028
Avvikelse från anslag	6 088	4 331	3 264	3 131	2 994	2 972
Avvikelse från tilldelade medel	6 088	4 331	3 264	3 131	2 994	2 972
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 4 miljoner kronor, vilket är 4 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Smittbärappening är en ersättning för dem som inte kan arbeta på grund av att de har eller antas ha en smittsam sjukdom. Ersättningsnivån för smittbärappening är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

Analys

Utgifterna för smittbärappening ökade markant under pandemin, från drygt 3,5 miljoner kronor 2019 till 75 miljoner 2020, 393 miljoner för 2021 och 412 miljoner för 2022. I april 2022 upphörde klassifikationen samhälls- och allmänfarlig sjukdom för covid-19. Detta medför att man inte längre har möjlighet att ansöka smittbärappening för covid-19. Under 2023 var antalet ansökningar tillbaka på den normala nivån som gällde före pandemin. Däremot blev utgifterna år 2023 bara 2 miljoner, det vill säga mycket lägre jämfört med före pandemin. Detta är på grund av inbetalningar från återkrav. Av samma anledning blev utgifterna också lägre i början av 2024 jämfört

med före pandemin. Utfallen från juni–augusti 2024 var mer blandade och i augusti var utbetalningarna tillbaka på samma nivå som före pandemin.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	3 693	4 736	4 869	5 006
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-24	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	3 669	4 736	4 869	5 006
Differens i 1000-tal kronor	-24	0	0	0
Differens i procent	-0,6	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen i juni och juli blev lite lägre än Försäkringskassans föregående prognos, medan augusti blev lite högre. Totalt sett blev utfallen för juni–augusti 2024 lite lägre än den föregående prognosen. Med den anledning har prognosen justerats ner något för 2024. För 2025 och kommande år är prognosen oförändrad.

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-3 773	0	0	0	0	0
Anslag ³	688 409	690 287	779 592	854 149	869 202	869 202
Tilldelade medel	684 636	690 287	779 592	854 149	869 202	869 202
Utfall/Prognos	659 678	734 070	779 592	854 149	869 202	869 202
Avvikelse från anslag	28 731	-43 783	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	24 958	-43 783	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	55 141	34 514	38 979	42 707	43 460	43 460
Tillgängliga medel	739 777	724 801	818 571	896 856	912 662	912 662
Överskridande av anslagskredit	0	9 269	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 734 miljoner kronor, vilket är 44 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 9 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära utökad anslagskredit motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

I Regeringens proposition 2024/25:2 (Höständringsbudget för 2024) 13 september tilldelas anslaget 1:7 *Sjukvård i internationella förhållanden* 51 miljoner. Om det föreslagna tilläggsanslaget beslutas och fördelas enligt ovan, kommer inte anslagsposten att överskrida anslagskrediten.

Bakgrundsfakta

Pensionärsvård

Pensionärsvård avser ersättning till andra länder för vård av pensionärer som är försäkrade för vårdförmåner i Sverige och har valt att bosätta sig i ett annat EES-land eller Schweiz. Även deras familjemedlemmar omfattas. Begreppet innefattar även ersättning för vårdförmåner till familjemedlemmar som inte är bosatta i samma medlemsstat som den försäkrade personen. Vissa länder debiterar Sverige fasta belopp per skuldmånad medan andra skickar fakturor på faktiska belopp.

Konventionsvård

Konventionsvård är en ersättning till regionen för utförd vård av personer som är försäkrade i länder som Sverige har ingått konventioner, överenskommelser om sjukvårdsförmåner eller avtal om betalningsavstående med. De fakturerade beloppen motsvarar de faktiska vårdkostnaderna.

Turistvård

Turistvård avser ersättning till andra länder för utförd vård av personer som är försäkrade i Sverige, som blivit sjuka i samband med en vistelse i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Även planerad vård med förhandstillstånd ingår i turistvård. De fakturerade beloppen motsvarar de faktiska vårdkostnaderna. Turistvården omfattas av kostnadsfördelningen mellan stat och region.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Sjuk- och tandvårdstjänster avser ersättning i efterhand för planerad och nödvändig vård. Ersättningen motsvarar som högst nivån för vad vården hade kostat om den utförts i Sverige. Sjuk- och tandvårdstjänster omfattas av kostnadsfördelningen mellan stat och region.

Analys

Internationell vård, oavsett vilken typ av vård det handlar om, påverkas starkt av inflation och valutakursförändringar. Den svenska kronan ligger fortsatt på en låg nivå gentemot både euron³ och det brittiska pundet. Samtidigt är inflationen både i Sverige (KPIF) och EU (HiICP) låg och uppgick i augusti till 1,2 procent⁴ respektive 2,4 procent⁵. Dock har inflationen tidigare varit på en mycket högre nivå och eftersom utbetalningarna sker med stor eftersläpning beräknas den tidigare höga nivån påverka utgiften framöver. Samtidigt är hushållsekonomin svag, och allt fler har svårt att få ekonomin att gå ihop⁶. Trots det ligger resandet dock kvar på samma nivå som under 2023⁷.

Pensionärsvård

Pensionärsvården utgör den största andelen av utgifterna och står idag för 57 procent av de totala kostnaderna. De flesta utgifter för pensionärsvård kommer från Spanien och Frankrike. Antalet pensionärer i dessa länder verkar

³ [EUR/SEK 11,3083\(▲ 0,38 %\) | Google Finans](#)

⁴ [Inflationen just nu | Sveriges Riksbank](#)

⁵ [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#)

⁶ [Allt fler kämpar med privatekonomin \(scb.se\)](#)

⁷ [Flygplatsstatistik - Transportstyrelsen](#)

vara stabilt, men kostnaderna för vård i Spanien beräknas enligt schablonbellopp som justeras uppåt varje år.

Konventionsvård

Kostnaderna för konventionsvård påverkas av antalet utländska turister från länder med konventionsavtal som söker vård i Sverige. Majoriteten av kostnaderna genereras av besökare från våra grannländer. Konventionsvården är den näst största utgiftsposten och utgör cirka 35 procent av de totala kostnaderna.

Turistvård

Utgifterna för turistvård förväntas ligga runt 45–50 miljoner kronor per år under 2024–2025, vilket motsvarar cirka 6 procent av de totala kostnaderna. Utgifterna kan bli högre 2026 då retroaktiva fakturor från Storbritannien förväntas påverka kostnadsbilden. Det råder dock stor osäkerhet kring storleken på dessa retroaktiva betalningar och när de kommer att utbetalas, då de senaste två fakturorna kom med ett treårsintervall men endast täckte tvåårsperioder.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Sjuk- och tandvårdstjänster utgör den minsta delen av utgifterna, cirka 2 procent av de totala kostnaderna. Dessa tjänster, liksom turistvården, omfattas av en kostnadsfördelning mellan staten och regionerna. Utgifterna för sjuk- och tandvårdstjänster ökar i genomsnitt med cirka 20 procent årligen.

Osäkerhetsanalys

Under våren rekryterades flera nya medarbetare till internationell vård, och de har nu påbörjat sin anställning under hösten. Med hjälp av en utvecklad mål- och resultatstyrning har produktiviteten per årsarbetare successivt ökat sedan början av 2024. För att bättre hantera inflödet och minska ärendebalansen kommer ytterligare resurser att tillföras under 2025.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	740 955	779 592	854 149	869 202
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-6 885	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	734 070	779 592	854 149	869 202
Differens i 1000-tal kronor	-6 885	0	0	0
Differens i procent	-0,9	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Utgifterna uppdelade på ersättningsområden. Miljontal kronor

	2024	2025	2026	2027
Totalt	(741) 734 -1%	(780) 780 0%	(854) 854 0%	(869) 869 0%
Pensionärvård	(429) 417 -3%	(432) 432 0%	(441) 441 0%	(447) 447 0%
Konventionsvård	(246) 258 4%	(279) 279 0%	(307) 307 0%	(338) 338 0%
Turistvård	(50) 44 -13%	(50) 50 0%	(86) 86 0%	(61) 61 0%
Sjuk- och tandvårdstjänster	(16) 16 -1%	(18) 18 0%	(21) 21 0%	(23) 23 0%

I tabellen anges inom parentes föregående prognos, utan parentes nuvarande prognos och förändringen i prognos i procent.

I samråd med försäkringsavdelningen har kostnaderna för pensionärvård justerats nedåt för september och oktober och för samtliga ersättningsområden har prognosen för 2024 uppdaterats med utgifter för maj-augusti. Prognosen för resten av 2024 samt för åren 2025–2027 förblir oförändrad sedan föregående prognos.

4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	264 395	263 237	263 237	264 237	266 237	266 237
Tilldelade medel	264 395	263 237	263 237	264 237	266 237	266 237
Utfall/Prognos	144 742	151 827	153 040	154 886	156 250	157 573
Avvikelse från anslag	119 653	111 410	110 197	109 351	109 987	108 664
Avvikelse från tilldelade medel	119 653	111 410	110 197	109 351	109 987	108 664
Högsta anslagskredit	13 219	13 161	13 161	13 211	13 311	13 311
Tillgängliga medel	277 614	276 398	276 398	277 448	279 548	279 548
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 152 miljoner kronor, vilket är 111 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bilstöd beviljas till personer som, på grund av sitt eget eller sitt barns varaktiga funktionsnedsättning, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer.

Grundbidrag

Grundbidrag ges till alla som har rätt till bilstöd. Bidraget är högst 30 000 kronor.

Anskaffningsbidrag

Anskaffningsbidraget är inkomstprövat. Maximal ersättning är 40 000 kronor och ges till den som har en årlig bruttoinkomst som understiger 121 000 kronor. Storleken på bidraget sjunker därefter stegvis för att helt upphöra vid inkomster på 220 000 kronor eller mer.

Tilläggsbidrag

Tilläggsbidrag ges utöver grund- och anskaffningsbidrag och kan lämnas i tre fall som inte utesluter varandra.

(A) vid behov av efteranpassning. Bidraget är högst 50 000 kronor och lämnas till en försäkrad som för att kunna använda bilen har behov av en sådan ändring av eller anordning på bilen för vilken det kan lämnas anpassningsbidrag.

(B) för särskilt lämpad personbil. Bidraget är högst 60 000 kronor och lämnas för inköp av en bil som är särskilt lämpad för personer som behöver färdas i bilen sittandes i rullstol, göra överflyttning från rullstol till bilsäte inne i bilen eller medföra en motordriven rullstol eller ett annat jämförbart hjälpmedel för förflyttning.

(C) för särskilda originalmonterade anordningar. Bidraget lämnas med fasta schablonbelopp för sådana kostnader som följer av att bilen har vissa särskilda originalmonterade anordningar.

Anpassningsbidrag

Anpassningsbidraget är avsett för kostnader för de ändringar som behövs för att den person som beviljats bilstödet ska kunna bruka fordonet. Beloppet är obegränsat men lämnas inte för kostnader som tilläggsbidrag lämnas för eller hade kunnat lämnas för. Det lämnas inte heller om behovet av anpassning kan tillgodoses genom köp av en lämplig bil.

Analys

Utgiften för bilstöd var som högst år 2013, då den uppgick till 368 miljoner kronor. Därefter sjönk utgifterna succesivt för att 2018 uppgå till cirka 100 miljoner kronor. Minskningen av utgiften var särskilt påtaglig under åren 2017 och 2018, vilket huvudsakligen är en följd av de regler om bilstöd som infördes 2017.

I slutet av 2020 genomfördes ytterligare en regeländring som innebar att vissa anpassningar, till exempel att golvsänkningar, blev tillåtna, samt att ersättningsnivån för tilläggsbidrag A och B höjdes med 20 000 kronor.

Efter regeländringen 2020 ökade utgifterna till och med år 2022. Ökningen var dock mindre än vad som förväntades, vilket till viss del förklaras av att antalet som ansökt om bilstödet inte har ökat i den omfattning som antagits.

Under 2023 uppgick utgifterna till 145 miljoner kronor, vilket är en marginell minskning om knappt 2 procent jämfört med 2022. Sedan 2019 har utgifterna årligen varierat mellan 136 och 147 miljoner. Utgiftsnivån har därmed varit relativt stabil och förväntas öka svagt sett över prognosperioden då den genomsnittliga ersättningen förväntas öka svagt för vissa bidragstyper.

Utgifter per delförmån. Tusental kronor

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totalt	144 742	151 827	153 040	154 886	156 250	157 573
Grundbidrag	12 515	14 212	14 446	14 423	14 422	14 439
Anskaffningsbidrag	2 290	2 123	2 830	2 956	3 060	3 157
Anpassningsbidrag	103 155	108 133	107 563	108 235	108 424	108 562
Tilläggsbidrag	26 782	27 414	28 201	29 272	30 344	31 415
Övrigt	0	-55

Anm. För posten övrigt återfinns för år 2024 en manuell korrigeringspost.

I november 2023 överlämnades utredningen: *Ett enklare bilstöd (SOU 2023:81)* till regeringen. Utredaren föreslår ett antal åtgärder för att underlätta hanteringen, dels förändringar i regelverket, dels att all administration av bilstödet samlas hos Trafikverket från och med 2026, men att Försäkringskassan fortsatt ska ha dispositionsrätten till anslaget.

I ett remissvar avstyrker Försäkringskassan utredningens förslag att inte ge Trafikverket rätt att disponera anslag 4.3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning. Försäkringskassan anser att det är den myndighet som har i uppgift att utföra en verksamhet, i det här fallet handlägga och besluta om bilstöd, som även bör ha de finansiella skyldigheter och rättigheter som är kopplade till dispositionsrätten av ett anslag. Försäkringskassan anser därför att det är Trafikverket som ska ha dispositionsrätt till bilstödsanslaget.

Den myndighet som har dispositionsrätten ska redovisa hur anslaget har använts under budgetåret samt löpande lämna utgiftsprognoser. För att kunna lämna en utgiftsprognos av god kvalitet krävs en god insyn i handläggningsprocessen i form av olika statistikunderlag, men också en djupare förståelse för tillämpningen av regelverket. Eftersom utredningens förslag är att föra över huvudmannaskapet av bilstöd till Trafikverket är det Trafikverket som har kontroll över hur anslaget används och också har bäst möjlighet att

lämna korrekta utgiftsprognoser. Denna prognos tar inte hänsyn till eventuella effekter av utredningens förslag.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	150 918	151 912	153 356	154 740
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+909	+1 128	+1 530	+1 510
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	151 827	153 040	154 886	156 250
Differens i 1000-tal kronor	+909	+1 128	+1 530	+1 510
Differens i procent	+0,6	+0,7	+1,0	+1,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utbetalningarna för bilstödet har varit högre än vad som prognostiserades i föregående prognos. Den bidragstyp som haft högre utbetalningar än beräknat är främst anpassningsbidraget, vilket i sig står för den största delen av de totala utgifterna. Prognosen har justerats upp med hänsyn till utfallet.

4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	-12 739
Anslag ³	24 590 527	26 048 418	26 922 874	27 822 787	28 657 917	28 657 917
Tilldelade medel	24 590 527	26 048 418	26 922 874	27 822 787	28 657 917	28 645 178
Utfall/Prognos	24 553 659	25 290 324	26 839 184	27 779 176	28 670 656	29 580 386
Avvikelse från anslag	36 868	758 094	83 690	43 611	-12 739	-922 469
Avvikelse från tilldelade medel	36 868	758 094	83 690	43 611	-12 739	-935 208
Högsta anslagskredit	1 229 526	1 302 420	1 346 143	1 391 139	1 432 895	1 432 895
Tillgängliga medel	25 820 053	27 350 838	28 269 017	29 213 926	30 090 812	30 078 073
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 25,3 miljarder kronor, vilket är 758 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Assistansersättning lämnas till personer som ingår i någon av de definierade personkretsarna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i sin dagliga livsföring med fler än i genomsnitt 20 timmar per vecka.

Personkretsindelningen är:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Assistansersättning betalas ut med ett timbaserat schablonbelopp. Om det finns särskilda skäl kan den ersättningsberättigade beviljas ersättning med ett högre belopp.

Analys

Utgifterna inom assistansersättningen drivs främst av tre variabler. Dessa är antalet mottagare av assistansersättningen, antalet assistanstimmar per individ samt nivån på ersättningen per timme. Antalet mottagare har under flera år minskat, samtidigt som antalet assistanstimmar har ökat. Den genomsnittliga timersättningen stiger i samband med de årliga schablonhöjningarna och fortsätter att ligga något över timschablonen. Det beror på att vissa mottagare är beviljade ersättning med ett högre timbelopp.

Utvecklingen 2020-talet

Lagändringar, samt ändringar i praxis kring hur lagen ska tolkas, har påverkar de underliggande variablerna i assistansersättningen. Under 2020-talet har tre lagändringar skett. Först infördes andning som ett grundläggande behov från 1 november 2019.⁸ Andelen bifall har varit högre för de ansökningar som inkluderar hjälp med andning och dessa personerna har i genomsnitt blivit beviljade fler timmar.⁹

Därefter gjordes det den 1 juli 2020 lagändringar som syftade till att alla hjälpmoment för hjälp med andning och måltider i form av sondmatning ska räknas som grundläggande behov.¹⁰ Lagändringarna gjorde det även lättare att få rätt till assistans för dessa behov under tid i barnomsorg och skola. Dessutom ska dessa hjälpbehov normalt sett inte ingå i föräldraansvaret. Efter dessa lagändringar har inflödet av personer in i ersättningen ökat för alla åldersgrupper, men barn i låga åldrar har haft högst procentuell ökning.^[11]
[12]

Den 1 januari 2023 skedde de senaste lagändringarna som också har varit de mest omfattande. Lagändringarna innebär i korthet vissa förändringar av de grundläggande behoven, reglering av egenvård samt schablonisering av

⁸ Proposition 2018/19:145. Personlig assistans för hjälp med andning. Socialdepartementet

⁹ Försäkringskassan. Rapport – Uppföljning av lagändring om andning som grundläggande behov, slutredovisning. Svar på regeringsuppdrag dnr. 1382–2020.

¹⁰ Proposition 2019/20:92. Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning sid. 38. Socialdepartementet.

¹¹ Försäkringskassan. Indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen. Svar på regeringsuppdrag dnr FK 2021/000464.

¹² Försäkringskassan. Assistansersättning – hjälp med andning och sondmatning, Korta analyser 2022:3.

föräldraansvaret.^{[13][14]} Dessutom kan en person med psykisk funktionsnedsättning som behöver kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser för att själv kunna utföra de grundläggande behoven måltider, av- och påklädning, kommunikation och personlig hygien, få det beviljat som en del av hjälpen med det grundläggande behovet.

Dessa lagändringar har fått flera effekter. Först inkom det väldigt många fler nya ärenden till Försäkringskassan. Under 2023 ökade antalet inkomna ärenden med drygt 40 procent jämfört med 2022. Ökning var mest påtaglig det första kvartalet. Under 2024 är nivån fortfarande något förhöjd jämfört med 2022, men betydligt lägre än 2023. Bilden är nu att inkomna ärenden utvecklas stabilt och är något fler jämfört med före lagändringarna. Bedömningen var initialt att den höga nivån på inkomna ärenden skulle kvarstå under hela 2023 och 2024 och den snabba nedgången efter första kvartalet 2023 har varit svår att förutse. Det kan vara så att skillnaden mellan det nya regelverket och det tidigare inte varit så stor¹⁵ alternativt inte upplevts varit så stor, vilket i sin tur gjort att färre personer än väntat har ansökt om assistansersättning.

De höga nivåerna av ärenden satte sedan avtryck i hur många personer som kommit in i ersättningen. Nivå på inflödet 2023 var det högsta sedan 2015. I jämförelse med 2022 ökade inflödet med drygt 40 procent. Alla grupper ökade, men framförallt vuxna och de äldsta barnen. För de yngre barnen var ökningen dock relativt begränsad. Det kan bero på att yngre barn var en grupp som särskilt ökade efter tidigare regeländringar. Andelen personer som fick timmar för de nya grundläggande behoven ökade succesivt, i takt med att ansökningar som inkommit efter lagändringarna trätt i kraft beslutades. Efter sommaren 2023 hade omkring hälften av personerna som flödat in till ersättningen fått timmar beviljade för de nya grundläggande behoven, vilket framgår av Figur 7 nedan. I genomsnitt fick denna grupp något fler timmar beviljande än tidigare, men skillnaden är inte särskilt stor.

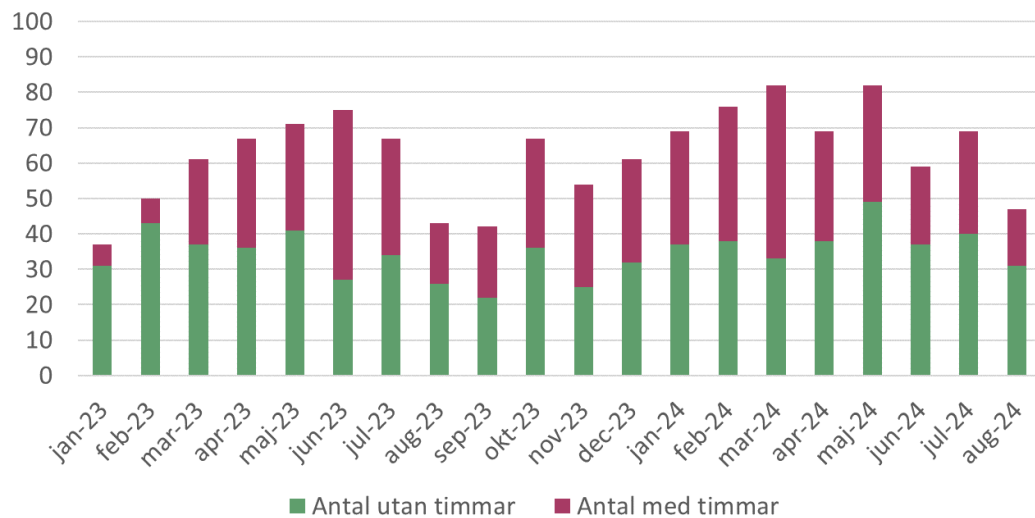
¹³ Proposition 2021/22:214. Stärkt rätt till personlig assistans – grundläggande behov för personer som har en psykisk funktionsnedsättning och ökad rättssäkerhet för barn. Socialdepartementet.

¹⁴ Proposition 2021/22:244. Stärkt rätt till personlig assistans vid behov av egenvård. Socialdepartementet.

¹⁵ ISF. Förändringar inom assistansersättningen. 2024:1.

Figur 7 Inflöde med och utan timmar för de nya grundläggande behoven

Antal personer per månad

Under 2024 har nivån på inflödet hittills varit 17 procent högre än motsvarande period 2023. Den stabila utvecklingen av antalet inkomna ärenden gör att osäkerheten i inflödet främst väntas komma från hur stor andel av ärendena som blir beviljade. Under 2024 har andelen beviljade ärendena ökat och verkar nu vara på en stabil men något högre nivå. Sedan föregående prognos har inflödet utvecklats något starkare än förväntat och därför höjs prognosen för inflödet något.

Lagändringarna har inte påverkat hur många som lämnar ersättning, då det under hela 2020-talet mestadels bestått av personer som avlider. Något färre har lämnat ersättningen än vad som beräknades i föregående prognos och därför sänks prognosen för utflödet något.

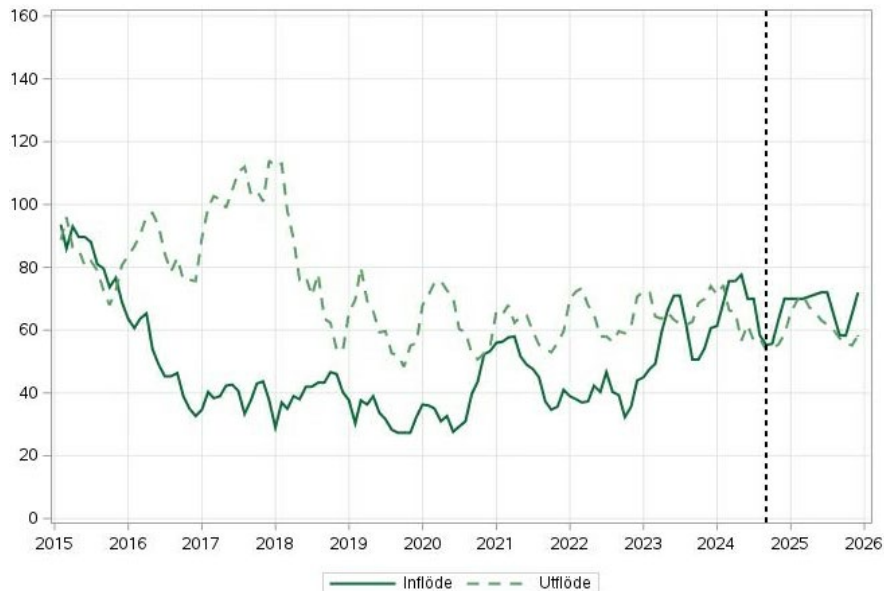
Mottagarprognos

I budgetpropositionen för 2025 annonseras ett förslag som påverkar hur många personer som kan ha rätt till assistansersättning. Det schabloniserade föräldraavdraget förslås att halveras från 2025. Det innebär att fler barn under 12 år än idag kommer kunna få assistansersättning, samt att de även kan ha rätt till fler timmar. Exakt hur många fler personer som kommer in i ersättningen är svårt att avgöra. Avdraget görs per dag och de dataunderlag som finns att tillgå är summerat per vecka. Så de beräkningar som ligger till grund för vår prognos har därmed en viss osäkerhet. Dessutom är det svårt att förutse hur de försäkrade kommer agera när regler och lagar ändras. Men eftersom fler personer kommer kunna bli beviljade ersättning höjs inflödesprognosen något. På längre sikt var förväntningen tidigare att inflödet skulle växa i takt med befolkningen yngre än 66 år. Men istället väntas de lagändringarna som trädde i kraft den 1 januari 2023 göra att prognosen över

inflödet förblir högre jämfört med åren 2017–2022, sett över hela prognosperioden. Se Figur 8 för utfall och prognos.

Figur 8 Inlöde och utflöde 2015–2025

Glidande 3-månaders medelvärden, prognos fr.o.m. september 2024

Antalet mottagare fortsatte att minska under 2023, men med en betydligt långsammare takt än åren innan. Minskning var som störst mot slutet av året och antalet mottagare ökade något under vissa månader under våren och sommaren. Minskningen under hösten berodde främst på ett högre utflöde. Hittills under 2024 har antalet mottagare ökat något och prognosen är att det kommer fortsätta. Den sammanlagda effekten av inflödes- och utflödesprognoserna blir alltså att mottagarna kommer utvecklas stabilt med en svag ökning under prognosperioden.

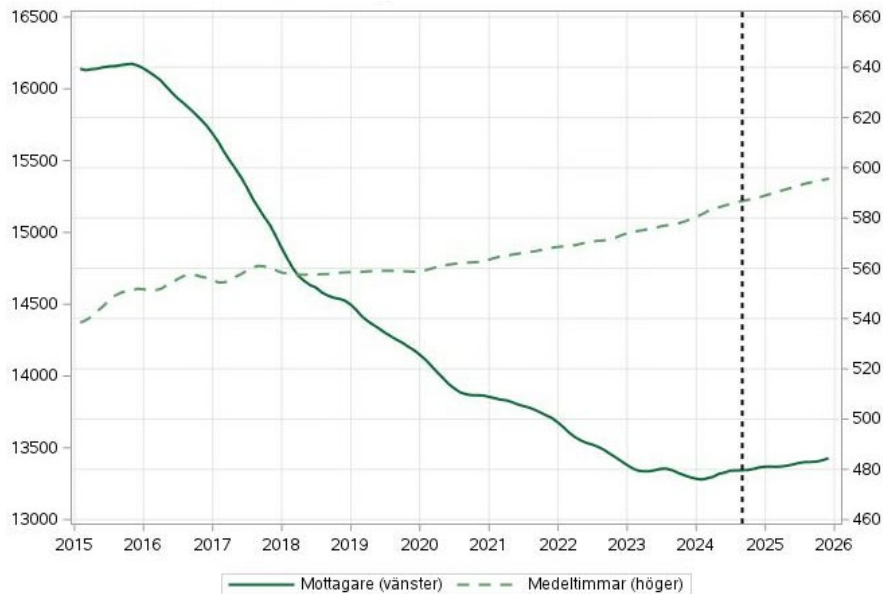
Timutveckling

Antalet medeltimmar inom assistansersättning har länge ökat, med undantag för perioden 2018–2019. De personer som flödar in har i regel färre timmar i genomsnitt än de som varit mottagare under en längre tid. Det medför att i perioder kan sammansättningen av inflödet och utflödet påverka hur medeltimmarna utvecklas. De nya personerna som sedan lagändringarna 2023 kommer in i ersättningen och har fått timmar beviljade för de nya grundläggande behoven, har i genomsnitt haft något fler timmar jämfört med de som inte har fått timmar beviljade för de nya behoven. Det har viss påverkan på timutvecklingen. Men ökningen beror till största delen av att de personer som redan har assistansersättning blir beviljade fler timmar. Prognosen bygger på den senaste utvecklingen och tar hänsyn till effekten av det högre inflödet. Medeltimmarna beräknas öka svagt under hela prognosperioden. Föregående prognos för timutvecklingen var något hög. Men den halverade schablonen för föräldraansvar beräknas leda till att barn

blir beviljade fler timmar. Därför höjs timprognosen något när den effekten är medräknad. I Figur 9 nedan illustreras antalet medeltimmar samt mottagare i ersättningen som ett glidande 3-månaders medelvärde.

Figur 9 Mottagare och medeltimmar per mottagare och månad 2015–2025

Glidande 3-månaders medelvärden, prognos fr.o.m. september 2024

Anm. Fram till våren 2018 beräknas antalet medeltimmar utifrån periodbeslut. Därefter används en ny datakälla där antalet medeltimmar istället baserar sig på grundbeslut. Antalet medeltimmar varierar säsongsmässigt fram till slutet av våren 2018. Därefter upphör denna variation då antalet medeltimmar istället beräknas utifrån grundbeslutet.

Timersättning

Schablonbeloppet ligger till grund för timersättningen och bestäms årligen av regeringen. För 2025 föreslås en höjning med 3 procent. 2024 höjdes schablonen med 2,5 procent. Ökningstakten i prognosen antas sedan vara 1,5 procent, eftersom denna nivå är vad ökningstakten varit under flera år tidigare. En mindre andel mottagare har en ersättning baserad på ett förhöjt belopp. Denna andel har länge varit låg och konstant och antas fortsätta vara så framöver. I budgetpropositionen för 2025 uttrycker regeringen en vilja att undersöka att knyta schablonbeloppen till ett index i framtiden. När detta införs kommer det att påverka nivån på timersättningen i framtiden.

Utvecklingen före 2020

Inflödet till assistansersättningen minskade påtagligt fram till 2017, se Figur 8. Det minskade inflödet förklaras av att antalet ansökningar gick ned samtidigt som andelen av de sökande som beviljades assistansersättning sjönk.¹⁶

¹⁶ Försäkringskassan. Assistansersättning - inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport (2017:14).

Andelen avslag har ökat kontinuerligt sedan början av 2000-talet och denna utveckling förstärktes ytterligare 2015. Då kom en dom i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), som gällde det grundläggande hjälpbehovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade*. Domen klargjorde att detta hjälpbehov endast avser personer med psykisk funktionsnedsättning. Avslagen ökade också efter att personlig hygien avgränsades till att hålla sig ren och liknande.¹⁷ Från 2017 till mitten av 2020 fortsatte inflödet att minska, men med en mycket långsammare takt.

Medan inflödet minskade mellan 2014 och 2018 ökade utflödet under samma period och kulminerade 2017. Under 2018 upphörde tvåårsomprövningarna,¹⁸ vilket kraftigt minskade utflödet. Den tidigare ökningen av utflödet anses vara en effekt av att Försäkringskassans handläggning anpassades till den förändring av rättspraxis efter tidigare nämna domar i HFD.¹⁹ Sedan 2018 är de flesta som lämnar assistansersättningen personer som avlider, vilket följer ett tydligt säsongsmönster under året.

Osäkerhetsanalys

En utredning kring assistansersättningens huvudmannaskap presenterades den 1 mars 2023.²⁰ I utredningen förordas att huvudmannaskapet för den personliga assistansen samlas hos staten. I årets höstbudget informeras att Regeringen under mandatperioden skall introducera åtgärder med målsättningen om ett statligt huvudmannaskap för den personliga assistansen. Kortfattat innebär förslaget att alla kommunala beslut om personlig assistans ska överföras till Försäkringskassan. Därefter skall Försäkringskassan fatta beslut om och hantera finansieringen av den personliga assistansen. Sammantaget innebär utredningens förslag stora konsekvenser för utgifterna under många år framöver. I dagsläget har inte Försäkringskassan tilldelats förvaltningsmedel för att påbörja införandet av det statliga huvudmannaskapet. Myndigheten kan inte påbörja detta arbete utan att tilldelas resurser.

¹⁷ Försäkringskassan. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättningen. Svar på regeringsuppdrag dnr. 1381–2020.

¹⁸ Försäkringskassan ska dock fortsätta att ompröva rätten till assistansersättning i de fall denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade.

¹⁹ Försäkringskassan. Assistansersättning - inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport (2017:14).

²⁰ SOU 2023:9. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	25 297 745	26 411 874	27 202 787	28 022 917
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-7 421	+137	+18 105	+24 466
Regelförändringar	-	+427 173	+558 284	+623 273
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	25 290 324	26 839 184	27 779 176	28 670 656
Differens i 1000-tal kronor	-7 421	+427 310	+576 389	+647 739
Differens i procent	0,0	+1,6	+2,1	+2,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Baserat på den senaste utvecklingen är ökningstakten för medeltimmarna något sänkt vilket får en sänkande effekt på utgiften. Prognosen för antalet mottagare är höjd då inflödesprognosen är höjd och utflödesprognosen sänkt. För innevarande år dominerar den sänkta prognosen för medeltimmarna men från nästa år har den höjda mottagarprognosen störst effekt.

Regelförändringar

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2025 att nästa år höja schablonbeloppet med 3 procent jämfört med 2024. Det är en högre ökningstakt än vad som antogs i föregående prognos. Regeringen föreslår också att halvera schablonen för föräldraavdraget vilket också verkar ökande på utgiften. Prognosen påverkas mest av att schablonbeloppet höjs.

Förändring av prognosmodell

En mindre förändring har gjorts av modellen för in- respektive utflödet. Detta har inte haft någon signifikant effekt på prognosen över utgifterna men kan medföra en mindre påverkan för de olika undergruppernas utveckling jämfört med tidigare metod. Orsaken till den nya metoden är att det verktyg som tidigare användes kommer att avvecklas.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	47 475 122	51 290 651	53 153 392	54 989 661	56 617 627	53 181 774
Därav						
1:1.21 Sjukpenning	42 862 617	45 939 052	47 492 295	48 904 137	50 423 665	52 074 607
1:1.19 Rehabiliteringspenning	503 660	24 484	16 623	17 117	17 647	18 225
1:1.20 Arbetshjälpmedel m.m.	115 684	107 000	111 000	115 000	119 000	123 000
1:1.15 Närståendepenning	182 466	221 269	236 050	241 303	247 317	253 692
1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	226 823	232 731	340 754	339 409	334 163	326 215
1:1.5 Boendetillägg	287 872	293 115	333 490	365 876	361 148	361 148
1:1.18 Statlig ålderspensionsavgift för sjukpenning	3 187 000	4 376 000	4 599 920	5 039 549	5 167 298	0
1:1.17 Statlig ålderspensionsavgift för rehabiliteringspenning	91 000	80 000	1 104	-54 698	-76 645	0
1:1.16 Statlig ålderspensionsavgift för närståendepenning	18 000	17 000	22 156	21 968	24 034	24 887

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:1.21 Sjukpenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-237 468	-2 225 085	-4 654 137	-4 051 432	-3 312 569	-2 614 234
Anslag ³	40 875 000	43 510 000	48 095 000	49 643 000	51 122 000	51 122 000
Tilldelade medel	40 637 532	41 284 915	43 440 863	45 591 568	47 809 431	48 507 766
Utfall/Prognos	42 862 617	45 939 052	47 492 295	48 904 137	50 423 665	52 074 607
Avvikelse från anslag	-1 987 617	-2 429 052	602 705	738 863	698 335	-952 607
Avvikelse från tilldelade medel	-2 225 085	-4 654 137	-4 051 432	-3 312 569	-2 614 234	-3 566 841
Högsta anslagskredit	2 028 250	2 175 500	2 404 750	2 482 150	2 556 100	2 556 100
Tillgängliga medel	42 665 782	43 460 415	45 845 613	48 073 718	50 365 531	51 063 866
Överskridande av anslagskredit	196 835	2 478 637	1 646 682	830 419	58 134	1 010 741

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 45,9 miljarder kronor, vilket är 2,4 miljarder kronor högre än anslagsbeloppet och 4,7 miljarder kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 2,5 miljarder kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära utökad anslagskredit motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

I Regeringens proposition 2024/25:2 (Höständringsbudget för 2024) 13 september tilldelas anslaget 1:1 *Sjukpenning* 4 436 miljoner kronor. Om det föreslagna tilläggsanslaget beslutas och fördelas enligt ovan, kommer inte anslagsposten att överskrida anslagskrediten.

Bakgrundsfakta

Syftet med sjukpenning är att ge ekonomisk trygghet vid nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. För att få ersättning krävs att sjukdomen sätter ner arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Sjukpenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

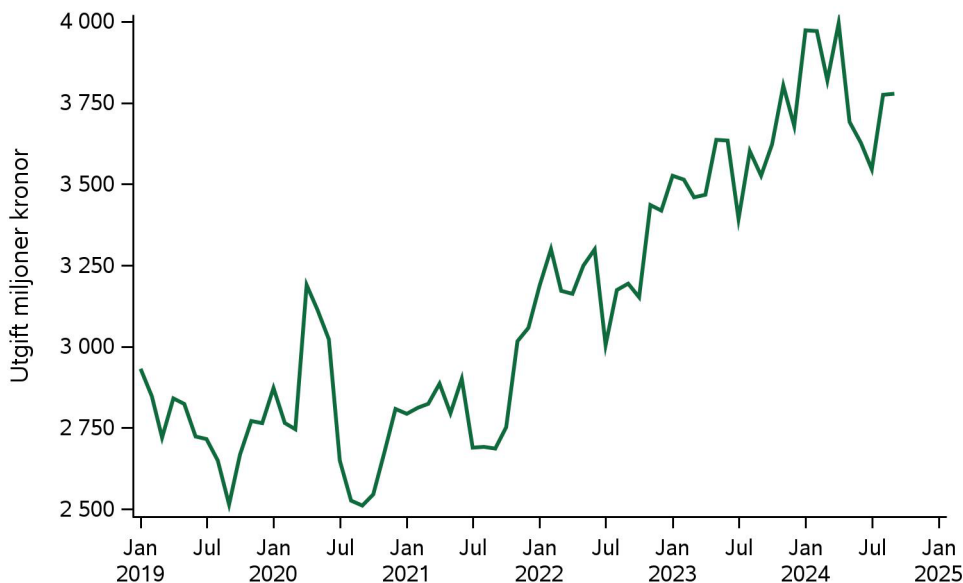
Sjukpenning på normalnivå kan i normalfallet betalas ut i maximalt 364 dagar under en period på 450 dagar. Efter det kan sjukpenning på fortsättningsnivå betalas ut.

Till en försäkrad som är arbetslös betalas hel sjuk- och rehabiliteringspenning ut med högst 543 kronor per dag.

Analys

Sedan införandet av ett nytt handläggningssystem är det problem med datafångsten och efter maj finns endast utgiftsdata att tillgå. Sedan maj och över sommaren har utgiften för sjukpenningen varit låg, både ur ett historiskt perspektiv och ur ett prognosperspektiv. Historiskt är utgiften i maj respektive juni i princip alltid i paritet med utgiften i april. Men i år var utgiften 300 respektive 368 miljoner kronor lägre för maj respektive juni relativt april. För juli – september ligger utgiften i paritet med vad man skulle kunna förvänta sig, givet att indikatorerna för ansökningar ligger på ungefär samma nivå som förra året och den genomsnittliga ersättningen har ökat med cirka 5 – 6 procent.

Figur 10. Utgift per månad för sjukpenning

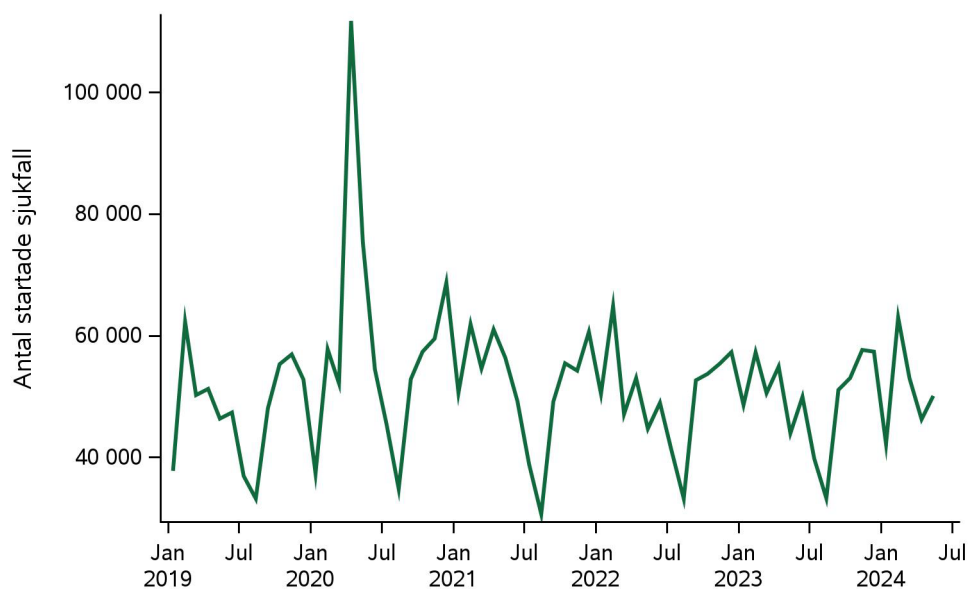
I Figur 10 syns att efter 2021 har utgiften för sjukpenning stigit i en jämn takt. Noterbart är dock hur ”stabil” utgiften är i perioden från året innan

pandemin till och med slutet på 2021. Efter denna period har utgiften ökat stadigt, dels på grund av att taket på hur höga inkomster som ersätts höjts från 8 till 10 prisbasbelopp och den höga inflationen efteråt, dels på grund av att sjukfallen blivit längre.

Startade sjukfall/ansökningar

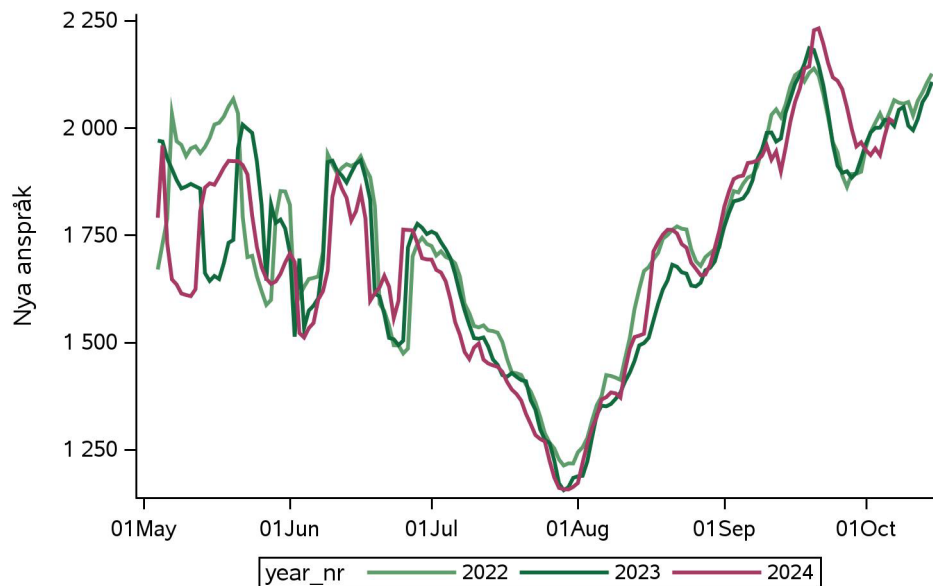
Med startade sjukfall menas ett sjukfall som erhållit ersättning oavsett vilken dag det startade. Utgiften bestäms av hur många sjukfall som startas, hur långa sjukfallen blir, vad de har för nivå på ersättningen och vilken omfattning de har, det vill säga om det är deltidssjukskrivning eller inte.

Figur 11. Startade sjukfall till och med maj 2024

Antalet startade sjukfall har varit på en relativt jämn nivå efter vintern 2021/2022, förutom under de kraftiga säsongsvängningarna, vilket tydligt syns i Figur 11. För att få en bild över startade sjukfall efter maj till och med september används nyansökningar om sjukpenningen. Vi ser då att nivån på anspråk är mycket lik den för 2023 och inflödet bedöms därför ha varit stabilt till och med september. Det höjer frågan om varför utgiften för maj och juni var så låg, givet att inget verkar vara annorlunda relativt 2023.

Figur 12. Nya anspråk: indikator för startade sjukfall.

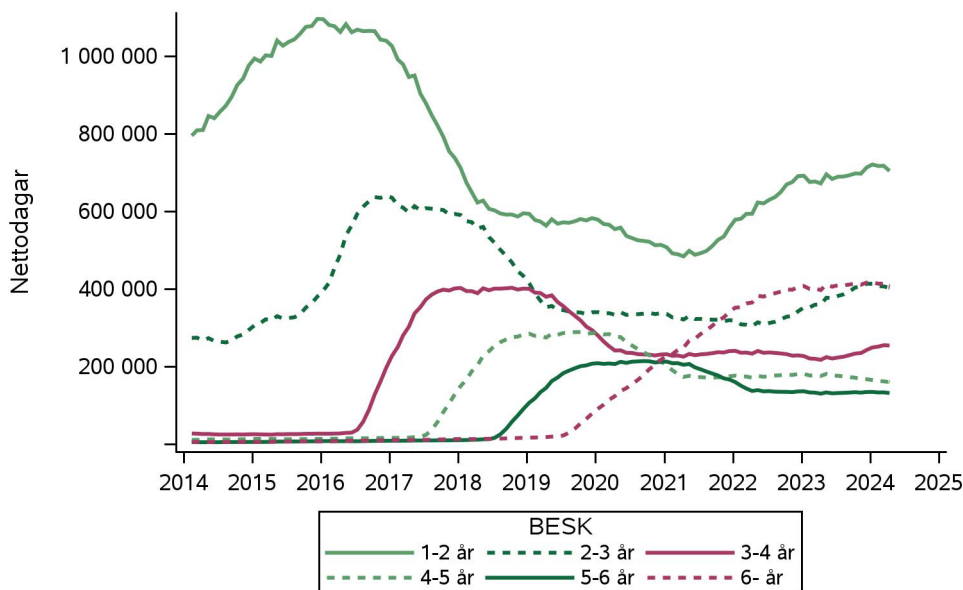

Bilden över trenden för nya anspråk om sjukpenning visar att det är mycket små skillnader mellan de sista tre åren under perioden 1 maj till och med 15 oktober. Skillnaderna som syns i början av maj i Figur 12 förklaras av hur helgdagarna infallit, det vill säga om 1 maj inträffar på en vardag och när Kristi himmelfärdsdag inträffar.

Sjukfallens varaktighet

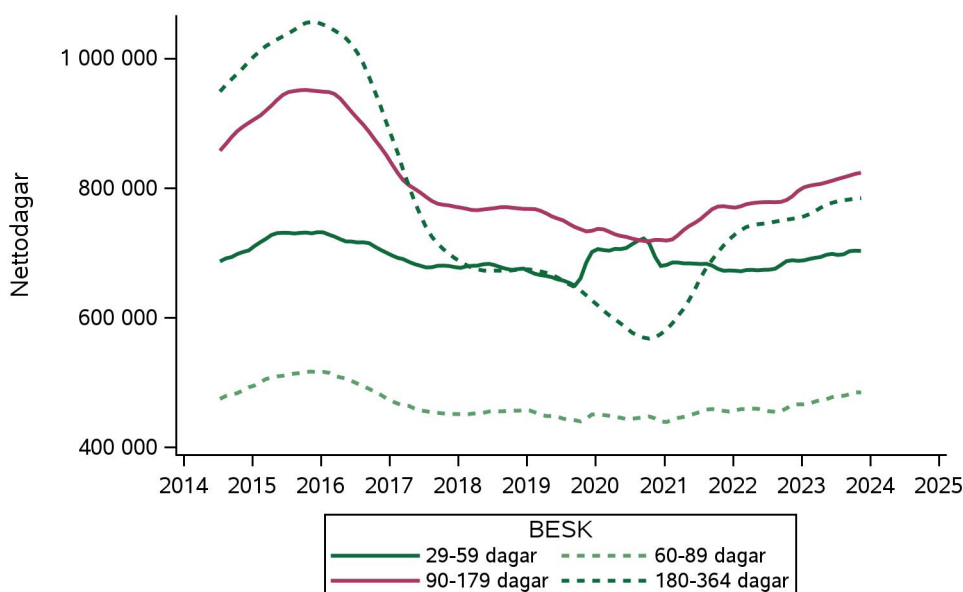
Under en längre tid har den genomsnittliga sjukfallslängden ökat för pågående sjukfall. Detta beror dels på regel- och policyändringar, dels på att coronapandemin fick till följd att en stor mängd relativt korta sjukfall startades som drev ner den genomsnittliga sjukfallslängden. Det verkar dock som att de pågående sjukfallens längd kan ha uppnått en jämvikt där genomsnittliga sjukfallslängden inte längre ökar.

Figur 13. Nettodagar för långa pågående sjukfall

I Figur 13 syns att samtliga grupperingar av längre sjukfall verkar ha konvergerat mot en någorlunda jämn nivå. Möjligen är sjukfallen med en sjukfallslängd på 3 – 4 år ökande. Figur 13 visar också tydligt hur det tidigare stoppet, som avskaffades första januari 2016, där sjukfallen maximalt kunde uppnå 2,5 år, i de flesta fall drev upp antalet kortare sjukfall. När man inte längre får vara sjukskriven gör man något annat för att sedan återinträda i sjukpenningen igen. Detta blir mer tydligt om man även ser till sjukfallen som är kortare än ett år, vilka visas i Figur 14.

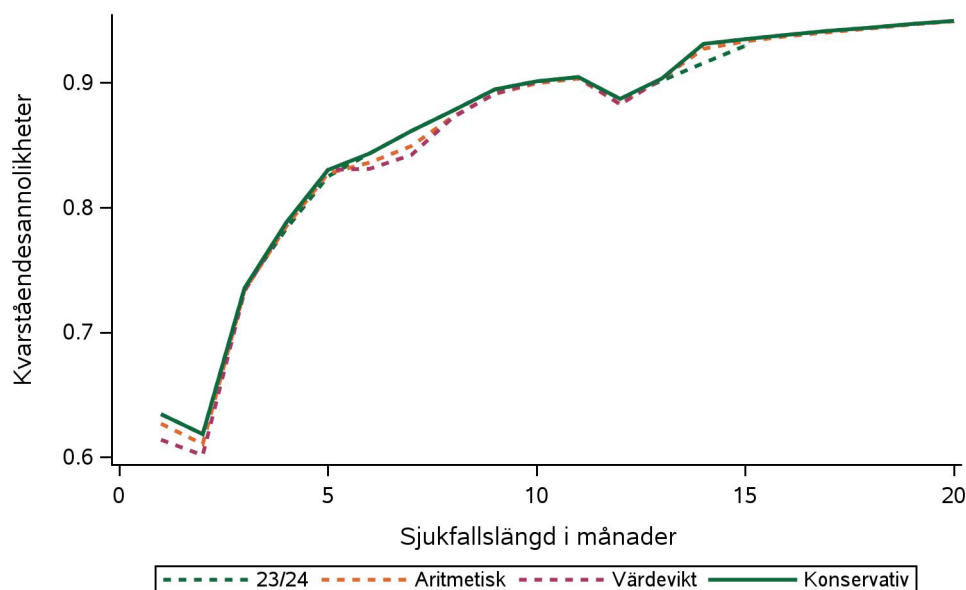
Figur 14. Nettodagar för korta pågående sjukfall

De fyra grupperna har svagt ökande trend i antalet nettodagar. Notera dock att för de kortare sjukfallen är säsongen relativt stark varför trenden behöver estimeras över ett helt år och gör att 6 månader försvinner och Figur 14 visar därför endast trenden till och med november 2023. I Figur 13, för de längre sjukfallen, är säsongen så svag att trenden kan estimeras över endast ett kvartal. Därför förloras endast en månad och trenden som visas i Figur 13 är till och med april 2024.

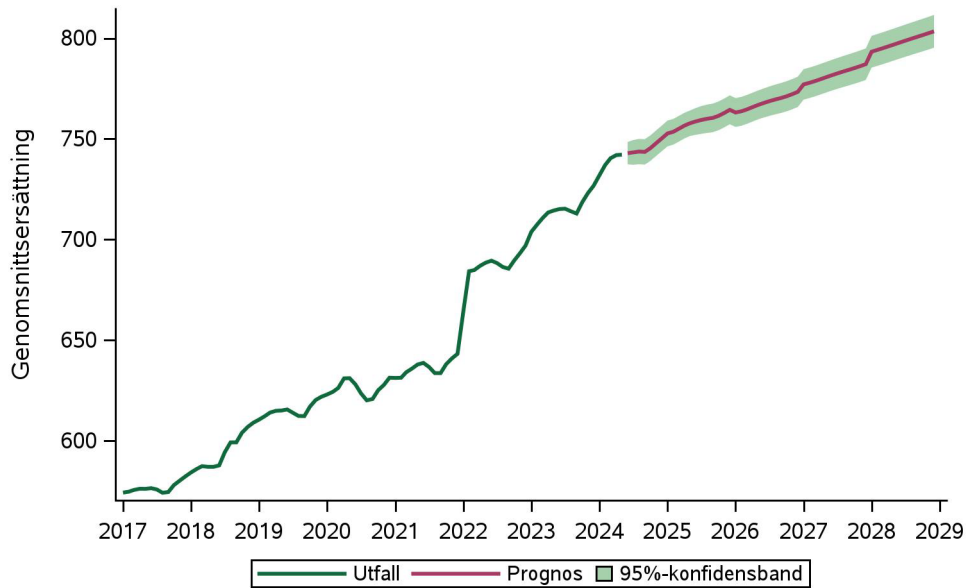
De observerade varaktigheterna har givit de estimerade kvarstående sannolikheterna som visas i Figur 15, den heldragna gröna linjen.

Figur 15. Kvarstående sannolikheter för prognos.

En konservativ skattning har använts då osäkerheten är stor över om ökningen i de genomsnittliga sjukfallslängderna verkligen har slutat öka. Det innebär att effekten från pandemin har skruvats ner samt att full vikt lagts på kvarstående sannolikheter skattade för startade sjukfall från och med januari 2023. I Figur 15 syns det genom att den högsta sannolikheten väljs och för de kortaste sjukfallen innebär det att sannolikheterna är de från startade sjukfall per månad från och med 2023.

I och med höjningen av taket för sjukpenninggrundande inkomster 2022 och den höga inflationen de senaste åren som resulterat i reallönesänkningar, har genomsnittliga ersättningen per nettodag ökat relativt kraftigt. Det syns relativt tydligt i Figur 16 nedan.

Figur 16. Genomsnittlig ersättning: utfall och prognos

Framöver förväntas dock genomsnittsansättningen öka långsammare då inflationen har fallit kraftigt.

Byte av modell för sjukpenningen

För att på ett bättre sätt kunna hantera problemen med dataförsörjning byts modellen för sjukpenningen ut. Som grund för all modellering ligger nu den tvättade mikrodatabasen MiDAS.

Modellen är nu en kohortmodell där kohorterna är månaden man startade sitt sjukfall, mätt som att första ersatta dagen är före den 15 i varje månad. Valet att bryta månaden vid den 14 beror på att man tenderar att söka efter att man blivit sjuk och att ansökan måste komma in före den 21 för att man ska kunna få pengar i innevarande månad. Varje kohort får sen ett genomsnittligt antal nettodagar, snittomfattningen, och en genomsnittlig ersättning. För närvarande används dock en "global" genomsnittsansättning, det vill säga den är inte kohortbaserad.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	46 412 378	48 189 399	49 893 669	51 473 671
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-473 326	-697 104	-989 532	-1 050 006
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	45 939 052	47 492 295	48 904 137	50 423 665
Differens i 1000-tal kronor	-473 326	-697 104	-989 532	-1 050 006
Differens i procent	-1,0	-1,4	-2,0	-2,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Volymen sänks något i ljuset av det vi sett sedan maj i år. De höga utgifterna i slutet av 2023 och början av 2024 tros inte fortsätta framöver. Prognosen är att utgiften ökar med 13 procent till och med 2028 och av ökningen kommer cirka 8 procent från ökningen av genomsnittsansättningar och resterande del från fler nettodagar.

1:1.19 Rehabiliteringspenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-36 255	0	0	0	0	0
Anslag ³	623 000	735 000	33 000	34 000	35 000	35 000
Tilldelade medel	586 745	735 000	33 000	34 000	35 000	35 000
Utfall/Prognos	503 660	24 484	16 623	17 117	17 647	18 225
Avvikelse från anslag	119 340	710 516	16 377	16 883	17 353	16 775
Avvikelse från tilldelade medel	83 085	710 516	16 377	16 883	17 353	16 775
Högsta anslagskredit	50 550	36 750	1 650	1 700	1 750	1 750
Tillgängliga medel	637 295	771 750	34 650	35 700	36 750	36 750
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 24 miljoner kronor, vilket är 711 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Den som har nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel på grund av sjukdom och som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan få rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning i särskilda fall. Rehabiliteringspenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning. Rehabiliteringspenningen är begränsad till ett visst antal dagar med olika nivåer av ersättningen på samma sätt som sjukpenningen. Den som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan även få ett särskilt bidrag för vissa merkostnader som den försäkrade får till följd av rehabiliteringen, till exempel bidrag till resor till och från rehabiliteringen.

Analys

I princip betalas knappt någon rehabiliteringsersättning ut längre varför ingen analys görs.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	33 536	33 756	34 950	36 057
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-9 052	-17 133	-17 833	-18 410
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	24 484	16 623	17 117	17 647
Differens i 1000-tal kronor	-9 052	-17 133	-17 833	-18 410
Differens i procent	-27,0	-50,8	-51,0	-51,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

1:1.15 Närståendepenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-2 269	-319	0	0
Anslag ³	199 000	219 000	238 000	244 000	250 000	250 000
Tilldelade medel	199 000	219 000	235 731	243 681	250 000	250 000
Utfall/Prognos	182 466	221 269	236 050	241 303	247 317	253 692
Avvikelse från anslag	16 534	-2 269	1 950	2 697	2 683	-3 692
Avvikelse från tilldelade medel	16 534	-2 269	-319	2 378	2 683	-3 692
Högsta anslagskredit	9 950	10 950	11 900	12 200	12 500	12 500
Tillgängliga medel	208 950	229 950	247 631	255 881	262 500	262 500
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 221 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Närståendepenning betalas ut till en person som avstår från förvärvsarbete för att vårda en nära anhörig som är svårt sjuk. Antalet ersättningsdagar är, i de flesta fall, högst 100 dagar för varje person som vårdas. Närståendepenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Ersättningsnivån för närståendepenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Inkomsttaket vid beräkning av den försäkrades SGI höjdes från 7,5 till 8 prisbasbelopp den 1 juli 2018 och höjdes igen till 10 prisbasbelopp 1 januari 2022.

Analys

Under coronapandemin var efterfrågan på Närståendepenning låg, till stor del berodde det på restriktioner. Efter pandemin har efterfrågan stigit, första kvartalet 2024 var hela 34 procent högre än första kvartalet 2023. Under april och maj har ökningstakten avtagit och de månaderna var 25 procent högre än utgiften för motsvarande månader under 2023. Från och med 2024 beräknas användandet återgå till normalnivå, här definierad som

genomsnittet för åren 2013–2019. Utgifterna prognostiseras däremot att öka över hela prognosperioden på grund av ökande löner och priser.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	227 296	235 801	241 362	247 534
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+107	+249	-58	-217
Volym- och strukturförändringar	-6 134	-	-1	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	221 269	236 050	241 303	247 317
Differens i 1000-tal kronor	-6 027	+249	-59	-217
Differens i procent	-2,7	+0,1	0,0	-0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutets nya prognos för prisbasbeloppet och timlöneökning har höjt prognosen för 2024 och 2025 men sänkt prognosen för 2026 och 2027.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen har sänkts för 2024 för att ta hänsyn till ett lägre användande under sommaren men användandet förväntas fortfarande återgå till nivåerna innan pandemin framöver.

1:1.20 Arbetshjälpmedel m.m.

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 805	0	0	0	0	0
Anslag ³	127 050	129 010	114 000	118 000	122 000	122 000
Tilldelade medel	125 245	129 010	114 000	118 000	122 000	122 000
Utfall/Prognos	115 684	107 000	111 000	115 000	119 000	123 000
Avvikelse från anslag	11 366	22 010	3 000	3 000	3 000	-1 000
Avvikelse från tilldelade medel	9 561	22 010	3 000	3 000	3 000	-1 000
Högsta anslagskredit	4 502	6 450	5 700	5 900	6 100	6 100
Tillgängliga medel	129 747	135 460	119 700	123 900	128 100	128 100
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 107 miljoner kronor, vilket är 22 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Arbetsgivaren och den försäkrade kan vardera få bidrag till arbetshjälpmedel med högst 50 000 kronor. Bidrag till datorbaserade hjälpmedel får dock beviljas med högre belopp än 50 000 kronor. Om det finns synnerliga skäl, kan Försäkringskassan medge att bidrag till arbetshjälpmedel även i ett annat fall lämnas med ett högre belopp.

Merkostnader för arbetsresor kan beviljas när en försäkrad som är sjuk kan arbeta, men inte kan ta sig till och från arbetet på vanligt sätt. Försäkringskassan kan då istället för sjukpenning betala ut ersättning för de merutgifter som uppkommer på grund av att den försäkrade måste använda sig av ett dyrare färd sätt.

Analys

Utfallet under januari–augusti blev 67 miljoner kronor. Det är 13 miljoner kronor mindre än motsvarande period förra året. En möjlig förklaring till det lägre utfallet är att utgifterna för bidrag till arbetshjälpmedel minskar på grund av att färre ansöker om bidraget. Ytterligare en förklaring till de lägre utfallen är att det för närvarande råder kapacitetsbrist i handläggningen, som beror på personalomsättning och begränsad ersättningsrekrytering. En konsekvens av kapacitetsbristen är att arbetstagare med behov av

arbetshjälpmedel får vänta längre på beslut och det ökar risken för sjuk-skrivningar och ohälsa. Utgifter för arbetsresor som ingår i Övrigt ökar.

Utgifterna som rör bidrag till arbetshjälpmedel var totalt 90 miljoner kronor under 2019 och de bedöms för 2024 bli totalt 36 miljoner kronor. Det är en minskning med 60 procent. För 2024 bedömer Försäkringskassan att utgifterna för Bidrag till arbetshjälpmedel minskar till 36 miljoner kronor och sedan ökar till följd av den generella prisökningen och av en utveckling mot att man använder mer avancerade hjälpmedel. Utgifterna för posten Övrigt (inklusive arbetsresor) bedöms fortsätta öka under prognosperioden. Sammantaget bedöms utgifterna öka från 107 miljoner kronor 2024 till 123 miljoner kronor 2028.

	2024	2025	2026	2027	2028
Totalt	107 000	111 000	115 000	119 000	123 000
Bidrag till arbetshjälpmedel	36 000	39 000	42 000	45 000	48 000
Övrigt	71 000	72 000	73 000	74 000	75 000

Osäkerhetsanalys

Handläggningstiderna har ökat för ansökningarna av bidrag till arbetshjälpmedel beroende av kapacitetsbrist på grund av personalomsättning och begränsad ersättningsrekrytering. De högre ärendebalanserna gör att det finns en osäkerhet kring månadsutbetalningar. Om verksamheten får möjlighet att arbeta av ärendekön kan det bli högre utbetalningar än prognostiserat. En annan osäkerhet är att det från och med den 1 juli 2024 finns ett förtydligande i regelverket för bidrag till arbetshjälpmedel att bidrag även kan ges vid uppdateringar och uppgraderingar av arbetshjälpmedel.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	110 000	114 000	118 000	122 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	107 000	111 000	115 000	119 000
Differens i 1000-tal kronor	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Differens i procent	-2,7	-2,6	-2,5	-2,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för Bidrag till arbetshjälpmedel, som lämnades i juli 2024, bedöms vara för hög och sänks därför med 4 miljoner kronor årligen. Prognosen för Övrigt bedöms vara för låg och höjs med 1 miljon kronor årligen.

1:1.5 Boendetillägg

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-10 502	0	-2 908	0	-9 493	-18 062
Anslag ³	300 888	290 207	357 877	356 383	352 579	352 579
Tilldelade medel	290 386	290 207	354 969	356 383	343 086	334 517
Utfall/Prognos	287 872	293 115	333 490	365 876	361 148	361 148
Avvikelse från anslag	13 016	-2 908	24 387	-9 493	-8 569	-8 569
Avvikelse från tilldelade medel	2 514	-2 908	21 479	-9 493	-18 062	-26 631
Högsta anslagskredit	13 844	14 510	17 893	17 819	17 628	17 628
Tillgängliga medel	304 230	304 717	372 862	374 202	360 714	352 145
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	434	9 003

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 293 miljoner kronor, vilket är 3 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Boendetillägget är ett tillägg till sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning och rehabiliteringspenning i särskilda fall. Den som har rätt till bostadstillägg har inte rätt till boendetillägg.

Boendetillägget kan uppgå till högst 84 000 kronor per år till en ensamstående försäkrad och till högst 42 000 kronor per år till en försäkrad som är gift eller sambo. Till hushåll med ett barn, två barn respektive tre eller flera barn är beloppen 12 000, 18 000 respektive 24 000 kronor högre.

Från och med 2025 höjs boendetillägget till högst 104 400 kronor per år för en ogift försäkrad och till 52 200 kronor för en gift försäkrad. Tillägget för hushåll med barn höjs till 18 000 kronor för ett barn, 30 000 kronor för två barn och 42 000 kronor för tre eller flera barn.

Analys

Utgifterna för 2025 beräknas vara högre än tidigare på grund av höjda ersättningsnivåerna. Därefter beräknas utgifterna följa utvecklingen i sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall eftersom en stor del av dem som har boendetillägg har även dessa ersättningar.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	294 234	295 877	294 383	290 579
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-1 119	-	-	-
Regelförändringar	-	+37 613	+71 493	+70 569
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	293 115	333 490	365 876	361 148
Differens i 1000-tal kronor	-1 119	+37 613	+71 493	+70 569
Differens i procent	-0,4	+12,7	+24,3	+24,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för Bidrag till arbetshjälpmedel, som lämnades i juli 2024, bedöms vara för hög och sänks därför med 4 miljoner kronor årligen. Prognosen för Övrigt bedöms vara för låg och höjs med 1 miljon kronor årligen.

1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 529	-4 193	-17 654	-25 847	-33 904	-40 523
Anslag ³	224 161	219 270	332 561	331 352	327 544	327 544
Tilldelade medel	222 632	215 077	314 907	305 505	293 642	287 023
Utfall/Prognos	226 825	232 731	340 754	339 409	334 163	326 215
Avvikelse från anslag	-2 664	13 461	8 193	8 057	6 619	-1 329
Avvikelse från tilldelade medel	-4 193	-17 654	-25 847	-33 904	-40 523	-39 194
Högsta anslagskredit	10 358	10 963	16 628	16 567	16 377	16 377
Tillgängliga medel	232 990	226 040	331 535	322 072	310 017	303 398
Överskridande av anslagskredit	0	6 691	9 219	17 337	24 146	22 817

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 233 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 18 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 7 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära utökad anslagskredit motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

I Regeringens proposition 2024/25:2 (Höständringsbudget för 2024) 13 september tilldelas anslaget 10.1:1.21 *Sjukpenning* 4 436 miljoner kronor. Försäkringskassan föreslår att medel omfördelas från anslagspost 10.1:1.21 för att täcka det ökade behovet för anslagsposten 10.1:1.8. om Höständringsbudget för 2024 beslutas.

Bakgrundsfakta

Sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall kan en försäkrad få som blivit av med sin aktivitetsersättning på grund av att hen fyllt 30 år eller fått tidsbegränsad sjukersättning maximal tid. Ett villkor är att hen inte har någon sjukpenninggrundande inkomst eller att den är mindre än 80 300 kronor per år.

Sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall uppgår till högst 160 kr per dag. Från och med 2025 är ersättningen 230 kr per dag.

Analys

Utgifterna för Sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall har under en lång tid varit ökande. Den senaste tiden har dock denna ökningstakt mattats av. Den minskande ökningstakten för utgifterna beror på att antalet personer som har ersättningen ökar i långsammare takt än tidigare år. Utgifterna beräknas öka 2025 på grund av högre ersättning per dag, för att sedan börja minska. Detta då antalet personer som beräknas lämna aktivitetsersättningen på grund av att de fyller 30 år beräknas bli färre.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	231 978	234 561	233 352	229 544
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+753	-	-	-
Regelförändringar	-	+106 193	+106 057	+104 619
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	232 731	340 754	339 409	334 163
Differens i 1000-tal kronor	+753	+106 193	+106 057	+104 619
Differens i procent	+0,3	+45,3	+45,4	+45,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen har justerats för innevarande år på grund av något högre utfall under sommaren.

Regelförändringar

Prognosen har höjts eftersom ersättning per dag föreslås att höjas i budgetpropositionen.

1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	46 605 175	51 488 567	51 696 344	51 790 291	52 983 216	52 135 251
Därav						
1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar	35 659 456	39 792 248	39 443 148	39 418 013	40 174 096	39 965 893
1:2.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	5 915 719	6 295 319	6 689 616	6 777 518	6 970 971	6 815 653
1:2.8 Statlig ålderspensionsavgift för aktivitets- och sjukersättningar	5 030 000	5 401 000	5 563 580	5 594 760	5 838 149	5 353 705

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 078 567	-2 077 023	0	-1 780 296	-1 436 009	-1 155 805
Anslag ³	34 661 000	38 201 000	39 254 100	39 762 300	40 454 300	40 454 300
Tilldelade medel	33 582 433	36 123 977	37 662 852	37 982 004	39 018 291	39 298 495
Utfall/Prognos	35 659 456	39 792 248	39 443 148	39 418 013	40 174 096	39 965 893
Avvikelse från anslag	-998 456	-1 591 248	-189 048	344 287	280 204	488 407
Avvikelse från tilldelade medel	-2 077 023	-3 668 271	-1 780 296	-1 436 009	-1 155 805	-667 398
Högsta anslagskredit	1 732 300	1 910 050	1 962 705	1 988 115	2 022 715	2 022 715
Tillgängliga medel	35 314 733	38 034 027	39 625 557	39 970 119	41 041 006	41 321 210
Överskridande av anslagskredit	344 723	1 758 221	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 39,8 miljarder kronor, vilket är 1,8 miljarder kronor högre än medgiven anslagskredit. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära utökad anslagskredit motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

I Regeringens proposition 2024/25:2 (Höständringsbudget för 2024) 13 september tilldelas, anslaget 1:2 *Aktivitets-sjukersättning m.m.* 3 513 miljoner kronor. Om det föreslagna tilläggsanslaget beslutas och fördelas enligt ovan, kommer inte anslagsposten att överskrida anslagskrediten.

Bakgrundsfakta

Aktivitetsersättning kan beviljas försäkrade i åldrarna 19–29 år. Ersättningen är alltid tidsbegränsad och kan beviljas för maximalt tre år i taget. Aktivitetsersättningen kan beviljas till personer som under minst ett års tid har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Ersättningen kan även beviljas till personer med förlängd skolgång, som på grund av en funktionsnedsättning inte har avslutat sin utbildning på grundskole- eller gymnasienivå.

Försäkrade i åldrarna 19–65 år som har en stadigvarande nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning kan ha rätt till sjukersättning. Försäkrade med sjukersättning kan dels vara personer som har beslut enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008, dels vara personer som har beslut enligt det nya regelverket som gäller från och med den 1 juli 2008. De som omfattas av det gamla regelverket har möjlighet att arbeta enligt reglerna för steglös avräkning. Personer som beviljas sjukersättning enligt det nya regelverket omfattas istället av reglerna för vilande sjukersättning.

Aktivitets- och sjukersättningar kan betalas ut i form av inkomstrelaterad ersättning och garantiersättning. Den inkomstrelaterade ersättningen är 64,7 procent av den försäkrades antagandeinkomst, som är ett genomsnitt av inkomsten åren innan inträdet till aktivitets- eller sjukersättning, innan arbetsförmågan blev nedsatt. Hel garantinivå för den som är mellan 30 och 65 år motsvarar 2,78 prisbasbelopp. För yngre varierar garantinivån mellan 2,48 och 2,73 prisbasbelopp och ökar med personens ålder. Såväl inkomstrelaterad ersättning som garantiersättning följer prisbasbeloppets utveckling. Aktivitets- och sjukersättning kan ges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning

Sjukersättning

Antalet personer med sjukersättning har successivt minskat sedan mitten av 2005, förutom år 2023, då det istället blev en ökning på grund av att den övre åldersgränsen höjdes. Den trendmässiga minskningen förväntas att fortsätta under prognosperioden, med undantag för år 2026, då antalet återigen beräknas öka till följd av att den övre åldersgränsen höjs. Regeländringens effekt beskrivs mer utförligt under rubriken Höjd åldersgräns i sjukersättningen.

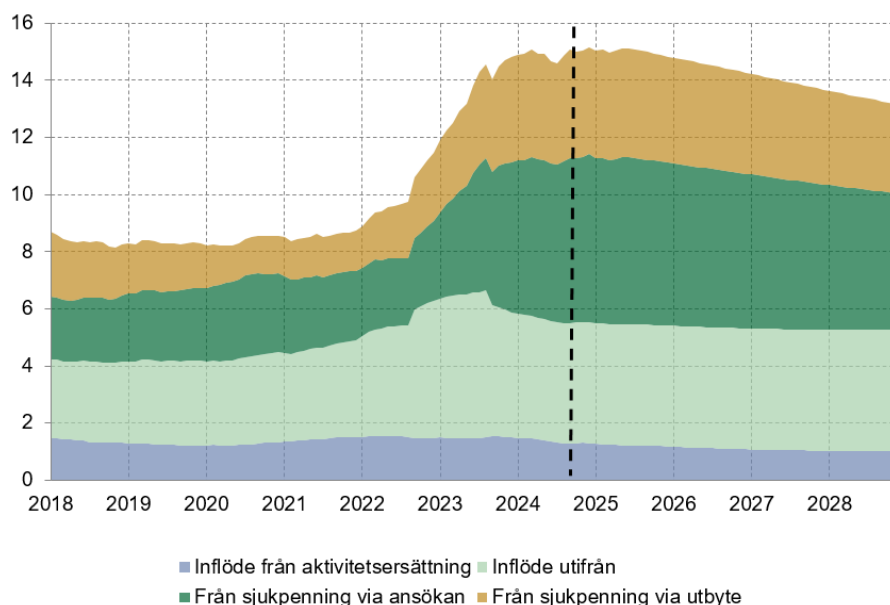
Under år 2023 ökade antalet personer med sjukersättning med cirka 11 000 personer och uppgick i december 2023 till ungefär 227 000 personer. I december 2024 beräknas antalet ha minskat till 217 000 personer. Framöver förväntas det att bli en minskning till 200 000 i december 2027.

Att antalet personer minskar under prognosperioden beror främst på att många som uppbär sjukersättning kommer att lämna förmånen till följd av att de uppnår högsta tillåtna ålder samt att de senaste årens förhållandevis låga nivå av nybeviljade sjukersättningar förväntas bestå under större delen av prognosperioden. Antalet nybeviljande övergick dock till att öka under 2023 och förväntas befinna sig på en högre nivå, främst under prognosperiodens början. Det beror dels på de nya särskilda reglerna för äldre, som beskrivs längre ned, dels på att balanser i handläggningen arbetas ned i en högre omfattning än tidigare.

Inflödet av nya personer med sjukersättning var relativt stabilt mellan 2018 och 2021 och varierade mellan 8000 och 9000 årligen, se Figur 17. År 2022 ökade inflödet till 11 000 och under 2023 påbörjades 15 500 sjukersättningar. Ökningen är framförallt en följd av regeländringar som trädde i kraft den 1 september 2022 och förklaras närmare i nästa avsnitt.

Figur 17 Inflöde sjukersättning

Tusental, R12

Särskilda regler för personer mellan 61 och 65 år

De nya reglerna för personer mellan 61 och 65 har gällt sedan den 1 september 2022. Dessa personer omfattas av särskilda regler, där arbetsförmågan endast prövas mot arbeten i yrken som de har erfarenhet av samt andra lämpliga arbeten som är tillgängliga. Dessa regler kommer under

prognosperioden anpassas på det sättet att intervallet förskjuts med ett år när åldersgränserna i sjukersättningen justeras, vilket beskrivs i nästa avsnitt.

Reglerna har påverkat inflödet till sjukersättning från sjukpenning samt inflödet till sjukersättning utifrån. Antalet utbytesärenden har exempelvis legat på en betydligt högre nivå år 2023 än 2020 och åren dessförinnan. Gällande övergångar från sjukpenning till sjukersättning, är det på längre sikt osäkert hur denna regeländring harmoniserar med de nyligen införda regeländringarna inom sjukpenningen, där både inkomsttaket höjts och bedömningsgrunderna ändrats för äldre sjukskrivna. Det kan vara så att individens incitament att gå från sjukpenning till sjukersättning försvagats, givet nämnda regeländringar inom sjukpenningen.

Höjd åldersgräns i sjukersättningen

Ändringarna i pensionssystemet innebär att åldersgränserna i socialförsäkringen anpassas.²¹ För sjukersättningen höjdes den högsta tillåtna åldern från 64 till 65 år från och med januari 2023. Sammantaget beräknas regeländringen innebära en ökning av utgifterna med ungefär 1,9 miljarder kronor år 2024. Effekten blir lite mer än dubbel jämfört med 2023, när ytterligare en ålderskohort förblir i förmånen året ut, samtidigt som prisbasbeloppet är högre för 2024. Regeländringen har inneburit att antalet personer med sjukersättning ökade under 2023. I år förväntas de istället att återgå till att minska och fortsätta att göra det framöver.

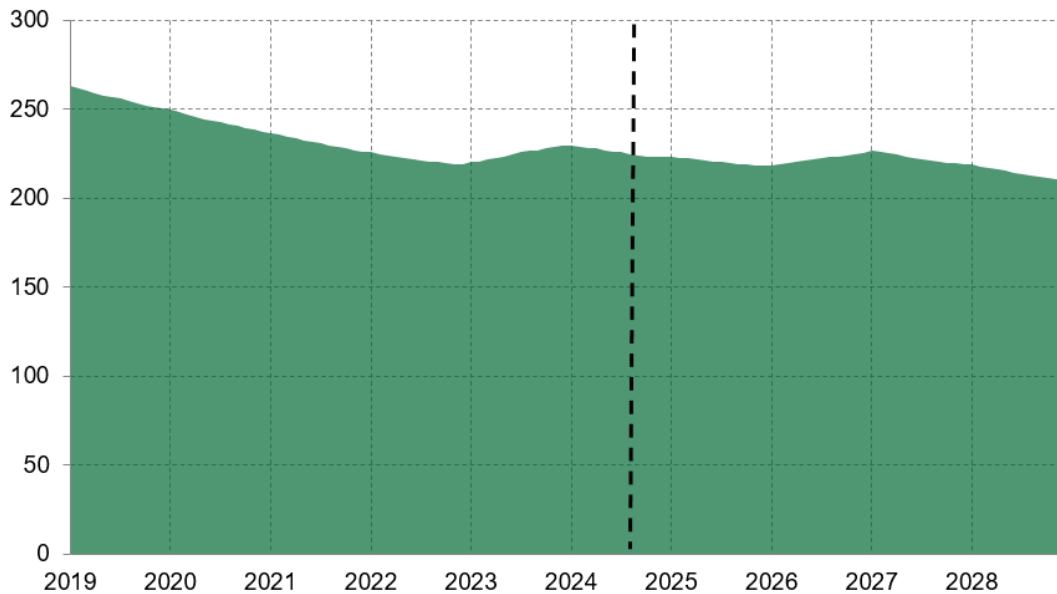
Från och med 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att den högsta tillåtna åldern höjs ytterligare, från 65 till 66 år. Effekten under 2026 och 2027 förväntas på det stora hela bli ungefär densamma som under 2023 och 2024, i fråga om antalet personer som påverkas. Hur stor påverkan blir på utgifterna beror mycket på prisbasbeloppets utveckling. Regeländringens effekt på antalet personer med sjukersättning visas i Figur 18 nedan.

²¹ DS 2019:2 Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

Figur 18 Bestånd sjukersättning

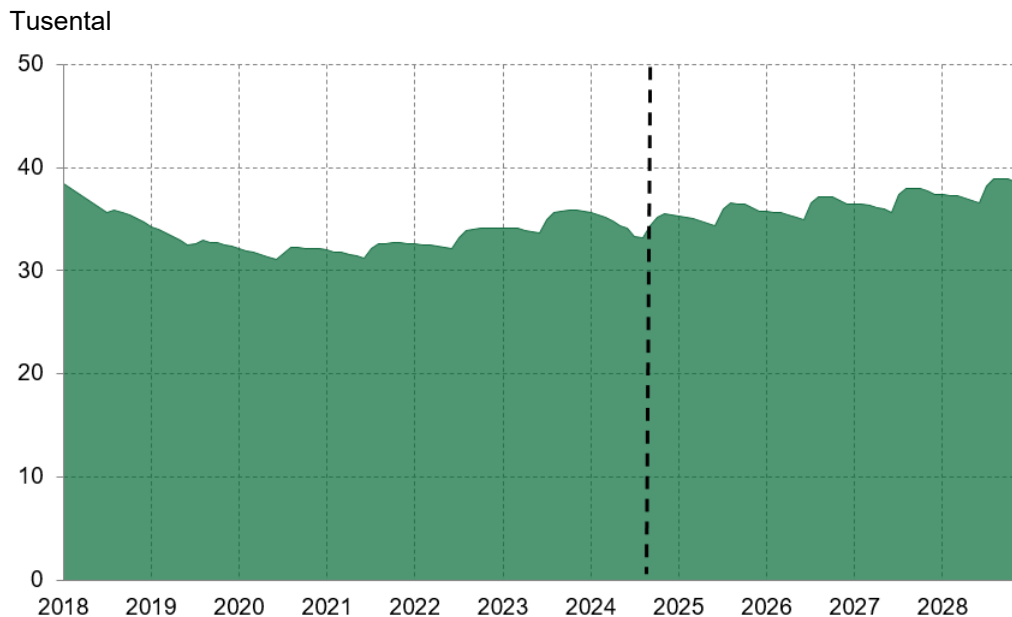
Tusental

Aktivitetsersättningen

Till skillnad från utvecklingen inom sjukersättningen, har antalet personer med aktivitetsersättning ökat under många år. Under 2017 skedde dock ett trendbrott och antalet personer med aktivitetsersättning minskade med ungefär 10 000 mellan december 2016 och december 2019. Antalet personer i ersättningen har därefter ökat något och förväntas fortsätta öka i en förhållandevis långsam takt under prognosperioden. Den tidigare minskningen beror till viss del på att hel sjukersättning från och med den 1 mars 2017 kan beviljas till personer mellan 19 och 29 år. Sedan regeländringen har ungefär 4 000 personer med aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga blivit beviljade sjukersättning innan de hunnit fylla 30 år. Majoriteten av övergångarna har skett under juli månad åren 2017–2021, då flertalet försäkringsperioder löpte ut. Dessa övergångar påverkar varken det samlade antalet personer med aktivitets- och sjukersättningar eller utgifterna, då ersättningen är lika stor oavsett vilken av förmånerna personen får.

Figur 19 Bestånd aktivitetsersättning

En annan orsak till att antalet personer med aktivitetsersättning minskade till och med 2019 är att inflödet minskade mellan 2015 och 2018. Det förhållandevis låga inflödet kan delvis förklaras av den rättsliga kvalitetsuppföljning som presenterades i slutet av 2016.²² Under 2019 ökade dock inflödet något och 7 400 aktivitetsersättningar påbörjades (7 procent fler jämfört med 2018). Inflödet till aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga har sedan fortsatt att öka, men stabiliserade sig under 2023, vid en nivå på strax över 4 000 personer. En förklaring kan vara den nya rättspraxis som ett utfall i Högsta förvaltningsdomstolen fört med sig.²³

Det totala inflödet till aktivitetsersättningen ökade från 8 300 personer 2021 till 9 000 personer 2023. Ökningen mellan dessa år har dock varit aningen mer avtagande än tidigare. Ovanligt många inkomna ansökningsärenden till förlängd skolgång under våren 2024 innebär en viss ökning av inflödet. Under prognosperioden förväntas ett inflöde på ungefär 10 000 personer årligen.

Inom handläggningen av aktivitetsersättning för förlängd skolgång har ärendebalanserna ökat och bedöms fortsätta att öka under året. Orsaken är ett högt inflöde under våren och otillräckligt med resurser. Rekrytering pågår, vilket på sikt bör förbättra läget så att ärendebalanserna kan börja minska. Försäkringskassan har under våren sänkt ambitionsnivån för

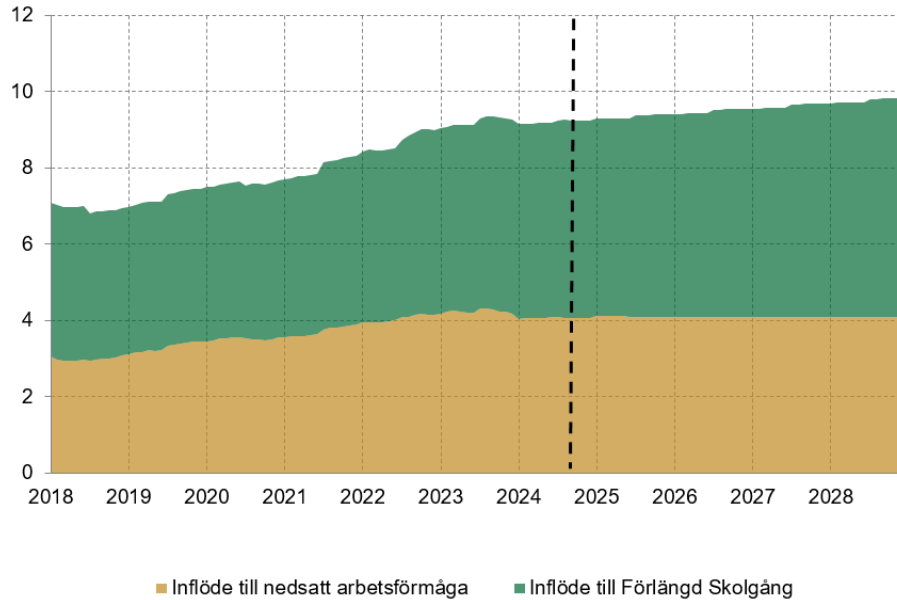
²² Försäkringskassan. Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga. Rättslig uppföljning (2016:6)

²³ HFD 2019 ref. 48 Mål: 707 – 19

handläggningstiden från 80 till 120 dagar vilket innebär att väntetiden för den enskilde blir lång och unga personer står utan ersättning.

Figur 20 Inflöde aktivitetsersättning

Tusental, R12

Utflödet från förmånen bedöms hamna på en nivå strax under inflödet och antalet personer med aktivitetsersättning prognostiseras till ungefär 35 000 i december 2024, en ökning med ungefär 1000 personer jämfört med december 2023. På lång sikt förväntas större delen av de personer som får aktivitetsersättning, men som är berättigade till sjukersättning, ha bytt förmån. I december 2027 beräknas ungefär 38 000 personer få aktivitetsersättning.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	39 655 217	39 329 020	39 514 058	40 418 022
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-67 080	-269 986	-475 032
Volym- och strukturförändringar	+137 031	+181 208	+173 941	+231 106
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	39 792 248	39 443 148	39 418 013	40 174 096
Differens i 1000-tal kronor	+137 031	+114 128	-96 045	-243 926
Differens i procent	+0,3	+0,3	-0,2	-0,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025–2027, vilket innebär att prognosen sänks.

Volym- och strukturförändringar

Föregående prognos underskattade medelersättningen för personer med nyligen beviljad sjukersättning. Prognosen justeras därför upp.

1:2.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-148 526	0	0	0	0	0
Anslag ³	6 081 161	6 529 000	6 864 700	7 014 100	7 264 500	7 264 500
Tilldelade medel	5 932 635	6 529 000	6 864 700	7 014 100	7 264 500	7 264 500
Utfall/Prognos	5 915 719	6 295 319	6 689 616	6 777 518	6 970 971	6 815 653
Avvikelse från anslag	165 442	233 681	175 084	236 582	293 529	448 847
Avvikelse från tilldelade medel	16 916	233 681	175 084	236 582	293 529	448 847
Högsta anslagskredit	287 308	326 450	343 235	350 705	363 225	363 225
Tillgängliga medel	6 219 943	6 855 450	7 207 935	7 364 805	7 627 725	7 627 725
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 6,3 miljarder kronor, vilket är 234 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar är ett skattefritt inkomstprövat tillägg. Bostadstilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten. Ersättningen uppgår till 96 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ensamstående. För boendekostnader från 5 000 kronor upp till 7 500 kronor ersätts 70 procent av bostadskostnaden. Om personen är gift eller sambo räknas hälften av bostadskostnaden.

Analys

En klar majoritet av de som har bostadstillägg har det i kombination med sjukersättning. Antalet personer med sjukersättning och bostadstillägg ökade med 5,3 procent under 2023 efter att tidigare ha minskat. Orsaken till ökningen är att den övre åldersgränsen i sjukersättningen höjdes det året. Framöver förväntas den långsiktigt minskande trenden att fortsätta, med undantag för 2026, då åldersgränsen i sjukersättningen höjs igen. Även antalet personer med bostadstillägg i kombination med aktivitetsersättning har

minskat under en längre tid. År 2023 ökade däremot antalet mottagare av aktivitetsersättning och bostadstillägg med 3,9 procentenheter.

Det totala antalet personer med bostadstillägg har minskat de senaste åren, men i betydligt långsammare takt än vad det totala beståndet av aktivitets- och sjukersättning har gjort. Detta förklaras av att en större andel fått bostadstillägg de senaste åren. Med anledning av höjningen av åldersgränsen i sjukersättningen år 2026, förväntas antalet mottagare av bostadstillägg stiga något under det året.

Att utgifterna för bostadstillägg ökade under 2023 jämfört med 2022, förklaras delvis av den höjda åldersgränsen i sjukersättningen som beskrivs nedan. Även det makroekonomiska läget med högre boendekostnader har haft betydelse för utgifternas utveckling. Under perioden januari – augusti 2023 inkom klart fler omräkningsärenden än vanligt, och många personer blev under hösten berättigade till högre belopp. Ett liknande mönster förväntas under 2024.

Höjd åldersgräns i sjukersättningen

Den högsta tillåtna åldern i sjukersättningen har höjts från 64 till 65 år sedan den 1 januari 2023. Det innebär att antalet personer med bostadstillägg ökade under 2023. Effekten av regeländringen blir procentuellt inte lika stor för bostadstillägget som den blir för förmånen sjukersättning. Det förklaras av att en förhållandevis liten andel av de äldsta som uppbär sjukersättning har det i kombination med bostadstillägg. Från och med 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att högsta tillåtna ålder höjs ytterligare, från 65 till 66 år. Effekten under 2026 förväntas på det stora hela bli ungefär densamma som under 2023.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	6 515 241	6 846 066	6 969 595	7 151 545
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-1 549	+30 383	+44 806	+59 891
Volym- och strukturförändringar	-218 373	-186 833	-236 883	-240 465
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	6 295 319	6 689 616	6 777 518	6 970 971
Differens i 1000-tal kronor	-219 922	-156 450	-192 077	-180 574
Differens i procent	-3,4	-2,3	-2,8	-2,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025–2027, vilket innebär en höjande effekt för prognosen.²⁴

Volym- och strukturförändringar

Medeltilläggets storlek har varierat de senaste åren för personer med sjukersättning och bostadstillägg. I den föregående prognosen överskattades tillägget och nedjusteringen innebär att prognosen sänks.

²⁴ Fribeloppet för beräkning av bostadstillägg indexeras mot prisbasbeloppet. Det medför att personer med enbart garantiersättning får oförändrat bostadstillägg vid en höjning av prisbasbeloppet medan de försäkrade med inkomstrelaterad ersättning får minskat bostadstillägg.

1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	1 350 433	1 442 000	1 461 000	1 415 000	1 380 000	1 350 000
Därav						
1:3:1						
Handikappersättningar	947 893	950 000	891 000	802 000	729 000	661 000
1:3:2						
Merkostnadsersättning	402 540	492 000	570 000	613 000	651 000	689 000

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

1:3:2 Merkostnadsersättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	425 000	510 000	582 000	634 000	674 000	674 000
Tilldelade medel	425 000	510 000	582 000	634 000	674 000	674 000
Utfall/Prognos	402 540	492 000	570 000	613 000	651 000	689 000
Avvikelse från anslag	22 460	18 000	12 000	21 000	23 000	-15 000
Avvikelse från tilldelade medel	22 460	18 000	12 000	21 000	23 000	-15 000
Högsta anslagskredit	21 250	25 500	29 100	31 700	33 700	33 700
Tillgängliga medel	446 250	535 500	611 100	665 700	707 700	707 700
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 492 miljoner kronor, vilket är 18 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Merkostnadsersättning infördes i januari 2019. Den riktar sig till föräldrar till barn med funktionsnedsättning och vuxna med funktionsnedsättning. Endast kostnader som beror på funktionsnedsättningen kan ersättas och det finns fem ersättningsnivåer: 30, 40, 50, 60 och 70 procent av prisbasbeloppet.

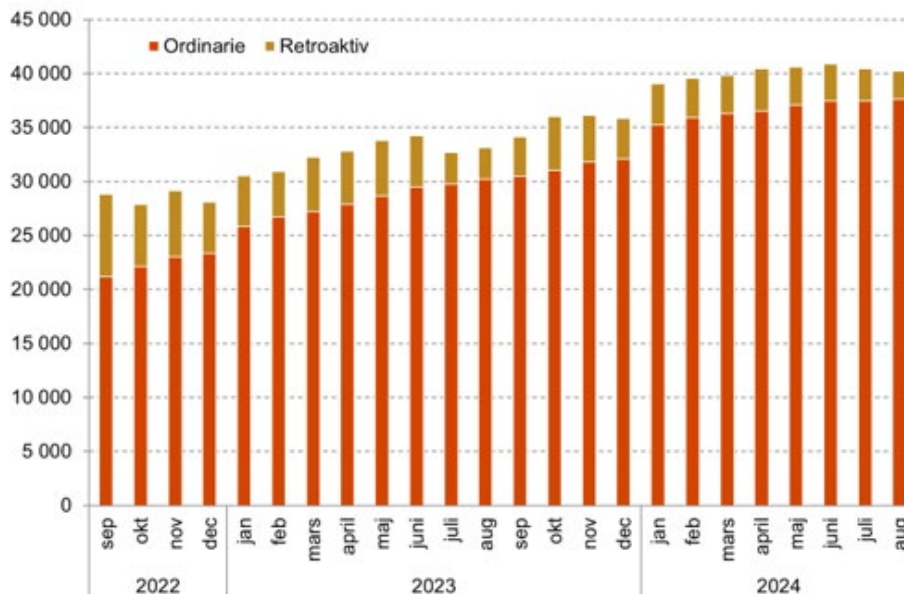
Analys

Utgifterna för merkostnadsersättning drivs av antalet mottagare, mottagarnas ersättningsnivåer samt prisbasbeloppet. Sedan förmånens införande 2019 har utgifterna ökat stadigt. Utfallet för 2023 blev 403 miljoner kronor där 90 procent av utgifterna var merkostnadsersättning för vuxna. Antalet mottagare av merkostnadsersättning för vuxna var cirka 16 600 i augusti 2024. Antalet mottagare av merkostnadsersättning för barn har ökat i svagare takt. I augusti 2024 var antalet mottagare cirka 1 600. Den vanligaste ersättningsnivån för merkostnadsersättning för vuxna är 40 procent medan den vanligaste ersättningsnivån för merkostnadsersättning för barn är 30 procent.

Ansökningarna av merkostnadsersättning ökade kraftigt under våren. Det beror troligen på att det i media uppmärksammades att det är möjligt att få ersättning för utgifter av köp av medicin för obesitas. En stor andel av dessa ansökningar har avslagits. Nu är ansökningarna tillbaka i nivå som innan uppgången i våras.

Under åren 2021 och 2022 gjordes insatser för att avarbeta ärendeköer inom merkostnadsersättning. Därmed ökade de retroaktiva utbetalningarna markant under 2022. Under andra halvåret 2022 har handläggningen varit mer i fas med inflödet vilket inneburit en stabilare nivå på de retroaktiva utbetalningarna. Nedan visar Figur 18 diagram över utgifterna som månadsdata uppdelade i ordinarie och retroaktiva utbetalningar för perioden september 2022 till och med augusti 2024.

Figur 21 Merkostnadsersättning ordinarie och retroaktiva utbetalningar. Tusental kronor. September 2022 till och med augusti 2024.

Osäkerhetsanalys

En osäkerhet gäller att de tidsbestämda omprövningarna inte hinns med i den omfattning som de ska. Om inga tidsbestämda omprövningar görs ökar risken för att Försäkringskassan inte upptäcker ändrade förhållanden, vilket kan leda till bristande kvalitet i besluten och att felaktig ersättning betalas ut. Försäkringskassan har omfördelat resurser från assistansersättning för att bromsa ökningen av ärendebalansen. Det har gjorts rekryteringar men det finns fortfarande stora rekryteringsbehov inom merkostnadsersättning.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	502 000	583 000	630 000	673 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-1 000	-4 000	-8 000
Volym- och strukturförändringar	-10 000	-12 000	-13 000	-14 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	492 000	570 000	613 000	651 000
Differens i 1000-tal kronor	-10 000	-13 000	-17 000	-22 000
Differens i procent	-2,0	-2,2	-2,7	-3,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prisbasbeloppet för 2025 är nu fastställt och Konjunkturinstitutets prognos för prisbasbeloppet för åren 2026 och 2027 är en sänkning jämfört med föregående prognos. Sammantaget är det en sänkning för åren 2025 till 2027.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen för juni till augusti blev lägre än prognosen som lämnades i juli 2024. Prognosen har därför justerats ner för hela prognosperioden.

1:3:1 Handikappersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-15 893	-61 893	-63 893	-55 893	-49 893
Anslag ³	932 000	904 000	889 000	810 000	735 000	735 000
Tilldelade medel	932 000	888 107	827 107	746 107	679 107	685 107
Utfall/Prognos	947 893	950 000	891 000	802 000	729 000	661 000
Avvikelse från anslag	-15 893	-46 000	-2 000	8 000	6 000	74 000
Avvikelse från tilldelade medel	-15 893	-61 893	-63 893	-55 893	-49 893	24 107
Högsta anslagskredit	46 600	45 200	44 450	40 500	36 750	36 750
Tillgängliga medel	978 600	933 307	871 557	786 607	715 857	721 857
Överskridande av anslagskredit	0	16 693	19 443	15 393	13 143	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 950 miljoner kronor, vilket är 46 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 62 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 17 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära om utökad anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Sedan januari 2019 går det inte att ansöka om handikappersättning om den sökande inte haft det tidigare. Enligt övergångsbestämmelser är det möjligt för den som tidigare haft handikappersättning att beviljas handikappersättning i högst 18 månader till, om hens handikappersättning upphört under perioden januari 2019 – juni 2021. Handikappersättning kan beviljas för vuxna personer med nedsatt funktionsförmåga om de i sin dagliga livsföring behöver tidskrävande hjälp av någon annan, behöver hjälp för att kunna förvärvsarbeta eller har betydande merkostnader.

Handikappersättning kan beviljas till personer från och med juli månad det år hen har fyllt 19 år. Utifrån hjälpbehovets eller merkostnadernas storlek kan handikappersättning beviljas med 69 procent, 53 procent eller 36 procent av prisbasbeloppet.

Analys

Utfallet för 2023 blev 948 miljoner kronor. Det är drygt 20 miljoner kronor lägre jämfört med utfallet för 2022. Antalet mottagare av handikappersättning har i år fortsatt att minska. I december 2023 var antalet mottagare ungefär 39 200 och i augusti 2024 cirka 37 000. Antalet mottagare har minskat på alla ersättningsnivåer.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	949 000	891 000	805 000	734 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-2 000	-6 000	-9 000
Volym- och strukturförändringar	+1 000	+2 000	+3 000	+4 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	950 000	891 000	802 000	729 000
Differens i 1000-tal kronor	+1 000	0	-3 000	-5 000
Differens i procent	+0,1	0,0	-0,4	-0,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prisbasbeloppet för 2025 är nu fastställt och Konjunkturinstitutets prognos för prisbasbeloppet för åren 2026 och 2027 är en sänkning jämfört med föregående prognos. Sammantaget är det en sänkning för åren 2025 till 2027.

Volym- och strukturförändringar

Antalsprognosen har ändrats då skillnaden mellan antalet mottagare för respektive nivå i augusti 2024 och augusti 2023 används i beräkningen. I föregående prognos användes skillnaden för respektive nivå i maj 2024 och maj 2023. Det har en höjande effekt på prognosen.

1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	2 326 199	2 425 086	2 358 304	2 361 060	2 388 218	2 294 282
Därav						
1:4.5						
Arbetskadelivränta	2 163 199	2 254 086	2 181 170	2 177 354	2 197 811	2 112 439
1:4.4 Statlig ålderspensionsavgift för arbetskadelivränta	163 000	171 000	177 134	183 706	190 407	181 843

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:4.5 Arbetsskadelivränta

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-10 199	-60 285	-95 455	-142 809	-214 620
Anslag ³	2 153 000	2 204 000	2 146 000	2 130 000	2 126 000	2 126 000
Tilldelade medel	2 153 000	2 193 801	2 085 715	2 034 545	1 983 191	1 911 380
Utfall/Prognos	2 163 199	2 254 086	2 181 170	2 177 354	2 197 811	2 112 439
Avvikelse från anslag	-10 199	-50 086	-35 170	-47 354	-71 811	13 561
Avvikelse från tilldelade medel	-10 199	-60 285	-95 455	-142 809	-214 620	-201 059
Högsta anslagskredit	107 650	110 200	107 300	105 500	106 300	106 300
Tillgängliga medel	2 260 650	2 304 001	2 193 015	2 141 045	2 089 491	2 017 680
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	36 309	108 320	94 759

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 2,3 miljarder kronor, vilket är 50 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 60 miljoner kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Anslagsposten innehåller utgifter för egenlivräntor, efterlevande livräntor, särskilda hjälpmedel, begravningshjälp, sjukvård utom riket, tandvård och arbetsskadesjukpenning. Ersättningar enligt äldre lagstiftning ingår också i anslagsposten.

En försäkrad kan ha rätt till livränta om hen har fått sin arbetsförmåga nedsatt med minst en femtondel till följd av en arbetsskada och om nedsättningen kan antas bestå under minst ett år. Livräntan täcker den inkomstförlust som uppkommer och kan maximalt bli 7,5 prisbasbelopp. Livräntan räknas årligen upp med ett särskilt indexantal som påverkas av både KPI och inkomstindex. Indexeringen för livräntor enligt äldre lagstiftning följer endast prisbasbeloppet.

Om en person har avlidit till följd av en arbetsskada kan de efterlevande ha rätt till begravningshjälp och efterlevandelivränta.

Analys

Under en längre period har utgifterna för arbetsskadeersättningar minskat. Minskningen kan förklaras av en nedgång i beståndet eftersom antalet nya skador inte har kunnat kompensera för bortfallet av gamla skador. Inom de kommande åren förväntas en betydande del av beståndet flöda ut på grund av att de försäkrade närmar sig åldersgränsen för ersättningen. Denna nedåtgående trend dämpades dock av förändringar i pensionsreglerna gällande

åldersgränsen. Åldersgränsen höjdes för år 2023 respektive år 2026, vilket minskade utflödet av beståndet för år 2023 och kommer att minska utflödet för år 2026. Den högre åldersgränsen kommer att bidra till att beståndet håller sig på en relativt stabil nivå under de kommande åren.

Förutom beståndet påverkar även makroekonomiska faktorer utgifterna för ersättningarna betydligt. Mottagarnas ersättningsnivå är kopplad till konsumentprisindex, prisbasbelopp och inkomstindex. Den höga inflationen de senaste åren, särskilt under 2022 och 2023, har bidragit till mycket högre medelersättningar både för dessa år och för de kommande åren.

Osäkerhetsanalys

En osäkerhetsfaktor är att handläggningstiden är lång för arbetsskadelivränta, vilket leder till att ärendebalanserna fortsätter att växa både för ansökningsärenden och efterkontroller. De långa väntetiderna är inte bara problematiska för individen, utan det finns även en risk för att efterkontroller, när de genomförs, kan leda till stora återkrav. Försäkringskassan påbörjade nya rekryteringar i våras och ett antal nya medarbetare är på plats i höst, men problemet kommer att bestå i närtid. Eftersom både rekrytering och arbetsutbildning tar tid, kommer det att dröja innan de nya anställda kan vara på plats och bidra till att förbättra den ansträngande situationen.

Det senaste året har det pågått en arbetsskadeutredning, En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring - för bättre ekonomisk trygghet, kunskap och rättssäkerhet (SOU 2023:53), som har sett över arbetsskadeförsäkringen. Utredningen föreslår bland annat följande:

- Att de så kallade grundkraven för livränta förändras så att det blir lättare att uppfylla kravet på varaktig inkomstförlust.
- Att kravet på att inkomstförlusten ska uppgå till minst en fjärdedels prisbasbelopp per år avskaffas.
- Att en karenstid på 180 dagar från skadans skadetidpunkt införs.

Om utredningens förslag implementeras kommer detta ha en betydlig höjande effekt på utgifterna. Effekterna av förslagen har inte beaktats i den lagda prognosen. Om lagstiftningen för arbetsskador förändras kommer detta kräva noggrann uppföljning och analys i framtiden.

Baserat på historiska prognosfel för arbetsskadeersättningar kan risken att tillgängliga medel överskrids 2024 uppskattas vara mycket låg.²⁵ Med

²⁵ Uppskattningen görs utifrån andelen historiska procentuella prognosfel på motsvarande prognoshorisont som varit stora nog att nuvarande tillgängliga medel överskrids.

samma metod kan risken att tillgängliga medel överskrids 2025 uppskattas vara 50 procent.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	2 229 289	2 136 931	2 122 429	2 129 545
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+6 891	+3 797	+3 661
Volym- och strukturförändringar	+24 797	+37 349	+51 128	+64 605
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	2 254 086	2 181 170	2 177 354	2 197 811
Differens i 1000-tal kronor	+24 797	+44 240	+54 925	+68 266
Differens i procent	+1,1	+2,1	+2,6	+3,2

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för förmånen påverkas av inkomstindex, konsumentprisindex (KPI) samt prisbasbelopp (PBB). Pensionsmyndighetens senaste prognos har reviderat upp inkomstindex för 2025 till 2027 medan Konjunkturinstitutets nya prognoser för KPI och PBB är något nedreviderade för 2025 till 2027. De förhöjda inkomstindexen gav en höjande effekt på prognosen och den väger mer än den sänkande effekten från de sänkta KPI samt PBB. Därför blir det en höjning på makro för åren 2025–2027.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen från juni till augusti 2024 blev högre än prognosen som lämnades till regeringen i juli 2024. Med anledning av dessa högre utfall har prognosen för hela prognosperioden höjts.

1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	35 886	37 001	36 634	36 447	36 081	35 215
Därav						
1:5.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	34 113	35 171	35 188	34 714	34 246	33 323
1:5.4 Statlig ålderspensionsavgift för ersättning inom det statliga personskadeskyddet	1 773	1 830	1 446	1 733	1 835	1 892

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:5.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-94	-806	-579	-502	-479
Anslag ³	34 019	34 459	35 415	34 791	34 269	34 269
Tilldelade medel	34 019	34 365	34 609	34 212	33 767	33 790
Utfall/Prognos	34 113	35 171	35 188	34 714	34 246	33 323
Avvikelse från anslag	-94	-712	227	77	23	946
Avvikelse från tilldelade medel	-94	-806	-579	-502	-479	467
Högsta anslagskredit	1 700	1 722	1 770	1 739	1 713	1 713
Tillgängliga medel	35 719	36 087	36 379	35 951	35 480	35 503
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 35 miljoner kronor, vilket är 700 tusen kronor högre än anslagsbeloppet och 800 tusen kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Ersättning inom det statliga personskadeskyddet kan lämnas till

i) de som tjänstgör enligt lagen om totalförsvarsplikt, inställer sig till mönstring eller genomgår militär utbildning inom Försvarmakten som rekryter

ii) de som medverkar i räddningstjänst samt

iii) de som är intagna för vård i kriminalvårdsanstalt, förvar i häkte eller polisarrest, vård i ett hem enligt lagen om vård av unga eller lagen om vård av missbrukare eller till dem som utför ungdomstjänst eller samhällstjänst enligt brottsbalken eller oavlönat arbete med intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Ersättningarna som betalas ut överensstämmer i stor utsträckning med arbetsskadeersättningen. Om den försäkrade har rätt till arbetsskadeersättning för sin skada, lämnas ersättning primärt från denna och anslaget för arbetsskadeersättning belastas. I de fall ersättningen blir högre genom reglerna för det statliga personskadeskyddet, betalas denna istället ut enligt det statliga personskadeskyddet.

Utgifterna för anslaget delas in i utgifter för äldre skador, skadeståndslivräntor och utgifter enligt gällande regelverk.

Analys

Under december 2020 röstade Riksdagen för regeringens förslag om betydande förstärkningar av Sveriges totalförsvaret för perioden 2021–2025. Beslutet markerar en avsevärd stärkning av landets militära kapacitet. Sedan den 7 mars i år är Sverige medlem i försvarsalliansen Nato, vilket representerar den mest betydande förändringen i svensk säkerhetspolitik på två århundraden. Som en del av Nato har Sverige ingått ömsesidiga försvarsgarantier enligt artikel 5 i Nordatlantiska fördraget. Det allvarliga säkerhetspolitiska läget och de åtaganden som följer med alliansmedlemskapet har enligt Försvarsberedningen motiverat ambitiösa höjningar av det militära försvaret²⁶.

Sveriges försvarsutgifter för detta år uppgår till minst 2 procent av BNP²⁷. Regeringen har dessutom planerat att öka antalet värnpliktiga från nuvarande cirka 8 000 personer per år till 10 000 år 2030, 12 000 år 2032, och

²⁶ Försvarsdepartementet: [Stärkt försvarsförmåga – Sverige som allierad, Ds 2024:6](#).

²⁷ Regeringskansliet: [Regeringens budgetsatsningar på det militära området 2024](#)

överbägar ytterligare utökning till 14 000 år 2035²⁸. Det har även skett en märkbar ökning av antalet ansökningar till Hemvärnet sedan kriget i Ukraina bröt ut. De militära satsningarna förväntas ha en höjande effekt på utgifterna för ersättning inom det statliga personskadeskyddet under de kommande åren.

Förutom den betydande satsningen på det militära försvaret har regeringen också planerat att göra en stor satsning i kriminalvården under de kommande åren. En utbyggnad av kriminalvården kommer att öka antalet kriminalvårdsplatser, vilket förväntas höja prognosen ytterligare under de kommande åren.

Historiskt sett har utgifterna för ersättningar inom det statliga personskadeskyddet haft en nedåtgående trend. Det innebär att de nämnda faktorerna vägs mot den historiska nedåtgående trenden.

Osäkerhetsanalys

Det skärpta säkerhetsläget i Sverige innebär en mycket stor osäkerhet för prognosen. De stora militärsatsningarna väntas ha en höjande effekt på prognosen på sikt. Emellertid finns det en stor osäkerhet kring hur mycket av dessa satsningar som kommer att användas i övningar jämfört med generell beredskap, vilket har en stor påverkan på antalet skador.

En annan osäkerhetsfaktor är inflationsutvecklingen framöver. Inflationen var ovanligt hög under 2022 och 2023, vilket ledde till att medelersättningarna höjdes, vilket i sin tur påverkar utgifterna för efterföljande år. Det finns även en osäkerhet kring hur medelersättningarna kommer att utvecklas framöver.

Under denna prognosomgång har historiska prognosfel undersökts. Baserat på historiska prognosfel för Ersättning inom det statliga personskadeskyddet, kan risken att tillgängliga medel överskrids 2024 uppskattas vara mycket låg.²⁹ Med samma metod kan risken att tillgängliga medel överskrids 2025 uppskattas vara 67 procent.

²⁸ Försvarsdepartementet: [Försvarsberedningen överlämnade totalförsvarsrapporten Stärkt försvarsförmåga, Sverige som allierad](#)

²⁹ Uppskattningen görs utifrån andelen historiska procentuella prognosfel på motsvarande prognoshorisont som varit stora nog att nuvarande tillgängliga medel överskrids.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	35 197	35 415	34 791	34 269
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-26	-227	-77	-23
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	35 171	35 188	34 714	34 246
Differens i 1000-tal kronor	-26	-227	-77	-23
Differens i procent	-0,1	-0,6	-0,2	-0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för juni – augusti 2024 var lite lägre än den föregående prognosen. En nedjustering av prognosen har gjorts baserad på de låga utfallen.

1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	1 394 232	1 464 898	1 432 000	1 435 000	1 435 000	1 435 000
Därav						
1:6.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund	337 932	338 193	339 000	339 000	339 000	339 000
1:6.4 Medicinsk service	55 821	55 000	0	0	0	0
1:6.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
1:6.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd	78 490	101 705	114 000	114 000	114 000	114 000
1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar	209 779	254 000	263 000	282 000	282 000	282 000
1:6.10 Bidrag till hälso- och sjukvården	12 210	16 000	16 000	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

1:6.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Tilldelade medel	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Utfall/Prognos	337 932	338 193	339 000	339 000	339 000	339 000
Avvikelse från anslag	1 068	807	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	1 068	807	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 338 miljoner kronor, vilket är 800 tusen kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Finansiell samordning bedrivs av samordningsförbund och är en frivillig samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, en eller flera regioner samt en eller flera kommuner. Syftet med den finansiella samordningen är att göra det möjligt att identifiera individernas totala behov av rehabilitering, vilket kan vara svårt för en enskild aktör. Målgruppen är individer som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Anslaget finansierar bidrag till samordningsförbunden och Försäkringskassans administrativa kostnader till följd av arbetet med samordningsförbundens verksamhet.

Analys

Utfallet under 2023 blev cirka 338 miljoner kronor, vilket är 3,3 miljoner (1 procent) högre än år 2022. Utfallet för de första åtta månaderna 2024 var knappt 253 miljoner kronor, vilket är drygt 0,3 miljoner lägre jämfört med motsvarande period 2023.

För att samordningsförbunden ska nå sin målgrupp och undvika ett överflödigt eget kapital, är det avgörande att alla fyra parter – Arbetsförmedlingen,

Försäkringskassan, kommunerna och regionerna – samarbetar för att frigöra resurser och identifiera individer i behov av insatser som finansieras av förbundens verksamhet.

Försäkringskassan följer utvecklingen av verksamheten inom Arbetsförmedlingen, kommuner och regioner och hur den påverkar samverkan genom samordningsförbund.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024.

1:6.4 Medicinsk service

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	55 821	55 000	0	0	0	0
Tilldelade medel	55 821	55 000	0	0	0	0
Utfall/Prognos	55 821	55 000	0	0	0	0
Avvikelse från anslag	0	0	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	0	0	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	55 821	0	0	0	0	0
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 55 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bidrag kan ges till anordnare av företagshälsovård för köp av medicinsk service. Med medicinsk service avses undersökning och analys inom laboratoriemedicin, radiologi samt klinisk fysiologi, som utgör ett led i bedömningen av en anställds arbetsförmåga.

Analys

Utgifterna för anslagsposten 2024 uppgår till 55 miljoner kronor och avser kostnader som uppstått under 2023, vilket redan har förbrukats. Regeringen har omfördelat medel från anslagsposterna 1:6 ap 8 med 35 miljoner kronor och 1:6 ap 9 med 20 miljoner kronor. Beloppen är anslagssparande från 2023 för respektive anslagspost.

Regeringen bedömer att bidraget inte har någon avgörande betydelse för arbetsgivares benägenhet att betala för medicinsk service. Bidraget för medicinsk service upphör från och med 2025.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024.

1:6.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Tilldelade medel	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Utfall/Prognos	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Avvikelse från anslag	0	0	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	0	0	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 700 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska i samverkan se till att fler personer ges nödvändigt stöd för återgång i arbete eller omställning till ett nytt arbete. Sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning ska så tidigt som möjligt få tillgång till insatser inom ramen för myndigheternas rehabiliteringssamverkan för att utveckla eller återfå arbetsförmågan och därmed kunna återgå i, eller få, arbete. Personerna i fråga ska ges individuellt anpassade förutsättningar för övergången från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen och myndigheternas samverkan ska bidra till att förhindra att individer förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst i anslutning till övergången mellan myndigheterna.

Analys

Under 2023 blev utfallet 700 miljoner kronor. Det är cirka 57,5 miljoner kronor (9 procent) högre jämfört med 2022. Under de åtta första månaderna 2024 betalades cirka 426 miljoner kronor ut, vilket är 61 procent av anslaget och 71 miljoner kronor högre än motsvarande period 2023.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024.

1:6.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	133 179	114 000	134 000	150 000	150 000	150 000
Tilldelade medel	133 179	114 000	134 000	150 000	150 000	150 000
Utfall/Prognos	78 490	101 705	114 000	114 000	114 000	114 000
Avvikelse från anslag	54 689	12 295	20 000	36 000	36 000	36 000
Avvikelse från tilldelade medel	54 689	12 295	20 000	36 000	36 000	36 000
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	133 179	114 000	134 000	150 000	150 000	150 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 102 miljoner kronor, vilket är 12 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Enligt regleringsbrev för budgetår 2024 framgår att anslagsbehållning om 35 miljoner kronor för Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd ska användas för att täcka anslagsbehovet för anslagspost 10.1:6.4. Detta belopp är dock inte inkluderat i inläst ingående överföringsbelopp för 2024 i tabellen ovan.

Bakgrundsfakta

Arbetsgivare kan få statligt bidrag för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete. Bidraget kan täcka utgifter för att utreda, planera, initiera, genomföra och följa upp arbetsplatsinriktade åtgärder. Syftet med bidraget är att förebygga sjukfall och att öka arbetstagares möjligheter att återgå i arbete vid pågående sjukfall, genom att stödja arbetsgivare att vidta tidiga och anpassade åtgärder. Bidrag lämnas till arbetsgivare för halva det belopp som denne har betalat för ett arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd av godkänd anordnare, dock med högst 10 000 kronor för en arbets-tagare och med högst 200 000 kronor per arbetsgivare och år.

Analys

Även om bidraget funnits länge, är det relativt få små företag som söker, trots att det kan göra skillnad för både hälsa och ekonomi. Under maj–juni 2023 genomförde Försäkringskassan en informationskampanj, som riktade

sig till små och medelstora företag. Syftet var att öka kännedomen om bidraget med målet att fler ska söka. Utfallet för de första åtta månaderna under 2024, var knappt 78 miljoner kronor, vilket är drygt 15 miljoner kronor (24 procent) högre än under motsvarande period 2023. Utgifterna hittills under 2024 motsvarar 68 procent av anslagsposten.

Antalet ansökningar och det utbetalda beloppet har ökat de senaste tre åren och fortsätter att stiga även i år. Både antalet ansökningar och utbetalda belopp hittills har ökat jämfört med motsvarande period föregående år. Det är dock svårt att bedöma hur ökningen kommer att utvecklas under resten av 2024, samt vilket det totala utfallet för året blir. En orsak till detta är att inflödet har varierat över året, och förändringar har skett från år till år. Under december 2023 ökade inflödet av inkomna ärenden jämfört med december 2022, vilket avviker från trenden för övriga månader. Detta gör det utmanande att förutse inflödet för fjärde kvartalet 2024 baserat på historiskt utfall och utfall hittills i år.

En annan faktor som försvårar prognosen är att det är svårt att förutspå ökningen av det utbetalda beloppet utifrån historiska data och årets hittillsvarande resultat. Det belopp som har betalats ut har ökat mer än antalet ärenden som har kommit in så här långt. Detta tyder på att utfallet för 2024 potentiellt kan överträffa tidigare förväntningar, med tanke på de tillgängliga siffrorna hittills.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	114 000	114 000	114 000	114 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-12 295	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	101 705	114 000	114 000	114 000
Differens i 1000-tal kronor	-12 295	0	0	0
Differens i procent	-10,8	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen har justerats ned med anledning av utfallet hittills under 2024.

1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-19 000	-57 000	-95 000
Anslag ³	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000
Tilldelade medel	244 000	244 000	244 000	225 000	187 000	149 000
Utfall/Prognos	209 779	254 000	263 000	282 000	282 000	282 000
Avvikelse från anslag	34 221	-10 000	-19 000	-38 000	-38 000	-38 000
Avvikelse från tilldelade medel	34 221	-10 000	-19 000	-57 000	-95 000	-133 000
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	244 000	244 000	244 000	225 000	187 000	149 000
Överskridande av anslagskredit	0	10 000	19 000	57 000	95 000	133 000

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas uppgå till 254 miljoner kronor, vilket överstiger anslagsbeloppet och tilldelade medel med 10 miljoner kronor. Eftersom det inte finns någon anslagskredit avser Försäkringskassan att föreslå en omfördelning inom anslaget motsvarande denna avvikelse i en särskild skrivelse.

föreslå en omfördelning inom anslaget eftersom det inte finns anslagskredit

Enligt regleringsbrev för budgetår 2024 framgår att anslagsbehållning om 20 miljoner kronor från år 2023 för Försäkringsmedicinska utredningar ska användas för att täcka anslagsbehovet för anslagspost 10.1:6.4. Detta belopp är dock inte inkluderat i inläst ingående överföringsbelopp för 2024 i tabellen ovan.

Bakgrundsfakta

När det behövs för bedömningen av rätt till ersättning får Försäkringskassan begära att den försäkrade genomgår en utredning enligt lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar. Från och med den 1 januari 2019 är aktivitetsförmågeutredning (AFU) den enda utredningsform som Försäkringskassan kan begära. Förutom att finansiera bidrag till regionerna används anslaget även till att finansiera Försäkringskassans kostnader för att utveckla metoden för aktivitetsförmågeutredningar och för att tillhandahålla utbildningar till personal som ska utföra försäkringsmedicinska utredningar.

Analys

Under 2023 blev utfallet 210 miljoner kronor, vilket var 11 miljoner högre än år 2022. Utfallet för de första 9 månaderna under 2024 uppgår till 197 miljoner kr, vilket är 81 procent av tilldelade medel och 39 miljoner kronor högre än motsvarande period 2023.

Behovet av försäkringsmedicinska utredningar (FMU) har ökat de senaste åren och i år har behovet varit högre än förväntat, vilket påverkar utgifterna. Utgifterna har även påverkats av att ersättningsnivåerna för utredningarna har höjts med 15 procent. Även ersättningen för central administration och deltagande vid utbildningar har höjts.

Utgifterna för anslagsposten beräknas uppgå till 254 miljoner kronor för 2024, vilket innebär en överskridning med 10 miljoner kronor jämfört med de tilldelade medlen.

Osäkerhetsanalys

Prognosen är osäker på grund av eftersläpningar i regionernas begäran om ersättning, vilket försvårar förutsägelsen av när de faktiska kostnaderna för utredningarna kommer att infalla. Det finns ingen tidsgräns för när regionerna senast måste begära ersättning efter att en utredning har levererats. Försäkringskassan upprätthåller dock en löpande dialog med regionerna för att säkerställa att begäran om ersättning sker så skyndsamt som möjligt.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	244 000	282 000	282 000	282 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+10 000	-19 000	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	254 000	263 000	282 000	282 000
Differens i 1000-tal kronor	+10 000	-19 000	0	0
Differens i procent	+4,1	-6,7	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för 2024 har justerats med anledning av att behovet av utredningar har varit högre än förväntat. Detta innebär att anslagsramen riskerar att överskridas med 10 miljoner kronor.

Prognosen för 2025 har justerats till 263 miljoner kronor, en minskning jämfört med tidigare prognos. För åren 2026–2027 ligger prognosen oförändrad på 282 miljoner kronor per år. Minskningen för 2025 beror på att regionerna behöver tid för att anpassa sig till de ökade volymerna. Det har även tagit hänsyn till den tid det tar från beställning av utredningar till det ekonomiska utfallet.

Behovet av utredningar har ökat de senaste åren och förväntas fortsätta öka framöver. Detta kan kopplas till det växande antalet pågående sjukfall, särskilt de längre sjukfallen. Ersättningsnivåerna för en utredning har höjts med 15 procent från och med 2024, vilket resulterar i en högre kostnad per utredning. Även ersättningen för central administration och deltagande i utbildningar har höjts. Dessa ersättningshöjningar kommer att få fullt genomslag först från och med 2025.

Försäkringskassan har ett särskilt stort och ökande behov av utredningar i mer komplexa sjukfall. Aktivitetsförmågeutredning (AFU) är ett värdefullt utredningsverktyg som ger handläggaren ett starkt stöd för att driva ärendet framåt. Utredningens resultat används både för att planera återgång i arbete och som underlag för att säkerställa korrekt ersättning, såsom sjukpenning och sjukersättning. Dessutom pågår ett utvecklingsarbete för att förenkla beställningsprocessen och förbättra stödet till handläggarna, vilket kan möjliggöra användning av AFU i fler ärenden.

Försäkringskassan ansvarar för utvecklingen av metoden för aktivitetsförmågeutredning (AFU). I nuläget finns 1,5 miljoner kronor avsatta för detta inom anslaget, men behovet uppskattas till 2,5 miljoner kronor. Det finns utvecklingsbehov, exempelvis i att standardisera metoder för andra yrkesgrupper än läkare samt att skapa anpassade utredningar baserade på olika typer av behov.

Utgifterna för anslagsposten förväntas därför öka med 7,5 procent under 2025 och med 15 procent för åren 2026–2027, jämfört med den nuvarande anslagsnivån.

1:6.10 Bidrag till hälso- och sjukvården

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	16 000	16 000	16 000	0	0	0
Tilldelade medel	16 000	16 000	16 000	0	0	0
Utfall/Prognos	12 210	16 000	16 000	0	0	0
Avvikelse från anslag	3 790	0	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	3 790	0	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	16 000	16 000	16 000	0	0	0
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 16 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Regeringen ingick under år 2023 en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om fortsatt digital överföring av läkarintyg. Överenskommelsen gäller för åren 2023–2025 och medlen ska användas till att befintligt digitalt system för elektronisk informationsöverföring mellan regionerna och Försäkringskassan underhålls, och vid behov utvecklas, till dess att en sammanhållen intygshantering finns på plats.

Analys

En överenskommelse mellan regeringen och SKR tecknades i oktober 2023 om upp till 16 miljoner kronor per år. Den innebar att SKR och Försäkringskassan skulle ta fram och redovisa en gemensam utvecklingsplan för medlen till regeringen (vilket gjordes 1 november 2023), att SKR skulle redovisa medelsanvändning till Försäkringskassan (vilket gjordes 1 november 2023) och att Försäkringskassan skulle betala ut medlen till SKR (vilket gjordes 1 december 2023). Motsvarande redovisning och utbetalning ska göras under 2024 och 2025. Utbetalningen för 2024 planeras ske under fjärde kvartalet.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024.

1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	-1	-2
Anslag ³	1 609 604	2 308 180	1 413 652	0	0	0
Tilldelade medel	1 609 604	2 308 180	1 413 652	0	-1	-2
Utfall/Prognos	1 527 844	2 111 638	1 094 660	1	1	1
Avvikelse från anslag	81 760	196 542	318 992	-1	-1	-1
Avvikelse från tilldelade medel	81 760	196 542	318 992	-1	-2	-3
Högsta anslagskredit	40 480	115 409	70 682	0	0	0
Tillgängliga medel	1 650 084	2 420 589	1 484 334	0	-1	-2
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	1	2	3

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 2,1 miljarder kronor, vilket är 200 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Ersättning för höga sjuklönekostnader är en kompensation för den del av sjuklönekostnaden som överstiger en viss andel av arbetsgivarens totala lönekostnad. Syftet med ersättningen är att minska den börda som arbetsgivarens sjuklönekostnader kan utgöra. Det är särskilt de mindre arbetsgivarna med höga sjuklönekostnader som ska avlastas.

Till följd av coronapandemin beslutade Riksdagen att kompensera alla arbetsgivare för sina förhöjda sjuklönekostnader under delar av 2020–2022. Detta skedde i flera steg. Sammanlagt höjdes anslaget till 21 miljarder kronor för år 2020, 20 miljarder kronor för 2021 och 13 miljarder kronor för 2022.

Riksdagen beslutade den 29 maj 2024 att ersättning för höga sjuklönekostnader upphör från den 1 juli 2024.

Analys

Utgifterna för ersättning för höga sjuklönekostnader ökade markant i början av pandemin, från drygt 1 miljard kronor 2019 till 18 miljarder kronor 2020. Under åren 2021 och 2022 var det fortsatt förhöjda nivåer och utgifterna uppgick till 14 respektive 12 miljarder kronor. Den betydande ökningen av utgifterna förklaras av regeringens beslut att temporärt ersätta arbetsgivare för hela eller stora delar av sjuklönekostnaderna under pandemin. Under pandemin betalades ersättningen ut samma år som den nyttjades. Från april till december 2022 betalades ersättningen till största delen istället ut året efter, vilket liknar regelverket före pandemin. Sedan år 2023 är regelverket detsamma som det som gällde innan pandemin, vilket innebär att en del av ersättningen betalas ut i förskott.

Regeländringarna under pandemin har lett till att utgiften för 2023 beräknas utifrån arbetsgivarnas lönekostnader och sjuklönekostnader för perioden april – december 2022. För 2024 och framåt beräknas utgiften för hela det föregående året, det vill säga enligt samma regler som innan pandemin. Baserat på företagens uppgifter för 2023 från Skatteverket, gjorde Försäkringskassan ett estimat i våras, som gav ett resultat på 2,1 miljarder kronor. Baserat på utfallen från juni till augusti 2024, har prognosen för 2024 justerats ned något.

Riksdagen beslutade den 29 maj att ersättning för höga sjuklönekostnader (EHS) upphör från den 1 juli 2024.³⁰ Detta genom att bestämmelserna om EHS i lagen (1991:1047) om sjuklön upphävs. Äldre bestämmelser gäller i fråga om kostnader för sjuklön som har redovisats i arbetsgivardeklarationer till och med juni 2024. När det gäller ersättning för kostnader för sjuklön som har redovisats för perioden januari–juni 2024, ska arbetsgivare få

³⁰ [Riksdagsbeslut: Ersättning för höga sjuklönekostnader upphör 2023/24:SfU 16](#)

ersättning enligt de ändrade lönesummegränserna³¹. Eftersom utbetalning sker året efter redovisning av arbetsgivardeklarationer, förväntas huvuddelen av utbetalningarna som avser 2024 ske under 2025. Prognosen för 2025 har justerats ned med 22,6 procent på grund av att referensperioden har ändrats från januari–juni 2023 till januari–juni 2024.

Det bör noteras att det finns en risk för eventuella fördröjningar i utbetalningar samt att återkrav eller retroaktiva utbetalningar kan uppstå upp till sex år efter att förmånen upphört. Uppgifter i en arbetsgivardeklaration kan nämligen ändras upp till sex år efter det kalenderår som uppgiften hänför sig till (26 kap. 40 § andra stycket skatteförfarandelagen [2011:1244]). Detta innebär att bidrag kan komma att betalas ut och återkrävas till och med 2031, och att det är oklart om det totalt kommer att vara en negativ eller positiv post. Med hänsyn till dessa faktorer är prognosen inte borttagen för 2026–2028, utan har satts till nära noll.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	2 123 000	1 413 652	1	1
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-11 362	-318 992	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	2 111 638	1 094 660	1	1
Differens i 1000-tal kronor	-11 362	-318 992	0	0
Differens i procent	-0,5	-22,6	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen har justerats ned för åren 2024 och 2025. Nedjusteringen 2024 baseras på utfallen för juni–augusti, som blev lägre än väntat. Prognosen för 2025 har sänkts på grund av att referensperioden har ändrats.

³¹ [Informationsmeddelande: Ersättning för höga sjuklönekostnader upphör](#)

2:1 Förvaltningsmedel

2:1 Förvaltningsmedel

Tabellen avviker från Hermes för 2024 då vi lagt in den ändring som aviseras i Höständringsbudgeten, ett tillskott på 445 miljoner kronor.

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	79 847	-473 429	157 253	157 253	0	0
Anslag ³	9 276 970	10 470 682	10 750 646	11 035 023	11 175 558	0
Tilldelade medel	9 356 817	9 997 253	10 907 899	11 192 276	11 175 558	0
Utfall/Prognos	9 830 246	9 840 000	10 750 646	11 192 276	11 175 558	11 140 558
Avvikelse från anslag	-553 276	630 682	0	-157 253	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	-473 429	157 253	157 253	0	0	0
Högsta anslagskredit	556 618	574 576	322 519	331 051	335 267	0
Tillgängliga medel	9 913 435	10 571 829	11 230 419	11 523 327	11 510 825	0
Överskridande av anslagskredit						

1 Utfall

Bakgrundsfakta

Försäkringskassans förvaltningsanslag var under perioden 2019–2021 i stort sett oförändrat. Därefter har anslaget minskat med cirka 21 procent i 2023 års prisnivå. Under tiden har myndighetens kostnader ökat, bland annat till följd av att ytterligare uppgifter och uppdrag har tillkommit utan eller med otillräcklig finansiering. Dessutom har samhället i stort haft stora kostnadsökningar. Detta påverkar handläggningstider i ett antal förmåner och försäkringar, vår utvecklingsverksamhet och sist men inte minst våra möjligheter att upprätthålla servicenivåer gentemot allmänheten.

Analys

Läget i handläggningen är fortfarande ansträngt. Det ekonomiska tillskott som föreslås i Höständringsbudgeten för 2024 (2024/25:2) och Budgetpropositionen för 2025 (2024/25:1) kommer att leda till förbättringar inom handläggningen. Både ersättnings- och nyrekrytering pågår men det kommer att ta tid innan rekryteringarna ger effekter i handläggningen.

Inom ett antal förmåner börjar nyrekryterade medarbetade komma på plats, rekryteringar fortsätter göras i den takt vi klarar av att introducera och utbilda men inte i den utsträckning som är önskvärt för att hantera alla avvikelser i handläggningstider och balanser.

I flera förmåner har nya medarbetare börjat komma på plats, eller kommer in senare under hösten. Detta är positivt på sikt, men innebär vanligen en minskad produktivitet initialt. Ett antal åtgärder har vidtagits, bland annat omfördelning av resurser och situationen förbättrats.

Sedan föregående utgiftsprognos har avvikelse för bostadsbidrag tillkommit. Där har både ärendebalanserna och medelväntetiden till beslut ökat kraftigt de senaste månaderna.

För att klara av att handlägga och besluta ärenden inom uppsatta riktvärden för handläggningstider har vissa förmåner valt att prioritera ner andra delar av uppdraget. Detta gäller, som tidigare rapporterats, sjukpenning och aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga.

Inom föräldraförsäkringen har vi fortfarande en ökad andel av ärenden där en ny bedömning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) behöver göras. Detta har medfört ökade ärendebalanser under sommaren.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024.

Jämförelse med föregående prognos. Beloppen anges i tusental kronor

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	9 940 000	9 930 446	10 221 107	10 418 187
Överföring till/från andra anslagsposter	0	0	0	0
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	0	0	0
Volym- och strukturförändringar	0	0	0	0
Regelförändringar	0	0	0	0
Övrigt	-100 000	820 200	971 169	757 371
Ny prognos	9 840 000	10 750 646	11 192 276	11 175 558
Differens i 1000-tal kronor	-100 000	820 200	971 169	757 371
Differens i procent	-1,0%	8,3%	9,5%	7,3%

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Övrigt

Prognosen baseras på de medel som Försäkringskassan föreslås få i budgetpropositionen för 2025 avseende förvaltningsanslaget samt höständringsbudgeten för 2024. För 2026 beräknar vi dessutom nyttja det anslagssparande vi beräknar få med oss från 2024.

Information

Försäkringskassan avser att göra en översyn av arbetssätten inom it-utveckling, vilket medför ändrade arbetssätt och en förflyttning till agila principer. Det kan påverka tidpunkten för när kostnader och avskrivningar för it-utveckling redovisas och därmed tidpunkten för när förvaltningsanslaget belastas. Vi kommer att lämna mer information om detta i budgetunderlaget.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:1 Barnbidrag

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	32 971 429	32 518 373	32 078 123	31 641 818	31 114 399	30 843 095
Därav						
1:1.1 Allmänt barnbidrag	29 040 941	28 687 780	28 282 123	27 864 585	27 358 354	27 046 550
1:1.2 Flerbarnstillägg	3 626 576	3 522 277	3 477 522	3 453 275	3 426 793	3 470 497
1:1.3 Förlängt barnbidrag	278 392	281 178	288 739	293 327	297 702	294 498
1:1.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån	25 520	27 138	29 739	30 631	31 550	31 550

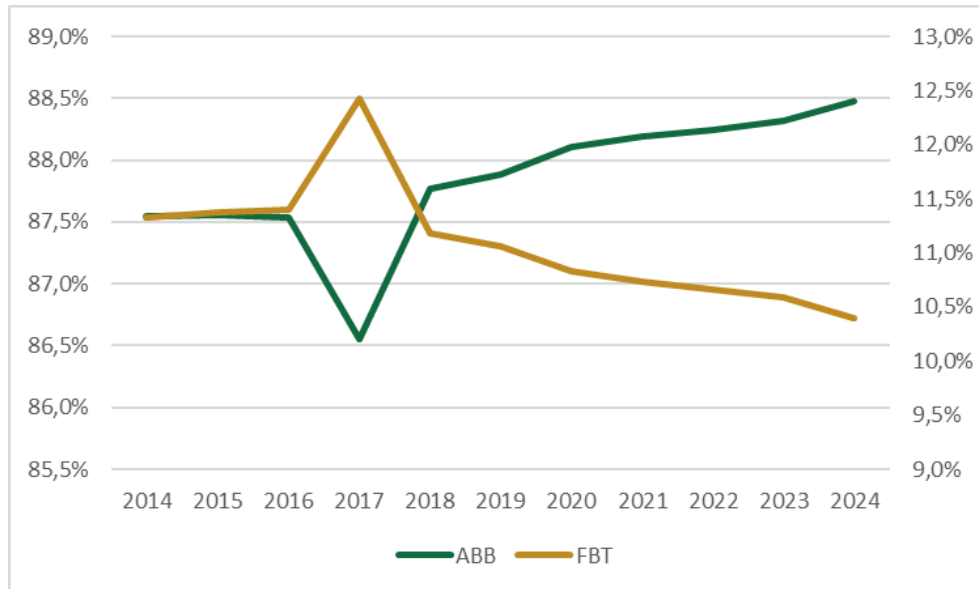
¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Allmänt barnbidrag (ABB) utgör cirka 87 procent av anslaget Barnbidrag, samtidigt som Flerbarnstillägg (FBT) står för cirka 11 procent, se Figur 22. Förlängt barnbidrag (FBB) och tilläggsbelopp vid familjeförmån (EU-bidrag) har en mycket liten andel. Eftersom ABB och FBT står för de största andelarna inom anslaget, påverkar deras utveckling de totala utgifterna mest. ABB:s andel har ökat över tid, men både ABB och FBT visar en nedåtgående trend i utgifter sedan 2020, se Figur 23. Denna utveckling antas i prognosen fortgå även framöver, se Figur 24.

Figur 22 Andel av totala utgifter för ABB och FBT

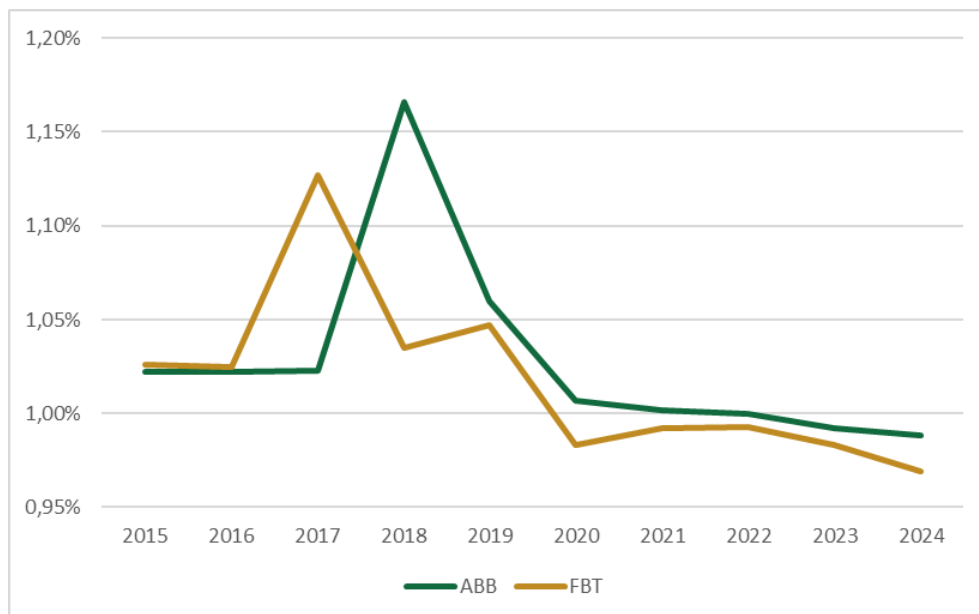
Perioden januari–augusti 2014–2024

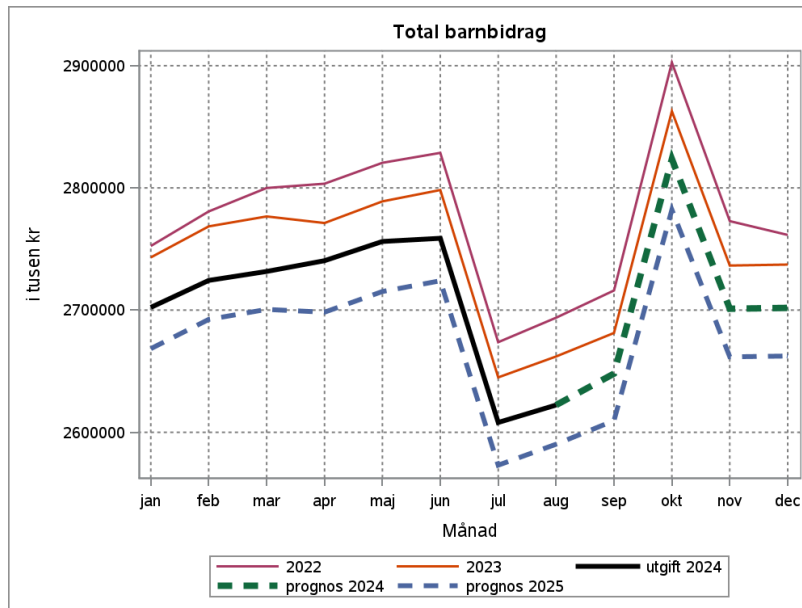

Vänster axel visar andelen för ABB och höger axel visar andelen för FBT.

Figur 23 Förändringstakt för ABB och FBT

Perioden januari–augusti 2015–2024

Figur 24 Utveckling av utgifter och prognos fram till 2025

1:1.1 Allmänt barnbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-28 254	-56 091	-83 422
Anslag ³	29 350 678	29 132 910	28 253 869	27 836 748	27 331 023	27 331 023
Tilldelade medel	29 350 678	29 132 910	28 253 869	27 808 494	27 274 932	27 247 601
Utfall/Prognos	29 040 941	28 687 780	28 282 123	27 864 585	27 358 354	27 046 550
Avvikelse från anslag	309 737	445 130	-28 254	-27 837	-27 331	284 473
Avvikelse från tilldelade medel	309 737	445 130	-28 254	-56 091	-83 422	201 051
Högsta anslagskredit	1 467 623	1 456 645	1 412 693	1 391 837	1 366 551	1 366 551
Tillgängliga medel	30 818 301	30 589 555	29 666 562	29 200 331	28 641 483	28 614 152
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 28,7 miljarder kronor, vilket är 445 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

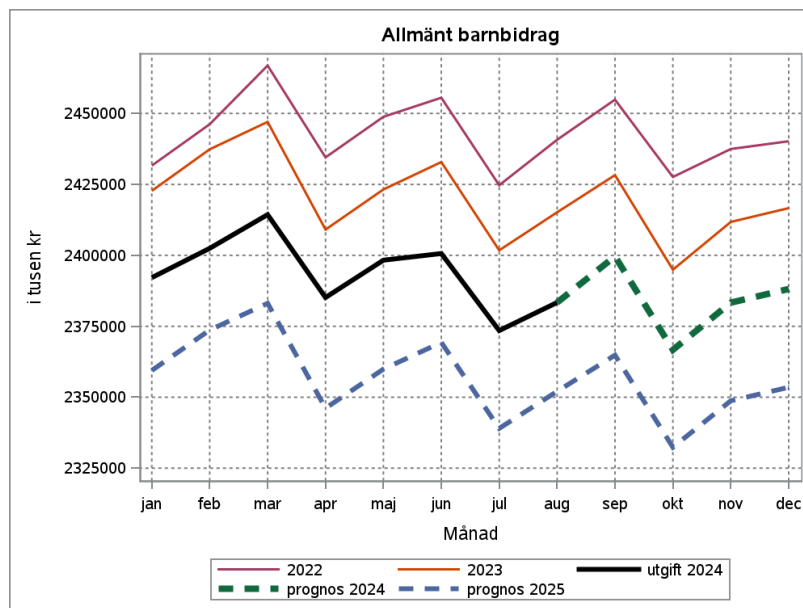
Allmänt barnbidrag betalas ut för barn från och med månaden efter barnets födelse. Allmänt barnbidrag är 1 250 kronor i månaden per barn och är skattefritt. Föräldrar har rätt till allmänt barnbidrag för barn som är bosatta i Sverige till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.

Analys

Utgifterna för allmänt barnbidrag påverkas av antalet barn i åldrarna 0–16 år. Under det senaste året har utgifterna minskat på grund av en minskning i antalet nyfödda, samtidigt som fler 16-åringar lämnar systemet och inte längre är berättigade till ABB. Denna obalans mellan färre nyfödda och fler äldre barn som lämnar systemet bidrar till en nedgång i prognosen, se Tabell 3 och Figur 25.

Tabell 3 Antal barn i åldrar 0, 16 och 16–21

År	0-åringar	16-åringar	Skillnad i antal 0 och 16-åringar	16–21 åringar
2023	100 656	123 875	-2 3219	722 968
2024	98 174	125 735	-2 7561	735 152
2025	96 519	126 877	-3 0358	745 714
2026	95 846	130 392	-3 4546	757 764
2027	95 111	125 667	-3 0556	764 471
2028	96 324	126 679	-3 0355	768 325

Figur 25 Utveckling av utgifter för ABB och prognos för 2025

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	28 677 920	28 253 869	27 836 748	27 331 023
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+9 860	+28 254	+27 837	+27 331
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	28 687 780	28 282 123	27 864 585	27 358 354
Differens i 1000-tal kronor	+9 860	+28 254	+27 837	+27 331
Differens i procent	0,0	+0,1	+0,1	+0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för det allmänna barnbidraget under juni–augusti 2024 blev något högre än vad som prognostiserades i juli. Justeringen på 0,1 procent beror främst på att nya barn kan tillkomma genom massflyktsdirektivet för ukrainska flyktingar, men även på att en kompensation gjorts för det ackumulerade prognosfelet.

1:1.2 Flerbarnstillägg

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	3 721 730	3 627 148	3 477 522	3 453 275	3 426 793	3 426 793
Tilldelade medel	3 721 730	3 627 148	3 477 522	3 453 275	3 426 793	3 426 793
Utfall/Prognos	3 626 576	3 522 277	3 477 522	3 453 275	3 426 793	3 470 497
Avvikelse från anslag	95 154	104 871	0	0	0	-43 704
Avvikelse från tilldelade medel	95 154	104 871	0	0	0	-43 704
Högsta anslagskredit	186 086	181 357	173 876	172 663	171 339	171 339
Tillgängliga medel	3 907 816	3 808 505	3 651 398	3 625 938	3 598 132	3 598 132
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 3,5 miljarder kronor, vilket är 105 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

En förälder som får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller studiehjälp för två eller fler barn får också flerbarnstillägg. Flerbarnstillägget är 150 kronor per månad för andra barnet, 580 kronor för det tredje barnet, 1 010 kronor för det fjärde barnet. Från och med det femte barnet lämnas 1 250 kronor för varje ytterligare barn.

Analys

Flerbarnstillägget är också direkt kopplat till antal nyfödda barn och har därför en nedgående trend, åtminstone fram till 2028, då det kommer att vända till en ökning enligt SCB:s befolkningsprognos, se Tabell 3.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	3 527 141	3 477 522	3 453 275	3 426 793
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-4 864	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	3 522 277	3 477 522	3 453 275	3 426 793
Differens i 1000-tal kronor	-4 864	0	0	0
Differens i procent	-0,1	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Under juni–augusti 2024 överskattades utgifterna med nästan 5 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,3 procent av vad som prognostiserades i juli. Prognosen lämnas oförändrad för de kommande åren, på grund av nya barn kan tillkomma, och utgiften för 2024 har justerats efter utfallet.

1:1.3 Förlängt barnbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-1 320	-3 042	-4 791	-6 567
Anslag ³	284 317	279 858	287 017	291 578	295 926	295 926
Tilldelade medel	284 317	279 858	285 697	288 536	291 135	289 359
Utfall/Prognos	278 392	281 178	288 739	293 327	297 702	294 498
Avvikelse från anslag	5 925	-1 320	-1 722	-1 749	-1 776	1 428
Avvikelse från tilldelade medel	5 925	-1 320	-3 042	-4 791	-6 567	-5 139
Högsta anslagskredit	14 215	13 992	14 350	14 578	14 796	14 796
Tillgängliga medel	298 532	293 850	300 047	303 114	305 931	304 155
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 281 miljoner kronor, vilket är 1 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Från och med kvartalet efter att barnet fyller 16 år kan föräldern få så kallat förlängt barnbidrag så länge barnet går i grundskolan eller motsvarande. Förlängt barnbidrag betalas även ut för barn som går i gymnasiesärskola eller specialskola.

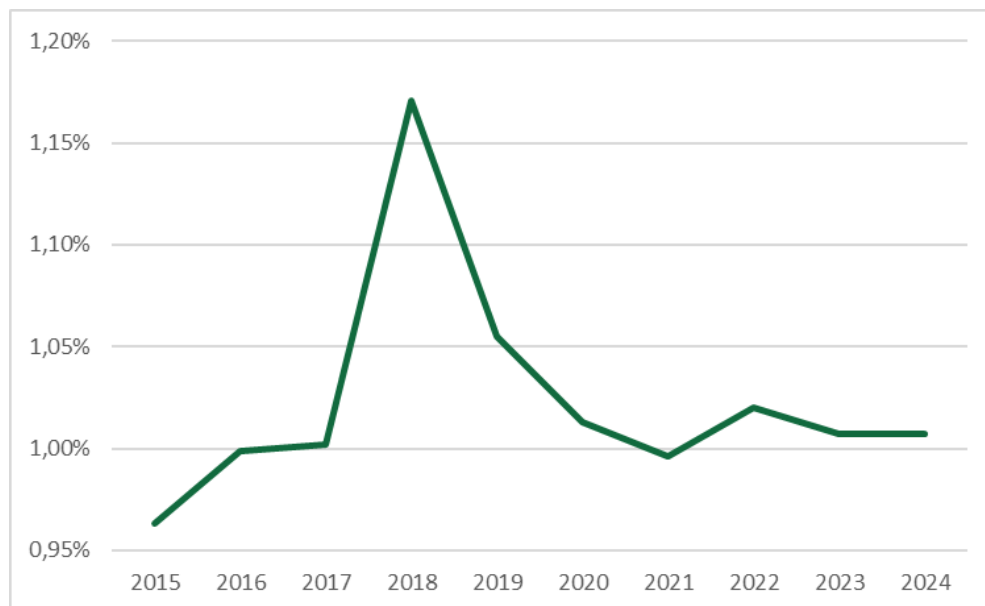
Det finns ingen övre åldersgräns för rätten till förlängt barnbidrag. Bidraget är detsamma som för det allmänna barnbidraget på 1 250 kronor per barn och månad och betalas ut till och med den månad barnet slutför den utbildning som gett rätt till förlängt barnbidrag eller avbryter studierna.

Analys

De som får förlängt barnbidrag kan delas in i två huvudsakliga grupper. Den första och största gruppen utgörs av ungdomar som fyller 16 år under första kvartalet varje år. Istället för det allmänna barnbidraget får de förlängt barnbidrag tills de avslutar grundskolan. Den andra gruppen består av ungdomar och unga vuxna som av olika skäl fortsätter att gå i grundskolan, inklusive gymnasiesärskola eller specialskola. Denna grupp omfattar främst personer i åldrarna 17–21 år.

Figur 26 Förändringstakt för FBB

Förändringstakten för FBB för perioden januari-augusti 2015–2024

På lång sikt förväntas utgifterna öka i takt med befolkningstillväxten bland barn och unga vuxna i åldrarna 16–21 år, se Tabell 3. Förändringstakten för FBB, Figur 26, visar en positiv utveckling av utgifterna, med undantag för 2021, trots att antalet unga i denna åldersgrupp var högre 2021 än 2020. Enligt SCB:s befolkningsprognoser förväntas tillväxten av unga vuxna fortsätta under hela prognosperioden, vilket kan leda till ökade utgifter.

Under 2018 blev ökningen av ADHD-diagnoser i Sverige särskilt uppmärksam. Det konstaterades att andelen diagnoser bland barn ökade kraftigt, vilket ledde till en översyn av diagnostiska rutiner och en diskussion om orsakerna till denna ökning. En bidragande orsak tros vara förbättrad medvetenhet och diagnosverktyg, vilket gjorde att fler barn diagnostiserades. Det framkom även att diagnoserna ökade kraftigt bland flickor, som tidigare sällan diagnostiserades, medan en bredare tolkning av ADHD-symptom också kan ha påverkat siffrorna.³²

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	280 631	287 017	291 578	295 926
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+547	+1 722	+1 749	+1 776
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	281 178	288 739	293 327	297 702
Differens i 1000-tal kronor	+547	+1 722	+1 749	+1 776
Differens i procent	+0,2	+0,6	+0,6	+0,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Under juni–augusti 2024 underskattades utgifterna med 216 tusen kronor, vilket motsvarar 0,6 procent av vad som prognostiserades i juli och därför har prognosen justerats upp med motsvarande procentsats.

³² [journal.pone.0294741.pdf](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0294741.pdf)

1:1.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	32 530	34 908	29 739	30 631	31 550	31 550
Tilldelade medel	32 530	34 908	29 739	30 631	31 550	31 550
Utfall/Prognos	25 520	27 138	29 739	30 631	31 550	31 550
Avvikelse från anslag	7 010	7 770	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	7 010	7 770	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	1 536	1 745	1 486	1 531	1 577	1 577
Tillgängliga medel	34 066	36 653	31 225	32 162	33 127	33 127
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 27 miljoner kronor, vilket är 8 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslaget Barnbidrag belastar tilläggsbeloppet vid EU-familjeförmåner som Försäkringskassan i vissa fall ska betala ut. De familjeförmåner som omfattas är allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarns-tillägg, de särskilda bidragen inom bostadsbidrag, studiebidrag och extra tillägg till studiebidrag samt efterlevandestöd.

Analys

Enligt prognosen för 2024 förväntas utgifterna för tilläggsbelopp för familjeförmån uppgå till cirka 27 miljoner kronor³³. Historiskt sett har utgifterna för denna anslagspost varierat kraftigt och visar ingen korrelation med antalet barn i befolkningen. De betydande variationerna kan härledas till att utbetalningar inom tilläggsbeloppet kan ske retroaktivt efter att ett beslut har fattats.

³³ Utgiften som prognostiseras utgör enbart tilläggsbelopp som exporteras till andra EU-länder och inte hela utgiften för EU-familjeförmån.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	28 906	29 739	30 631	31 550
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-1 768	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	27 138	29 739	30 631	31 550
Differens i 1000-tal kronor	-1 768	0	0	0
Differens i procent	-6,1	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Under juni–augusti 2024 överskattades utgifterna med 1,7 miljoner kronor, vilket motsvarar 9,5 procent av vad som prognostiserades i juli. Prognosen förblir oförändrad och utgiften för 2024 uppdateras utifrån utgifterna för juni-augusti.

1:2 Föräldraförsäkring

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	46 939 079	48 011 397	50 354 142	52 661 458	54 013 735	56 037 881
Därav						
1:2.9						
Föräldrapenning	32 769 030	33 515 981	35 560 416	37 949 331	39 020 288	40 382 887
1:2.11 Tillfällig föräldrapenning	9 425 173	9 545 366	9 686 254	9 806 772	9 938 679	10 111 322
1:2.12						
Graviditetspenning	559 931	493 871	503 907	511 941	519 413	537 465
1:2.8 Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning	856 908	1 100 089	1 017 717	950 253	940 933	991 921
1:2.4 Statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning	3 261 432	3 194 927	3 499 747	3 407 815	3 561 297	3 961 561
1:2.10 Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning	66 605	161 163	86 101	35 346	33 125	52 725

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:2.9 Föräldrapenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-390 127	0	0	0	-531 765	-1 097 968
Anslag ³	34 817 756	35 650 334	35 764 559	37 417 566	38 454 085	38 454 085
Tilldelade medel	34 427 629	35 650 334	35 764 559	37 417 566	37 922 320	37 356 117
Utfall/Prognos	32 769 030	33 515 981	35 560 416	37 949 331	39 020 288	40 382 887
Avvikelse från anslag	2 048 726	2 134 353	204 143	-531 765	-566 203	-1 928 802
Avvikelse från tilldelade medel	1 658 599	2 134 353	204 143	-531 765	-1 097 968	-3 026 770
Högsta anslagskredit	1 767 037	1 782 176	1 788 227	1 870 878	1 922 704	1 922 704
Tillgängliga medel	36 194 666	37 432 510	37 552 786	39 288 444	39 845 024	39 278 821
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	1 104 066

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 33,5 miljarder kronor, vilket är 2,1 miljarder kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Föräldrapenning betalas ut i samband med ett barns födelse eller adoption i maximalt 480 dagar per barn.

För barn födda från och med den 1 januari 2014 kan föräldrapenning tas ut fram till dess att barnet fyller 12 år eller när barnet slutar femte klass. Efter barnets fyraårsdag kan föräldrapenning tas ut under högst 96 dagar.

För barn som är födda före den 1 januari 2014 kunde föräldrapenning tas ut till och med när barnet avslutat det första året i grundskolan eller till och med den dag som barnet fyllde 8 år.

För föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn har föräldrarna rätt till hälften var av de 480 föräldrapenningdagarna. För barn födda från och med den 1 januari 2016 är det 90 föräldrapenningdagar med grund- eller sjukpenningnivå som inte kan avstås till den andra föräldern.

Av de 480 föräldrapenningdagarna kan förmånen lämnas på sjukpenningnivå eller grundnivå för 390 dagar. För resterande 90 dagar utges föräldrapenning på lägstanivå, som uppgår till 180 kronor per dag, före skatt.

Om den sjukpenninggrundande inkomsten är tillräckligt hög har föräldern rätt att ta ut dagar på sjukpenningnivå. Om inkomsten dessutom når taket på 10 prisbasbelopp blir ersättningen på maximal nivå.

Föräldrar som saknar sjukpenninggrundande inkomst, som har för låg inkomst eller inte uppfyller kvalificeringsvillkoren, kan ansöka om föräldrapenning på grundnivå, som uppgår till 250 kronor per dag, före skatt.

Lägstånivådagar har alla föräldrar möjlighet att ta ut, som uppfyller de grundläggande villkoren för föräldrapenning.

Föräldrapenning kan betalas ut på hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels förmånsnivå, på samtliga ersättningsnivåer.

Analys

Utgifterna för föräldrapenning påverkas av:

- Regelverkets utformning och antal uttagna dagar per barn
- Antalet barn i befolkningen
- Utvecklingen av löner och prisbasbelopp
- Fördelningen i uttag mellan kvinnor och män

Regelverkets utformning och antal uttagna dagar per barn

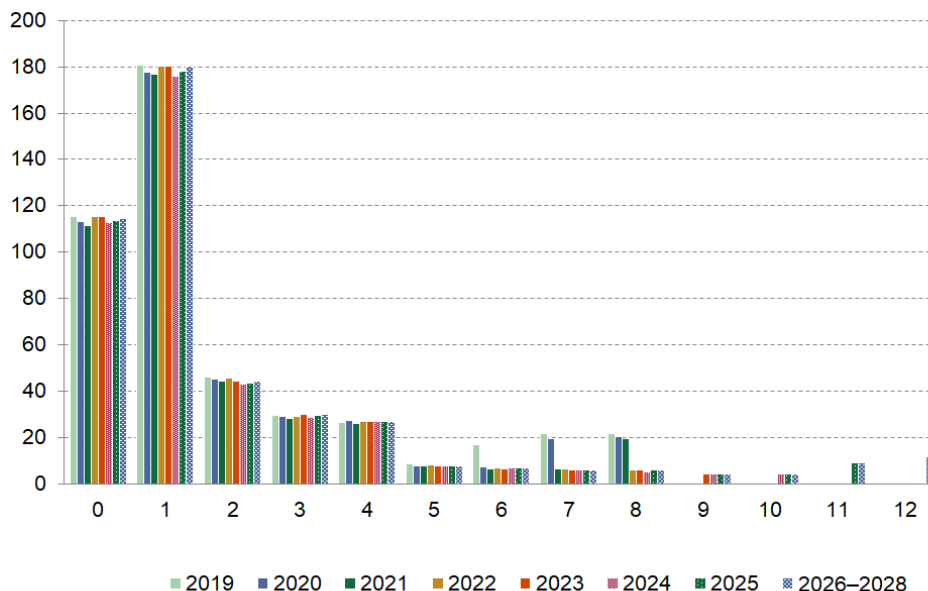
Antalet uttagna föräldrapenningdagar har minskat de senaste fem åren, med mellan 1,5 och 5,5 procent varje år. Under åren 2019–2022 berodde minskningen främst på att nyttjandet var lägre för barn, 5–8 år, i det nya regelsystemet än i det gamla, se Figur 27. En annan orsak är att barnafödandet minskade under 2019–2020 samt 2022–2023. Under pandemiåren 2020 och 2021 minskade dessutom antalet uttagna dagar per barn något i ett flertal åldrar, för att sedan vara tillbaka på pre-pandemiska nivåer igen år 2022.

Antalet föräldrapenningdagar per barn, 0–9 år, har tidigare, förutom under pandemin, legat på en stabil nivå i nuvarande regelsystem, som gäller barn födda från och med år 2014. Hittills i år har dock uttaget per barn minskat för åldrarna 0–3 år och överensstämmer ganska väl med nyttjandet under pandemiåret 2021. Minskningen i år antas bero på det ekonomiska läget med en ökande inflation och arbetslöshet. Arbetslösheten förväntas, enligt Konjunkturinstitutets senaste prognos från september 2024, att minska från och med 2025. Antalet uttagna föräldrapenningdagar per barn i åldrarna 0–3 år beräknas att öka successivt under år 2025 och vara tillbaka på normal nivå från och med 2026.

Uttaget för 10-åringar ser än så länge ut att motsvara 9-åringarnas uttag, se Figur 27. Under de sista möjliga uttagsåren beräknas antalet dagar per barn att öka med åldern, till 12 dagar per 12-åring. Denna prognos är dock osäker, eftersom de äldsta barnen i det nya regelsystemet fyller 10 år i år. Det är

först efter utgången av år 2026, när barn födda 2014 fyllt 12 år, som vi har en första indikation på hur uttagsmönstret ser ut för föräldrar till äldre barn.

Figur 27 Antal nyttjade föräldrapenningdagar per barn och ålder, 2019–2028

Antalet uttagna dagar för respektive ålder relateras till antalet barn i befolkningen i samma ålder. Åldern definieras som den högsta ålder barnet har under kalenderåret. För åren 2019–2023 visas utfall och 2024–2028 är det prognos.

Antalet barn i befolkningen

Mellan åren 2021 och 2022 minskade barnafödandet kraftigt, från cirka 114 300 barn till cirka 104 700 barn, vilket motsvarar en nedgång på 8,3 procent. Även år 2023 sjönk barnafödandet, om än inte lika mycket som året innan. Under år 2023 nyttjades 46,5 miljoner föräldrapenningdagar, vilket är en minskning med 2,1 miljoner dagar (4,3 procent) jämfört med året innan. Den främsta orsaken till minskningen är just det låga barnafödandet åren 2022 och 2023. År 2023 var antalet noll- och ettåringar 14 400 färre (6,5 procent) än 2022. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos, från april 2024, beräknas antalet nollåringar att fortsätta minska, vilket har en sänkande effekt på uttagna dagar. Samtidigt förväntas de tillkommande åldrarna, 10–12, ha en höjande effekt på det totala uttaget under åren 2024–2026.

Antalet uttagna föräldrapenningdagar förväntas att minska till 44,4 miljoner dagar i år. Detta förklaras både av att antalet barn i befolkningen minskar och att uttagna dagar per barn i de lägsta åldrarna minskar. Åren 2025 och 2026 beräknas dagarna istället att öka, till följd av att antalet dagar per barn, 0–3 år, successivt återgår till normalnivån och att en årskull läggs till för varje år. Mellan 2026 och 2028 antas uttaget av föräldrapenning åter att

minska, från 45,9 miljoner till 45,1 miljoner dagar, beroende på att antalet barn i befolkningen minskar.

Utvecklingen av löner och prisbasbelopp

Trots ett minskande antal uttagna dagar år 2023, ökade utgifterna med cirka 308 miljoner kronor (0,9 procent), till knappt 32,8 miljarder kronor. Ökningen beror på högre ersättningsnivåer för dagar på sjukpenningnivå år 2023 än år 2022.

Mellan åren 2023 och 2028 prognostiseras utgifterna för föräldrapenning att öka från 32,8 miljarder till 40,4 miljarder kronor. Ökningen förklaras främst av att ersättningen för sjukpenningnivådagar ökar, vilket i sin tur är en följd av lönehöjningar och en positiv trend för prisbasbeloppet.

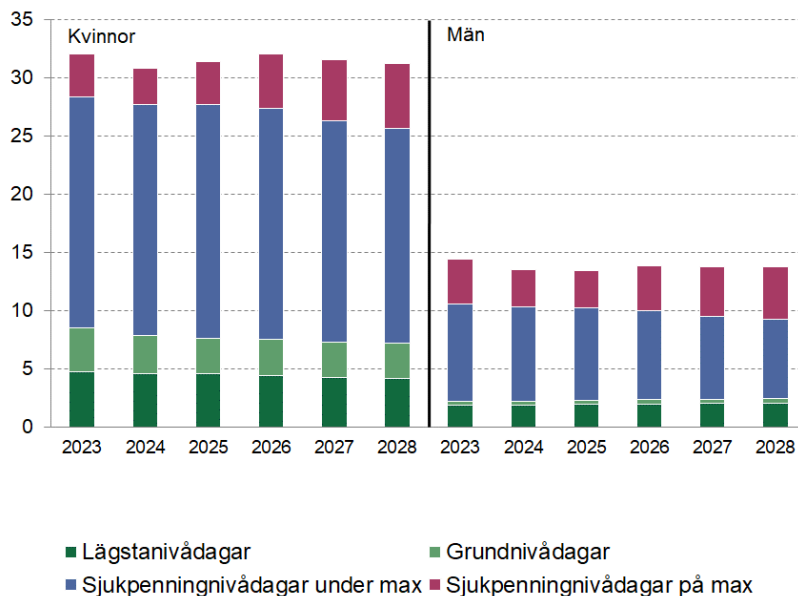
Medelersättningen på sjukpenningnivå, där de som får maxbeloppet är exkluderade, prognostiseras att öka mellan åren 2023 och 2028, från 775 till 980 kronor för kvinnor och från 852 till 1055 kronor för män.

Ersättningen för en dag på sjukpenningnivå med maximal ersättning förväntas att följa Konjunkturinstitutets prognos över utvecklingen för prisbasbeloppet och öka från 1 116 kronor år 2023 till 1 290 kronor år 2028.

Fördelningen i uttag mellan kvinnor och män

Föräldrapenning används i störst omfattning av kvinnor. Antalet dagar som tas ut av kvinnor beräknas att uppgå till mellan 30,8 och 32,0 miljoner dagar per år 2024–2028, se Figur 28. Under samma tid förväntas männens dagar att variera mellan 13,5 och 13,8 miljoner. Männens andel av uttagna föräldrapenningdagar har tidigare ökat svagt, men har på senare tid istället minskat. Mellan åren 2023 och 2025 prognostiseras männens andel av uttagna dagar att minska, från 31,0 till 30,0 procent. Därefter förväntas trenden återgå till att vara svagt ökande och andelen uppgå till 30,5 procent år 2028.

Figur 28 Antal föräldrapenningdagar fördelade på ersättningsnivå och mottagarnas kön, 2023–2028, miljontal. Prognos från och med år 2024

Osäkerhetsanalys

Migration

Kriget i Ukraina är fortsatt en osäkerhetsfaktor för utgifterna inom föräldrapenning. De flesta personer som flytt kriget har skydd under EU:s massflyktsdirektiv. Detta direktiv ger en mycket begränsad rätt till svensk socialförsäkring. För de personer som beviljas uppehållstillstånd enligt EU:s massflyktsdirektiv gäller tillståndet till den 4 mars 2026.

Regeringens betänkande, 2024/25: SfU5 Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd, antogs av riksdagen den 2 oktober i år. Förslaget innebär att de personer som levt med skydd av massflyktsdirektivet kan folkbokföra sig efter ett år, dock utan rätt till bosättningsbaserade förmåner. Detta träder i kraft den 1 november i år. Ukrainare som varit i Sverige längre än 2 år har dock möjlighet att folkbokföra sig med stöd av utlänningslagen och därigenom få bosättningsbaserade förmåner. Alla som folkbokförs före den 1 november har denna rätt. Ukrainare med arbetstillstånd kan ha rätt till arbetsbaserade förmåner.

Under perioden 2022–2023 var det drygt 13 000 barn, 0–12 år, som ansökte om uppehållstillstånd med skydd av EU:s massflyktsdirektiv. Av dessa barn var knappt hälften 0–6 år. Av alla ansökningar, oavsett ålder, har cirka 95 procent beviljats denna form av uppehållstillstånd.³⁴ Under januari–september i år har knappt 700 ansökningar från barn, 0–6 år, och knappt 600

³⁴ Migrationsverkets månadsstatistik över antal sökande från Ukraina och antal beviljade uppehållstillstånd med stöd av EU:s massflyktsdirektiv, 2022–2024.

ansökningar för barn, 7–12 år, kommit in till Migrationsverket. Det är osäkert när i tiden uttaget av föräldrapenning för dessa barn skulle kunna påverka utgifterna för föräldrapenning och hur mycket. Utgifterna för de ukrainska barnen antas rymmas inom den normala nivån för osäkerhet i prognosen.

Begränsade möjligheter att ta ut lägstanivå dagar på arbetsfri tid

I Budgetproposition Prop. 2024/25:1 föreslås lagändringar som innebär begränsade möjligheter att ta ut föräldrapenning på arbetsfri tid. Ett av lagförslagen i budgetpropositionen är att föräldrar som vill ta ut föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå på arbetsfri tid, behöver ta ut föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå och ersättningsnivå i direkt anslutning till den arbetsfria tiden. Detta ska dock bara gälla för perioder av arbetsfri tid om högst fyra dagar.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2025 och gälla dagar som tagits ut från och med detta datum. Om förslaget röstas igenom är det osäkert om föräldrar kommer att ta ut färre dagar på grund av denna begränsning eller om de istället anpassar sitt beteende till att nyttja dagar på arbetsfri tid på det sätt det är möjligt, alternativt ansöker om ersättning för dagar som inte är arbetsfria. Förslaget har därför inte föranlett någon justering av prognosen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	34 185 188	35 744 695	37 230 674	38 231 505
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+27 120	+61 995	-41 644	-158 013
Volym- och strukturförändringar	-696 327	-246 274	+760 301	+946 796
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	33 515 981	35 560 416	37 949 331	39 020 288
Differens i 1000-tal kronor	-669 207	-184 279	+718 657	+788 783
Differens i procent	-2,0	-0,5	+1,9	+2,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt ökningstakten i prognosen över timlöneutvecklingen något för år 2024 och sänkt den för 2026. De har även gjort ändringar i prognosen över prisbasbeloppet och sänkt den för åren 2025–2027.

Sammantaget har dessa justeringar en höjande effekt på utgifterna 2024–2025 och en sänkande effekt 2026–2027.

Volym- och strukturförändringar

Uttaget för barn, 0–3 år, blev lägre än väntat och antalet dagar per barn i dessa åldrar har därför justerats ned för både 2024 och 2025, vilket sänker utgifterna dessa år.

Andelen lägstnivådagar har varit lägre än beräknat, medan andelen dagar på sjukpenningnivå varit högre. Prognosen för uppdelningen av dagar på ersättningsnivå har justerats utifrån utfallen, vilket har en höjande effekt på utgifterna från och med 2024.

Medelersättningen för mäns dagar på sjukpenningnivå under max har varit högre än beräknat och har justerats upp för 2024. De volymrelaterade sänkningarna som nämnts ovan är dock större för detta år.

Sammantaget har prognosen sänkts för 2024–2025 och höjts för 2026–2027.

Förändring av prognosmodell

En mindre förändring har gjorts av modellen för uppdelning av dagar på sjukpenningnivå på max- och under maxnivå. Liksom tidigare utgår vi ifrån fördelningen av mottagarnas sjukpenninggrundande inkomst (SGI) kopplad till respektive månadsutbetalning.

Den sjukpenninggrundande inkomsten för respektive percentil multipliceras med den förväntade timlöneökningen för året, för kvinnor respektive män. Antalet percentiler som hamnar på eller över maxnivå multipliceras sedan med en faktor för kvinnor och en annan för män, för att få fram andelen dagar på sjukpenningnivå som hamnar på maxnivå. Faktorn för kvinnor respektive män är ett genomsnitt av de tre senaste årens kvot mellan andelen dagar på maxnivå och andelen månadsutbetalningar på individnivå med SGI på eller över maxnivå.

I den tidigare modellen hade fördelningen av dagar på respektive under maxnivå föregående år betydelse för årsprognosen, vilket den inte har nu. Den förändrade och förenklade modellen förväntas innebära en minskad osäkerhet, med färre variabler.

1:2.11 Tillfällig föräldrapenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	-12 616	0	0	0	0	0
Anslag ³	9 969 783	9 771 335	9 757 471	9 938 617	10 126 456	10 126 456
Tilldelade medel	9 957 167	9 771 335	9 757 471	9 938 617	10 126 456	10 126 456
Utfall/Prognos	9 425 173	9 545 366	9 686 254	9 806 772	9 938 679	10 111 322
Avvikelse från anslag	544 610	225 969	71 217	131 845	187 777	15 134
Avvikelse från tilldelade medel	531 994	225 969	71 217	131 845	187 777	15 134
Högsta anslagskredit	472 339	488 476	487 873	496 930	506 322	506 322
Tillgängliga medel	10 429 506	10 259 811	10 245 344	10 435 547	10 632 778	10 632 778
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 9,5 miljarder kronor, vilket är 226 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

En förälder som behöver stanna hemma från sitt arbete för att tillfälligt vårda ett sjukt barn har rätt till tillfällig föräldrapenning.

Ersättningsnivån för tillfällig föräldrapenning är knappt 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Ersättningen kan betalas ut med hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels omfattning. Inkomsttaket för tillfällig föräldrapenning är 7,5 prisbasbelopp.

Tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (vab) är den absolut största utgiftsposten inom tillfällig föräldrapenning. Ersättningen kan betalas ut till den som avstår från att arbeta för att vårda ett sjukt barn som inte har fyllt 12 år (i vissa fall 16 år). Ersättningen kan betalas ut under maximalt 120 dagar för varje barn och år.

Föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte fyllt 18 år kan få ersättning för ett obegränsat antal dagar.

I samband med barns födelse har den förälder som inte föder barnet eller en annan anhörig möjlighet att få ersättning för 10 dagar om de avstår från arbete. Vid adoption har föräldrarna möjlighet att dela på dessa 10 dagar.

Föräldrar till barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan få tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar för ett barn som inte fyllt 16 år. Ersättningen betalas ut för högst 10 kontaktdagar per år tills barnet fyller 16 år.

Tillfällig föräldrapenning kan även betalas ut under 10 dagar per förälder när ett barn under 18 år avlider.

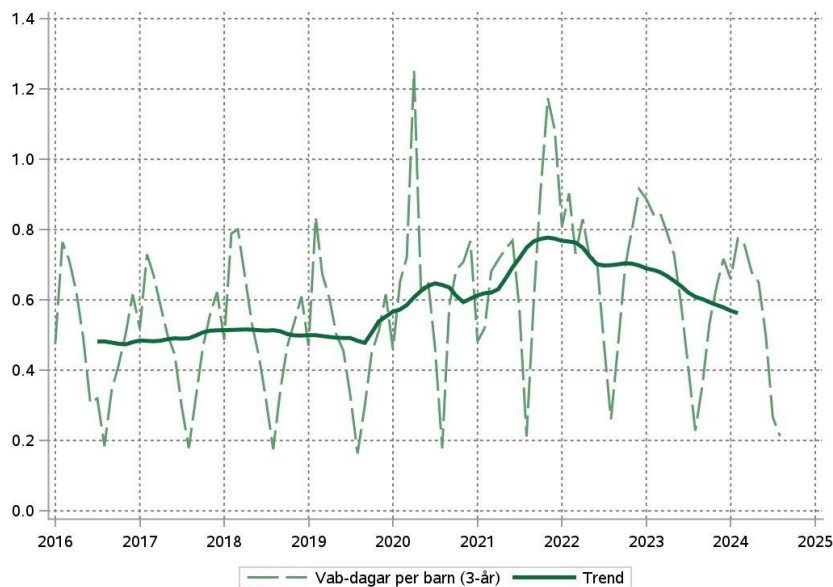
Analys

Uttaget av vård av barn (vab) ökade kraftigt till följd av covid-19-pandemin. Under pandemiåren 2020–2022 var antalet utbetalda vab-dagar mellan 24 och 28 procent högre (per år) jämfört med 2019, det sista året innan pandemin. Uttaget av vab har sedan dess fortsatt vara förhöjt även om det har minskat från toppen som nåddes under årsskiftet 2021/2022.³⁵ Under de första 8 månaderna av 2024 har uttaget av vab varit lägre än motsvarande period 2023 men fortfarande högre än innan pandemin, se Figur 29.

³⁵ För en mer utförlig analys av perioden 2018–2022 se promemorian [Uppföljning av nyttjandet av tillfällig föräldrapenning \(2023\)](#), dnr FK 2023/017942.

Figur 29 Vab-dagar per månad, utfall och trend.

Miljoner dagar, trend beräknad som glidande centrerat 12 månaders medelvärde.

Det är möjligt att ta ut tillfällig föräldrapenning för att vårda ett sjukt barn som är hemma från skolan eller förskola fram till att barnet fyller 12 år. Majoriteten av dagarna tas dock ut för barn i förskoleåldern och det är för de yngsta förskolebarnen som uttaget av vab är allra störst. Barnafödandet har varit lågt de senaste åren och enligt Statistiska centralbyråns befolkningsprognos från april 2024 kommer antalet barn i befolkningen att minska kommande år. Minskningen av antalet barn i befolkningen sker till en början i de lägre åldrarna vilket är de åldrarna där uttaget av vab är som störst. Färre barn, speciellt färre yngre barn, prognostiseras leda till att antalet utbetalda vab-dagar minskar under kommande år och utgifterna för förmånen ökar svagare än vad som annars varit fallet.

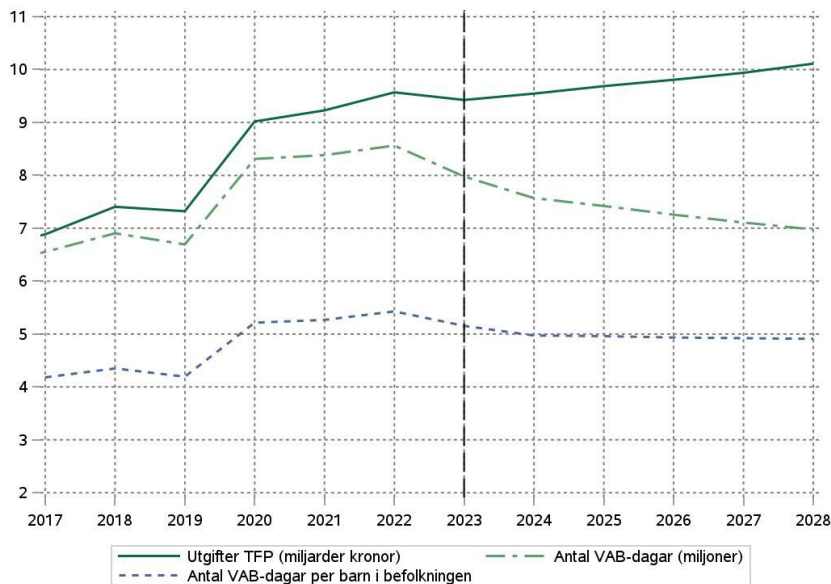
Utvecklingen av utgifterna för tillfällig föräldrapenning framöver drivs utöver antalet barn i befolkningen av ersättningsnivån per dag och benägenheten att använda förmånen. Prognosen för ersättningsnivå per dag antas följa löneutvecklingen i samhället och tas fram med hjälp av Konjunkturinstitutets prognoser för timlöner och prisbasbelopp. Prognosen för föräldrars benägenhet att nyttja förmånen är inte knuten till någon extern variabel utan baseras på hur detta mått utvecklas över tid.

Sammantaget beräknas utgifterna för tillfällig föräldrapenning öka från 9,5 miljarder kronor 2024 till 10,1 miljarder kronor 2028. Utgiftsökningen beror på att ersättningsnivåerna stiger när inkomsterna i samhället ökar samt att taket i ersättningen stiger när prisbasbeloppet höjs. Utgiftsökningen hålls tillbaka av att antalet utbetalda vab-dagar prognostiseras minska kommande år. Minskningen i antalet utbetalda vab-dagar är en följd av färre barn i de lägre åldrarna samt en lägre benägenhet hos föräldrar att nyttja ersättningen.

Antal vab-dagar per barn i befolkningen prognostiseras minska vilket till stor del är en följd av att antalet yngre barn minskar. Utgifter, vab-dagar och vab-dagar per barn redovisas i Figur 30.

Figur 30 Utgifter för tillfällig föräldrapenning och antal utbetalda vab-dagar.

Miljarder kronor, miljoner dagar.

Osäkerhetsanalys

Det framtida nyttjandet av förmånen bör ses som högst osäkert. Covid-19 pandemin ledde till att föräldrar höll sina barn hemma i en högre utsträckning och uttaget av vab har fortsatt vara förhöjt. Antalet vab-dagar prognostiseras minska kommande år vilket främst är en följd av färre barn i befolkningen. Om föräldrars benägenhet att hålla sina barn hemma vid sjukdom skulle fullt ut återgå till något mer likt de nivåer av vab-dagar per barn som rådde innan pandemin, kan utgifterna bli betydligt lägre än prognostiserat.

Baserat på historiska prognosfel för tillfällig föräldrapenning kan risken att tillgängliga medel överskrids 2024 uppskattas vara låg, då prognosen de senaste 15 åren aldrig haft ett så stort prognosfel på motsvarande prognoshorisont. Risken att tillgängliga medel överskrids 2025 kan baserat på historiska prognosfel uppskattas vara 43 procent.³⁶

³⁶ Uppskattningen görs utifrån andelen historiska procentuella prognosfel på motsvarande prognoshorisont som varit stora nog att nuvarande tillgängliga medel överskrids.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	9 660 793	9 752 016	9 908 183	10 069 906
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+5 102	+6 495	-2 337	-2 688
Volym- och strukturförändringar	-120 529	-72 257	-99 074	-128 539
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	9 545 366	9 686 254	9 806 772	9 938 679
Differens i 1000-tal kronor	-115 427	-65 762	-101 411	-131 227
Differens i procent	-1,2	-0,7	-1,0	-1,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sedan Försäkringskassans föregående prognos publicerat en ny prognos för timlöner och prisbasbelopp. De ändrade makroekonomiska förutsättningarna har enbart en marginell påverkan på utgifterna för tillfällig föräldrapenning. Svagt höjande för åren 2024–2025 och svagt sänkande för åren 2026–2027.

Volym- och strukturförändringar

Utbetalningarna av tillfällig föräldrapenning har varit lägre än vad som prognostiserades i juli och prognosen har justerats därefter. Sammantaget sänks prognosen med mellan 0,7 och 1,3 procent.

1:2.12 Graviditetspenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	690 209	652 190	564 898	571 925	578 684	578 684
Tilldelade medel	690 209	652 190	564 898	571 925	578 684	578 684
Utfall/Prognos	559 931	493 871	503 907	511 941	519 413	537 465
Avvikelse från anslag	130 278	158 319	60 991	59 984	59 271	41 219
Avvikelse från tilldelade medel	130 278	158 319	60 991	59 984	59 271	41 219
Högsta anslagskredit	34 510	32 609	28 244	28 596	28 934	28 934
Tillgängliga medel	724 719	684 799	593 142	600 521	607 618	607 618
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 494 miljoner kronor, vilket är 158 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Graviditetspenning kan betalas ut till gravida som har ett fysiskt ansträngande arbete eller risker i arbetsmiljön som gör att de inte kan arbeta under graviditeten. Ersättningsnivån för graviditetspenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst med ett inkomsttak på 7,5 prisbasbelopp. Graviditetspenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Analys

Antalet gravida som ansökte om graviditetspenning steg kraftigt under pandemin efter att gravida klassats som en riskgrupp för covid-19. Detta gav upphov till förhöjda utgifter för graviditetspenning under 2021 och 2022. Utgifterna har sedan dess minskat och ersättningen betalas nu ut för färre dagar än innan pandemin.

Figur 31 Utbetalda dagar inom graviditetspenning

Månadsdata

Osäkerhetsanalys

Baserat på historiska prognosfel för graviditetspenning kan risken att tillgängliga medel överskrids 2024 eller 2025 uppskattas vara låg.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	532 615	564 895	570 820	575 896
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+63	+335	+69	-173
Volym- och strukturförändringar	-38 807	-61 323	-58 948	-56 310
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	493 871	503 907	511 941	519 413
Differens i 1000-tal kronor	-38 744	-60 988	-58 879	-56 483
Differens i procent	-7,3	-10,8	-10,3	-9,8

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.
 Överföring till/från andra anslagposter

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sedan Försäkringskassans föregående prognos publicerat en ny makroekonomisk prognos. Uppdaterade prognoser för timlöner

och prisbasbelopp har marginell påverkan på utgifterna för graviditetspenning.

Volym- och strukturförändringar

Uttaget av graviditetspenning har varit lägre än vad som prognostiserades i juli. Prognosfelen har lett till att prognosen nu sänks med mellan 7 och 11 procent per år. Det låga uttaget av graviditetspenning kan delvis förklaras av få födda barn med historiska mått, delvis av att uttaget per gravid kvinna i befolkningen ser ut att ha minskat efter pandemin.

1:3 Underhållsstöd

1:3 Underhållsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	2 897 838	2 798 382	2 753 953	2 804 598	2 888 906	2 888 906
Tilldelade medel	2 897 838	2 798 382	2 753 953	2 804 598	2 888 906	2 888 906
Utfall/Prognos	2 702 790	2 683 732	2 731 273	2 779 802	2 864 087	2 874 664
Avvikelse från anslag	195 048	114 650	22 680	24 796	24 819	14 242
Avvikelse från tilldelade medel	195 048	114 650	22 680	24 796	24 819	14 242
Högsta anslagskredit	144 891	139 919	137 697	140 229	144 445	144 445
Tillgängliga medel	3 042 729	2 938 301	2 891 650	2 944 827	3 033 351	3 033 351
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 2,7 miljarder kronor, vilket är 115 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslaget för underhållsstöd består av delarna utfyllnadsbidrag, förlängt underhållsstöd och fullt underhållsstöd.

Underhållsstöd beviljas från Försäkringskassan, för barn med särlevande föräldrar där den bidragsskyldiga av olika anledningar inte betalar något underhållsbidrag alls eller betalar ett belopp som är lägre än det beslutade underhållsstödet. Det gäller även när föräldrarna har gemensam vårdnad. Underhållsstöd betalas också ut för barn där en ensam förälder adopterat barn eller när ett faderskap inte är fastställt trots att modern medverkat i att få det fastställt.

Förlängt underhållsstöd beviljas till och med den månad då barnet fyller 18 år. För ungdomar som bedriver sådana studier som ger rätt till förlängt barnbidrag eller till studiehjälp, kan förlängt underhållsstöd beviljas från och med månaden efter att de fyllt 18 år till och med juni det år då de fyller 20 år. När fullt underhållsstöd beviljas ska den bidragsskyldige föräldern återbetala en beräknad del av underhållsstödet till staten. Betalningsskyldigheten beräknas på inkomster enligt den senaste taxeringen. Underhållsstödet är:

- 1 673 kronor i månaden till och med månaden när barnet fyller 11 år
- 1 823 kronor i månaden till och med månaden när barnet fyller 15 år och
- 2 223 kronor från och med månaden efter att barnet har fyllt 15 år.

Underhållsstöd finansieras delvis via anslaget i statsbudgeten, och delvis via inbetalningar från bidragsskyldiga.

Analys

Utgifterna för underhållsstöd drivs av:

- antalet barn med beslutat underhållsstöd
- beloppet som betalas ut per barn
- beloppet som betalas in till Försäkringskassan

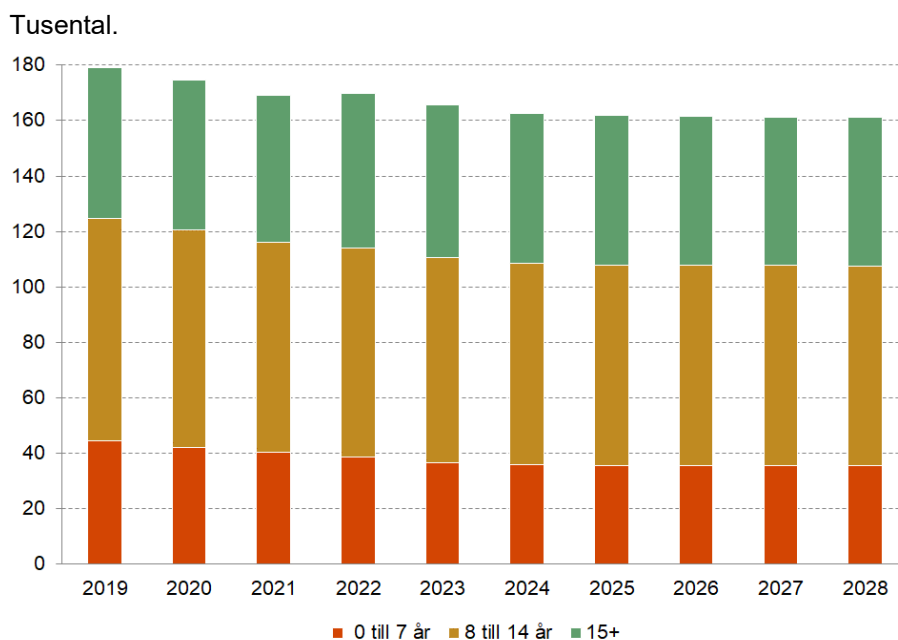
Antal barn

Antalet barn som får underhållsstöd har minskat kontinuerligt mellan åren 1999 och 2021, men ökade något under 2022. Under 2023 återgick antalet barn med underhållsstöd till en nedåtgående trend, som förväntas fortsätta under prognosperioden, se Figur 32 Antal barn med underhållsstöd i tre ålderskategorier, utfall till och med 2023 och prognos 2024–2028.. Under de första nio månaderna av 2024 var antalet barn med underhållsstöd 2,2 procent lägre jämfört med samma period 2023. Den långsiktiga minskningen i antalet barn som får underhållsstöd förklaras främst av att fler barn numera bor växelvis och att en större andel föräldrar hanterar underhållsfrågor utan

Försäkringskassans inblandning, genom direkta överföringar av underhållsbidrag. Underhållsstöd för barn med växelvist boende avskaffades helt i januari 2021, vilket också bidragit till den senaste tidens nedgång.

År 2023 fanns det 165 800 barn som fick underhållsstöd, vilket är en minskning med cirka 4 000 (2,3 procent) jämfört med 2022. Det totala antalet barn med underhållsstöd förväntas i år bli cirka 162 700 och därefter gradvis minska till 161 200 år 2028.

Figur 32 Antal barn med underhållsstöd i tre ålderskategorier, utfall till och med 2023 och prognos 2024–2028.

Utbetalningar

Utbetalningsbeloppet per barn och månad har ökat kraftigt efter juli 2021 och har sedan augusti 2022 fortsatt att öka. Orsaken till denna ökning är regeländringar som har lett till högre ersättningsnivåer per barn samt en ökning av antalet barn som får fullt underhållsstöd. Det genomsnittliga beloppet per barn och månad beräknas stiga från 1 998 kronor år 2023 till 2 153 kronor år 2028.

Inbetalningar

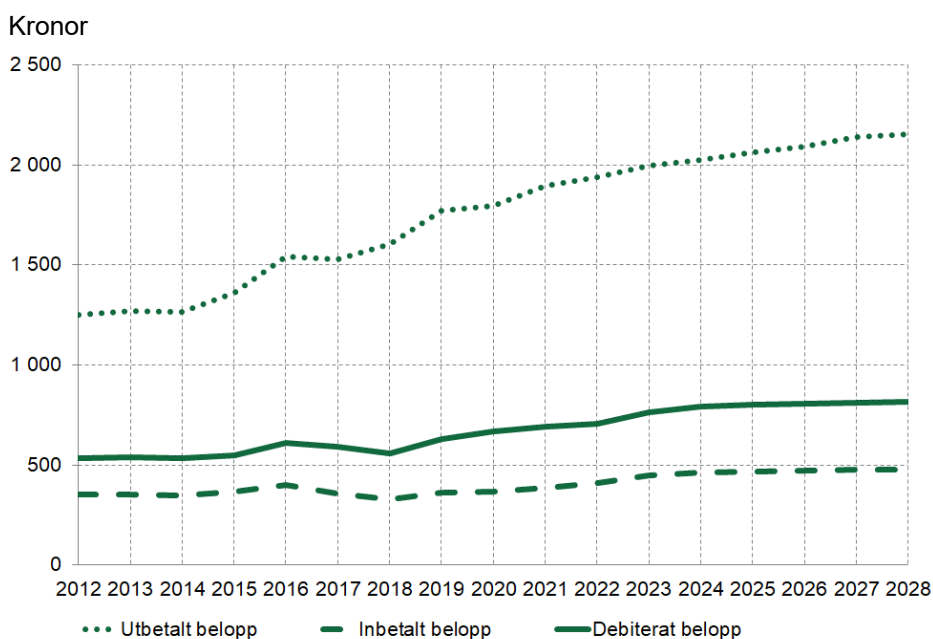
Allt fler föräldrar väljer att själva besluta om underhållsbidrag, vilket gör att de inte längre behöver underhållsstöd. Detta har resulterat i en minskning av både de direkta inbetalningarna till Försäkringskassan och det debiterade beloppet per barn och månad mellan åren 2016 och 2018. Det debiterade beloppet påverkas av den bidragsskyldigas inkomst och antalet barn som hen är skyldig att försörja. Enligt beräkningar förväntas det genomsnittliga debiterade beloppet öka från 764 kronor per barn och månad år 2023 till 818

kronor år 2028. Samtidigt beräknas det totala debiterade beloppet stiga från drygt 1,5 miljarder kronor år 2023 till cirka 1,6 miljarder kronor år 2028, se Figur 33 Antal barn med underhållsstöd i tre ålderskategorier, utfall till och med 2023 och prognos 2024–2027.

Inbetalningsgraden

Den andel av det debiterade beloppet som faktiskt betalas av bidragsskyldiga beräknas ligga på 58,6 procent per år under prognosperioden. Inbetalningsgraden har minskat från 66,3 procent år 2015 till 55,6 procent år 2021. Däremot förväntas de direkta inbetalningarna från bidragsskyldiga till Försäkringskassan öka, från i genomsnitt 448 kronor per barn och månad år 2023 till 480 kronor år 2028. Den ekonomiska utvecklingen hos bidragsskyldiga antas bidra till denna ökning. Totalt beräknas inbetalningarna öka från 891 miljoner kronor år 2023 till 928 miljoner kronor år 2028.

Figur 33 Antal barn med underhållsstöd i tre ålderskategorier, utfall till och med 2023 och prognos 2024–2027

Utöver de inbetalningar som görs direkt av bidragsskyldiga, tillkommer även inbetalningar från Kronofogden. Dessa avser fordringar som Försäkringskassan har överlämnat för indrivning och kan omfatta gamla skulder som betalas i efterhand, där skulden (debiteringen) har sin grund i tidigare år. Inbetalningar från bidragsskyldiga till Kronofogden uppskattas till 362 miljoner kronor per år under prognosperioden.

Under 2023 uppgick inbetalningarna från Kronofogden till 381 miljoner kronor. Under de första nio månaderna av 2024 var inbetalningarna 277 miljoner kronor, vilket är 21 miljoner kronor lägre jämfört med samma

period 2023. Minskningen kan förklaras av att de skuldsatta har sämre ekonomiska förutsättningar att betala sina skulder. Därför har prognosen för inbetalningarna från Kronofogden justerats ned under prognosperioden.

Sammanfattningsvis förväntas utgifterna för underhållsstödet att öka under prognosperioden. En orsak till detta är att antalet barn i de högre åldrarna utgör en allt större andel av de barn som får underhållsstöd. En annan förklaring är den ökande andelen barn som får fullt underhållsstöd.

I den aktuella prognosen har eventuella effekter av det ansträngda läget inom underhållsstöd inte beaktats.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	2 700 538	2 753 953	2 804 598	2 888 906
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-16 806	-22 680	-24 796	-24 819
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	2 683 732	2 731 273	2 779 802	2 864 087
Differens i 1000-tal kronor	-16 806	-22 680	-24 796	-24 819
Differens i procent	-0,6	-0,8	-0,9	-0,9

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna under juni–september i år var 18 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i den föregående prognosen. Anledningen till detta är att utbetalningsbeloppet per barn och månad och antal barn har varit lägre än prognostiserat under de senaste månaderna, vilket har lett till en justering nedåt i prognosen.

Inbetalningarna från Kronofogdemyndigheten har hittills varit lägre än förväntat, vilket kan resultera i högre utgifter. Detta leder till att minskningen av utgifterna dämpas.

1:4 Adoptionsbidrag

1:4 Adoptionsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784
Tilldelade medel	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784
Utfall/Prognos	5 700	4 948	4 258	3 610	3 600	3 600
Avvikelse från anslag	9 084	9 836	10 526	11 174	11 184	11 184
Avvikelse från tilldelade medel	9 084	9 836	10 526	11 174	11 184	11 184
Högsta anslagskredit	443	443	443	443	443	443
Tillgängliga medel	15 227	15 227	15 227	15 227	15 227	15 227
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

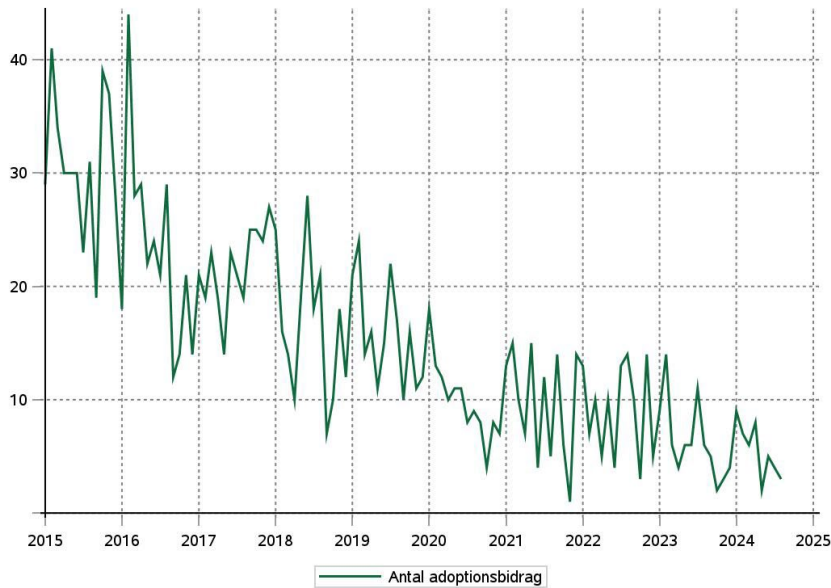
Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 5 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Adoptionsbidrag betalas ut till föräldrar för att täcka en del av kostnaden för att adoptera ett barn yngre än 10 år från ett annat land. För att kunna ansöka om adoptionsbidrag ska adoptionen vara förmedlad av en organisation som är auktoriserad av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Bidraget är på 75 000 kronor. Det går bara att få ett bidrag per barn och det går att ansöka om bidraget från det datum barnet anlänt till och med ett år efter.

Analys

Utgifterna för adoptionsbidraget är låga jämfört med Försäkringskassans övriga förmåner. År 2023 betalades det ut 76 adoptionsbidrag på totalt 5,7 miljoner kronor. Utgifterna är en följd av antalet barn som adopteras från andra länder till Sverige och när de nya föräldrarna ansöker om bidraget. Internationella adoptioner har länge minskat, vilket har lett till färre utbetalda adoptionsbidrag.

Figur 34 Utbetalda adoptionsbidrag per månad.

Osäkerhetsanalys

Baserat på historiska prognosfel för adoptionsbidrag kan risken att tillgängliga medel överskrids 2024 eller 2025 uppskattas vara mycket låg.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	5 658	4 898	4 500	4 500
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-710	-640	-890	-900
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	4 948	4 258	3 610	3 600
Differens i 1000-tal kronor	-710	-640	-890	-900
Differens i procent	-12,5	-13,1	-19,8	-20,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Antalet utbetalda adoptionsbidrag har varit färre än vad som prognostiserades i juli. Prognosen sänkts till följd av de låga utfallen.

1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Hela anslaget	4 648 175	5 693 141	6 854 158	7 337 157	7 626 276	8 027 166
Därav						
1:6.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	-4 026	-2 700	100	74	49	50
1:6.2 Omvårdnadsbidrag	4 285 676	5 229 000	6 308 000	6 708 000	7 058 000	7 310 000
1:6.3 Statlig ålderspensionsavgift för vårdbidrag för funktionshindrade barn	0	0	-13 658	-43 652	-169 550	5
1:6.1 Statlig ålderspensionsavgift för omvårdnadsbidrag	366 525	466 841	559 716	672 735	737 777	717 111

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:6.2 Omvårdnadsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-172 559	0	-214 363	-482 853	-849 701
Anslag ³	4 113 117	4 767 000	6 093 637	6 439 510	6 691 152	6 691 152
Tilldelade medel	4 113 117	4 594 441	6 093 637	6 225 147	6 208 299	5 841 451
Utfall/Prognos	4 285 676	5 229 000	6 308 000	6 708 000	7 058 000	7 310 000
Avvikelse från anslag	-172 559	-462 000	-214 363	-268 490	-366 848	-618 848
Avvikelse från tilldelade medel	-172 559	-634 559	-214 363	-482 853	-849 701	-1 468 549
Högsta anslagskredit	205 655	238 350	304 681	321 975	334 557	334 557
Tillgängliga medel	4 318 772	4 832 791	6 398 318	6 547 122	6 542 856	6 176 008
Överskridande av anslagskredit	0	396 209	0	160 878	515 144	1 133 992

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 5,2 miljarder kronor, vilket är 462 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 635 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 396 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära utökad anslagskredit motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

I Regeringens proposition 2024/25:2 (Höständringsbudget för 2024) 13 september tilldelas anslaget 1:6 *Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag* 606 miljoner kronor. Om det föreslagna tilläggsanslaget beslutas och fördelas enligt ovan, kommer inte anslagsposten att överskrida anslagskrediten.

Bakgrundsfakta

Bestämmelserna om omvårdnadsbidrag trädde i kraft den 1 januari 2019.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan få omvårdnadsbidrag. Bidraget baseras på den omvårdnad och tillsyn som barnet behöver utöver vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Omvårdnadsbidrag betalas ut längst till och med juni månad det år barnet fyller 19 år.

Omvårdnadsbidraget kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån motsvarar 2,5 prisbasbelopp. Om bidraget avser flera barn kan mer än ett helt omvårdnadsbidrag utgå. När den ansökande har fått ett beslut om omvårdnadsbidrag får hen en retroaktiv betalning för perioden sedan ansökan gjordes.

Analys

Utgifterna för omvårdnadsbidrag påverkas av:

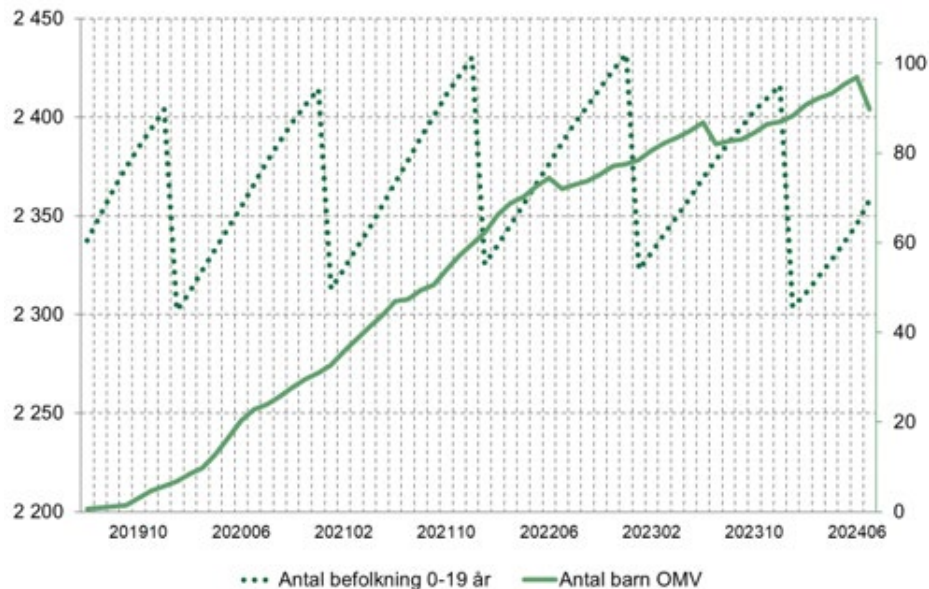
- Antalet barn i befolkningen
- Andelen barn som omvårdnadsbidraget avser
- Utvecklingen för prisbasbelopp
- Omvårdnadsbidragets omfattning
- Retroaktiva utbetalningar

Antalet barn i befolkningen

En faktor som driver utgifterna är antalet barn i befolkningen. Ju fler barn i åldrarna 0–19 år desto mer ökar utgifterna givet oförändrad andel barn som omvårdnadsbidraget avser. För åren 2019 till 2022 ökade antalet barn i åldrarna 0–19 år med i genomsnitt 0,4 procent. För 2023 förväntas antalet barn minska med ungefär 0,2 procent och för åren 2024 till 2028 förväntas antalet barn fortsätta att minska. Nedan visas diagram över antalet barn i befolkningen 0–19 år för perioden juni 2019 till och med juli 2024. I samma diagram visas för samma period antalet barn som omvårdnadsbidraget avser.

Figur 35 Antalet barn i befolkningen 0–19 år (Vänstra lodräta axeln) och antalet barn som omvårdnadsbidraget avser (högra lodräta axeln) för perioden juni 2019 till och med juli 2024.

Tusental.

Andelen barn som omvårdnadsbidraget avser

Mellan åren 2019 och 2022 ökade andelen barn som omvårdnadsbidraget avser från 0,3 procent i december 2019 till 4,8 procent i december 2023. Det skedde en större ökning i andel till följd av övergången från vårdbidraget till omvårdnadsbidraget. Övergången är nu klar i antalsprognosen som används i prognosberäkningen antas andelarna i de olika åldersklasserna öka i avtagande takt.

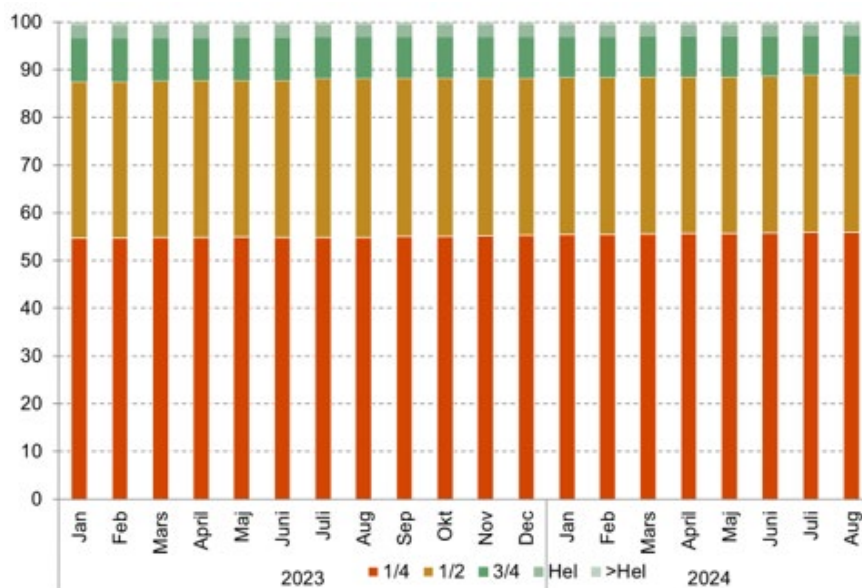
Utvecklingen för prisbasbelopp

En annan faktor som driver utgifterna för omvårdnadsbidrag är prisbasbeloppet, då det används till beräkningen av omvårdnadsbidraget. När prisbasbeloppet ökar så ökar också bidraget. Mellan åren 2019 och 2022 ökade prisbasbeloppet med i genomsnitt 1,3 procent. För år 2023 höjdes prisbeloppet med 4 200 kronor från 48 300 kronor till 52 500 kronor. Det är en höjning på 8,7 procent. Det är en kraftig höjning och för 2024 höjdes beloppet än kraftigare från 52 500 kronor till 57 300 kronor, vilket är en höjning på 9,1 procent. De kraftiga ökningarna i prisbeloppet är en effekt av den högre inflationen. För 2025 är prisbasbeloppet nu fastställt till 58 800 kronor och jämfört med 2024 är en ökning med 2,6 procent. Prisbasbeloppet förväntas minska under 2026 med ungefär 0,7 procent och därefter öka med ungefär 1,4 respektive 2,5 procent under 2027 och 2028.

Omvårdnadsbidragets omfattning

Om det blir en ändrad fördelning av ersättningsnivåerna kan det påverka utgifterna. Till exempel, om en diagnos berättigar en viss ersättningsnivå men efter ändring i bedömning berättigar samma diagnos en högre ersättningsnivå leder det till att utgifterna ökar. En fjärdedels omvårdnadsbidrag, som är den lägsta nivån är den vanligast förekommande bland mottagarna. Andelen mottagare som har den lägsta nivån ökar långsamt över tid. I december 2021 var andelen mottagare med lägsta nivån ungefär 54 procent och i december 2023 cirka 56 procent. Ingen av nivåernas andelar bland mottagare har ändrats märkbart över tid om man bortser från början av övergångsperioden det vill säga då vårdbidragsmottagare blev omvårdnadsbidragsmottagare. Jämfört med vårdbidraget var den lägsta ersättningsnivån mindre förekommande bland mottagarna. Nästan 40 procent av mottagarna hade en fjärdedels nivå på vårdbidraget. Nedan visas diagram över andelarna för respektive nivå bland mottagarna från januari 2023 till och med augusti 2024.

Figur 36 Andelar för omvårdnadsbidragets nivåer bland mottagarna uttryckt i procent för perioden januari 2023 till och med augusti 2024.

Retroaktiva utbetalningar

Utgifterna drivs också av hur länge mottagarna stått i kö för att få sitt beslut. Väntetiden avgör hur stor den retroaktiva utbetalningen blir. Antalet mottagare i december 2023 var ungefär 88 000. I augusti 2024 var antalet drygt 93 000.

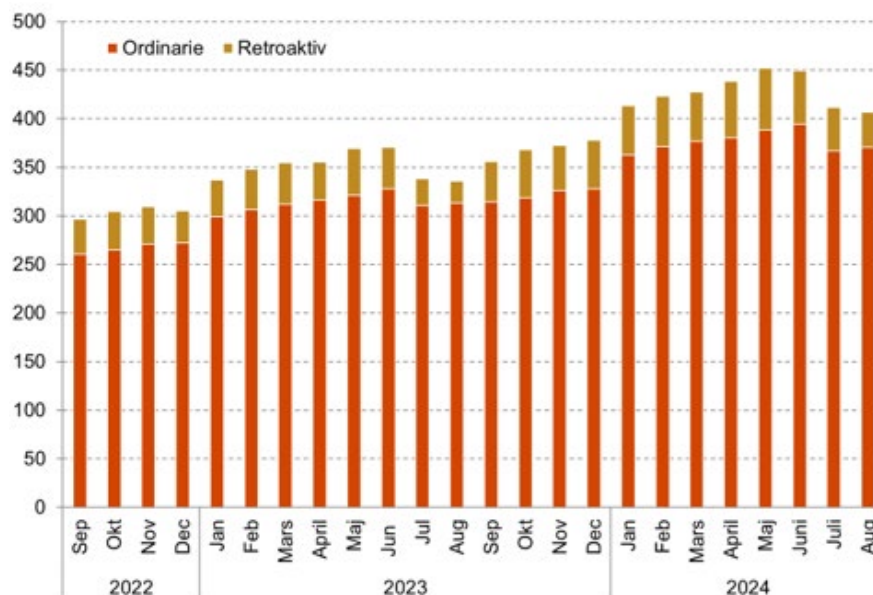
Övergångsfasen mellan vårdbidrag och omvårdnadsbidrag orsakade långa handläggnings-tider inledningsvis och en kö bildades i handläggningen. Det har inneburit att den andel av utgifterna som bestått av retroaktiv utbetalning tidigare varit hög, men sedan andra halvåret av 2022 har andelen minskat, se

figur nedan. Även om reformen i princip är utförd i sin helhet, kommer en viss andel retroaktiva utbetalningar att kvarstå, eftersom handläggningstiden för omvårdnadsbidraget beräknas att vara ungefär 120 dagar. Hur utgifterna för omvårdnadsbidraget utvecklas månadsvis är osäkert på grund av de retroaktiva utbetalningarnas fluktuationer. Andelen retroaktiva utbetalningar varierar under året. Den är lägre under sommarmånaderna och kring jul, när produktionen är låg, och högre efter ledigheterna. Handläggningstiderna för omvårdnadsbidrag har ökat och det leder till en större andel retroaktiva utbetalningar.

Utgiftsminskningen i juli månad förklaras av att vissa mottagares barn fyller 19 år under kalenderåret. Det beror på att rätten till omvårdnadsbidrag upphör i juli månad under det år barnet som omvårdnadsbidraget avser fyller 19 år.

Figur 37 Utgifter för omvårdnadsbidrag fördelade på retroaktiva och ordinarie utbetalningar för perioden september 2022 till och med augusti 2024.

Miljontal kronor.

Osäkerhetsanalys

En osäkerhet gäller att de tidsbestämda omprövningarna inte hinns med i den omfattning som de ska. Om inga tidsbestämda omprövningar görs ökar risken för att Försäkringskassan inte upptäcker ändrade förhållanden vilket kan leda till bristande kvalitet i beslut och att felaktig ersättning betalas ut. Försäkringskassan har omfördelat resurser från assistansersättning för att bromsa utvecklingen av ärendebalansen. Det har gjorts rekryteringar men det finns fortfarande stora rekryteringsbehov inom omvårdnadsbidrag.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	5 200 000	6 104 000	6 396 000	6 680 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-11 000	-46 000	-84 000
Volym- och strukturförändringar	+29 000	+215 000	+358 000	+462 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	5 229 000	6 308 000	6 708 000	7 058 000
Differens i 1000-tal kronor	+29 000	+204 000	+312 000	+378 000
Differens i procent	+0,6	+3,3	+4,9	+5,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prisbasbeloppet för 2025 är nu fastställt och Konjunkturinstitutets prognos för prisbasbeloppet för åren 2026 och 2027 är en sänkning jämfört med föregående prognos. Sammantaget är det en sänkning för åren 2025 till 2027.

Volym- och strukturförändringar

Justeringar i antalsprognosen har gjorts vilket har en höjande effekt på prognosen. Samtidigt bedöms andelen retroaktiva utbetalningar vara något lägre jämfört med föregående prognos. Det får en sänkande effekt på prognosen.

1:6.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0	0
Anslag ³	5 739	499	100	76	50	50
Tilldelade medel	5 739	499	100	76	50	50
Utfall/Prognos	-4 026	-2 700	100	74	49	50
Avvikelse från anslag	9 765	3 199	0	2	1	0
Avvikelse från tilldelade medel	9 765	3 199	0	2	1	0
Högsta anslagskredit	286	24	5	3	2	2
Tillgängliga medel	6 025	523	105	79	52	52
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli -3 miljoner kronor, vilket är 3 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Vårdbidraget avskaffades den 1 januari 2019 och ersattes med omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Bidraget baserades på en sammanvägning av såväl barnets behov av särskild tillsyn och vård som av föräldrarnas merkostnader. Bedömningen gjordes i förhållande till vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Vårdbidraget betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån motsvarar 2,5 prisbasbelopp. Om bidraget avser flera barn kan mer än ett helt vårdbidrag utgå.

Analys

Utgifterna för vårdbidraget fortsätter att minska. Det är nu få mottagare kvar. Utgifterna för januari till augusti var negativa vilket kan förklaras av inbetalningar från återkrav. Ett lågt antal mottagare innebär att prognosfelen på månadsbasis kan bli procentuellt stora. Arbete pågår att flytta de sista mottagarna till omvårdnadsbidrag.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	-3 400	100	75	50
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-1	-1
Volym- och strukturförändringar	+700	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	-2 700	100	74	49
Differens i 1000-tal kronor	+700	0	-1	-1
Differens i procent	-20,6	0,0	-1,3	-2,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutets prognos för prisbasbeloppet för åren 2026 och 2027 är en sänkning jämfört med föregående prognos, vilket sänker prognosen för åren 2026 och 2027

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för 2024 justeras uppåt beroende på utfall.

1:8 Bostadsbidrag

1:8 Bostadsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027 ²	2028 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-113 939	-168 807	-31 077
Anslag ³	5 284 633	5 007 164	3 440 176	3 232 324	3 253 270	3 253 270
Tilldelade medel	5 284 633	5 007 164	3 440 176	3 118 385	3 084 463	3 222 193
Utfall/Prognos	4 255 207	4 046 571	3 554 115	3 287 192	3 115 540	3 106 836
Avvikelse från anslag	1 029 426	960 593	-113 939	-54 868	137 730	146 434
Avvikelse från tilldelade medel	1 029 426	960 593	-113 939	-168 807	-31 077	115 357
Högsta anslagskredit	228 231	217 858	172 008	161 616	162 663	162 663
Tillgängliga medel	5 512 864	5 225 022	3 612 184	3 280 001	3 247 126	3 384 856
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	7 191	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:RK24:nov. Hämtad 2024-10-09.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 4 miljarder kronor, vilket är 961 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bostadsbidraget betalas ut till barnfamiljer samt ungdomar som fyllt 18 men inte 29 år. Syftet med bidraget är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Beroende på vilken grupp man tillhör består bidraget av olika delar. Bostadsbidragets storlek bestäms av såväl bostadens storlek och kostnad som hushållets inkomst och sammansättning.

Bostadsbidrag för barnfamiljer består dels av ett bidrag till kostnaden för bostaden, dels av särskilda bidrag för hemmavarande barn eller barn som bor växelvis samt umgängesbidrag för tidvis boende barn. Bostadsbidrag till hushåll utan barn (ungdomshushåll) består däremot endast av bidrag för kostnaden för bostaden.

Under andra halvåret 2020, 2021 och 2022, samt första halvåret 2023 fanns ett tilläggsbidrag på 25 procent av det ordinarie bostadsbidraget för barnfamiljer. För andra halvåret 2023 och hela året 2024 finns ett tilläggsbidrag på 40 procent, för första halvåret 2025 finns ett tillägg på 25 procent.

Analys

De senaste månaderna har problem i samband med ett nytt handläggnings-system, tillsammans med underbemanning i handläggningen, inneburit försenad hantering av ansökningar. Detta har i sin tur påverkat utgifterna. Antalet mottagare har minskat kraftigt, medan medelersättningen har ökat, vilket totalt sett lett till en minskning av utgifterna. Ökningen i medelersättningen beror troligtvis på att nya mottagare nu får flera månadsbetalningar den första månaden, när deras ärende till slut har hanterats och de får kompensation för de månader under vilka de stått i ärendekö.

Försenad handläggning bör logiskt sett inte ha någon effekt på utgifterna över tid, eller åtminstone bara ha en marginell effekt. Däremot skapar det har stora förskjutningseffekter i när utbetalningarna sker. Enligt den preliminära prognosen för bemanning på Försäkringskassan förväntas handläggningen börja minska kön under hösten 2025 och våren 2026. Detta innebär att utgifterna under dessa år kompenserar för den lägre nivån 2024.

Utöver det ordinarie bidraget finns det ett tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer, som har höjts och förlängts vid flera tillfällen. Det senaste beslutet innebär att tilläggsbidraget för barnfamiljer förlängs och blir kvar till och med juni 2025, men att nivån sänkt från 40 procent till 25 procent av det ordinarie bidraget.

När det gäller den tidigare utvecklingen på medellång sikt så har utgifterna minskat för det ordinarie bostadsbidraget, det vill säga bidraget exklusive tilläggsbidraget, under åren 2022 och 2023. Historiskt har antalet mottagare minskat medan medelersättningarna ökat. Dock har både ordinarie medelersättning och antal mottagare minskat parallellt under 2022 och 2023. Denna utveckling har avvikit från vad som förväntas givet den makroekonomiska bilden. Olika hypoteser har testats för att kunna förklara utvecklingen, men bilden är fortfarande oklar. En av de testade hypoteserna är huruvida normaliseringen efter pandemin var mer utdragen än väntat, men en analys av beståndsdelarna visade att detta inte kunde förklara den observerade utvecklingen.

Osäkerhetsanalys

Besparingarna som skett hos Försäkringskassan och andra myndigheter, i kombination med ett byte av datasystem på Försäkringskassan, har påverkat handläggningen, vilket i sin tur har lett till att ärenden behandlats senare än väntat. Även om detta inte ska påverka utgifterna totalt sett, har det förskjutit tidpunkten för utbetalningar. Det finns en stor osäkerhet i när utgiftsnivån kommer kompensera för 2024. Det beror dels på hur snabbt datasystemet kommer att fungera bättre än det gör i dag, dels hur Försäkringskassan kommer prioritera handläggningen för bostadsbidraget jämfört med andra områden, samt hur snabbt de nyanställda lära sig utföra sina arbetsuppgifter.

Den sena handläggningen gör även att det vanliga säsongsmönstret blir helt opålitligt, eftersom månader för ansökan och utbetalning inte längre korreponderar mot varandra på samma sätt som tidigare. Därför väntas enskilda månader ha större prognosfel jämfört med tidigare.

Under tiden som handläggningen är försenad ökar risken för kumulativt felaktiga estimat i kommande prognoser. När handläggningen påverkar prognoserna, och det blir svårt att skilja mellan ett prognosfel som beror på försenad handläggning från ett som beror på avvikelser i den faktiska utvecklingen, behöver man anta att avvikelsen beror på handläggningen. Detta är inget stort problem på kort sikt, men ju fler månader utan korrekt data, desto större blir risken för en felaktig bedömning av trender och den övergripande utvecklingen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2024. Beloppen anges i tusental kronor.

	2024	2025	2026	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	4 381 705	2 943 887	3 117 155	3 068 683
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	+2 482	-26 153
Volym- och strukturförändringar	-335 134	+190 101	+167 555	+73 010
Regelförändringar	-	+420 127	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	4 046 571	3 554 115	3 287 192	3 115 540
Differens i 1000-tal kronor	-335 134	+610 228	+170 037	+46 857
Differens i procent	-7,6	+20,7	+5,5	+1,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

KI:s prognos för disponibel inkomst är höjd jämfört med den föregående prognosomgången. För hela perioden 2025–2026 har KI:s prognos för hyror höjts. Metoden för att estimerar hyror efter att KI:s prognos tar slut 2025 har justerats i denna prognosomgång. Tidigare antogs den procentuella förändringen efter 2025 vara konstant åren efter. Nu antas förändringen 2026 vara densamma som för 2025, men att förändringen sedan trappas ned med en procentenhet per år.

Volym- och strukturförändringar

Förseningen i handläggning sänker utgifterna för 2024 och höjer dem för 2025 och 2026. Skiftesåret, när prognosen byter från den kortsiktiga till den långsiktiga prognosmetoden, har i samband med den här prognosen skiftat från 2025 till 2026. Detta har en viss höjande effekt på prognosen.

Regelförändringar

Tilläggsbidraget för barnfamiljer har förlängts till att vara kvar till och med juni 2025, och har sänkts från 40 procent till 25 procent av ordinarie bidrag.

Förändring av prognosmodell

För den kortsiktiga prognosen har den försenade handläggningen gjort att den vanliga metoden inte är giltig. Därför har den empiriska modellen bytts ut mot en mer teoretisk, som utgår från trenden före handläggningsproblemen. Modellen justerar sedan värdena för att de ska matcha den utveckling som väntas vid en period med konstant lagg mellan ansökan och utbetalning, följt av en period när handläggningen kommer ikapp. Den långsiktiga extrapoleringsmodellen förblir densamma som tidigare, med två undantag: Förändringen för 2026 har justerats för att korrekt återspegla effekten av handläggningen, och för 2027–2028 har justeringar gjorts så de inte påverkas alls. Utöver detta har hyresförändringen för åren efter att KI:s prognos tar slut justerats ned.